

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Furlan

**STANOVANJSKA PROBLEMATIKA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA –
PRIMER VARNE HIŠE NA OBALI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Karmen Furlan

Mentorica: doc. dr. Srna Mandič

**STANOVANJSKA PROBLEMATIKA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA –
PRIMER VARNE HIŠE NA OBALI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svojim staršem, ker mi potrpežljivo stojijo ob strani in me spodbujajo v mojih odločitvah.

Za pozitivno energijo se zahvaljujem Mateji, Markotu in Tei,

za podporo noni, nonotu in Tomažu,

za strokovno pomoč in usmerjanje pri pisanju diplomskega dela mentorici Dr. Srni Mandič.

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA – PRIMER VARNE HIŠE NA OBALI

Ženske, žrtve nasilja, uvrščamo med najbolj ranljive skupine na področju stanovanj. Pri javnih razpisih za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem so z ustreznimi dokazili upravičene do dodatnih točk, vendar ti razpisi vključujejo veliko prosilcev in nikoli ne bodo zadostili vsem potrebam. Pomembna oblika pomoči so varne hiše oziroma zatočišča, ki poleg začasnega bivališča, žrtvam nudijo psihosocialno pomoč. Varne namestitve so včasih zadnja možnost, ki jo imajo žrtve nasilja, da ubežijo nasilnemu partnerju in poskušajo zaživeti na novo. Ključni problem varnih hiš je pomanjkanje prostora in njihova neenakomerna razporejenost. Cilj diplomskega dela je preučitev specifičnih ovir, zaradi katerih v nekaterih delih Slovenije ta storitev ženskam, žrtvam nasilja sploh ni na razpolgo. To je bilo analizirano s študijo primera projekta obalne varne hiše. S pomočjo sedmih intervjujev, opravljenih z ljudmi, ki so posredno ali neposredno povezani s projektom, je bilo ugotovljeno, da ima lokalno okolje velik vpliv na neuspeh projekta. Učinkovita implementacija javnopolitičnega projekta je namreč možna le s konstruktivno povezanostjo vseh vpletenih akterjev ter resničnim interesom državnih akterjev, ki imajo monopol nad odločanjem.

Ključne besede: ženske, žrtve nasilja, neprofitna stanovanja, varne hiše, pluralizacija akterjev.

HOUSING PROBLEMS FOR BATTERED WOMEN – THE CASE STUDY OF THE COAST SHELTER FOR BATTERED WOMEN

Battered women are placed in a highly vulnerable group in the housing sphere. Within public competitions for allocation of non profit apartments for rent, they are entitled, with appropriate evidences, to some extra points. But those public competitions will never meet all needs, because there are always too many applicants involved. Shelters for battered women are one the most important way of helping those women. Beside providing temporary shelter, they provide also psychosocial assistance. This shelters are sometimes the last chance for battered women to escape from domestic violence and try to start a new life. The main problem of those shelters is the shortage of beds and their irregular disposal. The main purpose of this thesis is to examine the specific obstacles, which obstruct the accessibility of this services in some Slovenia regions. This was analysed with the case study of the project of the coast shelter for battered women. With the help of seven interviews, done with people that are directly or indirectly connected with the project, it was found that the local surroundings have a big influence on the failure of the project. An efficient implementation of a public politic project is possible only with a constructive connection of all involved parties and a true interest from the governmental players, which have a monopoly on decisions.

Key words: battered women, non profit apartments, shelters for battered women, plurality of players.

KAZALO

UVOD	7
TEORETIČNI DEL.....	9
1. STANOVANJE IN STANOVANJSKA POLITIKA.....	9
1.1 STANOVANJE	9
1.1.1 Stanovanjska ranljivost in stanovanjski problem posameznika	10
1.2 STANOVANJSKA POLITIKA	11
1.3 STANOVANJSKA OSKRBA	13
1.3.1 Stanje v Sloveniji	15
2. NASILJE NAD ŽENSKAMI	16
2.1 DEFINICIJA NASILJA NAD ŽENSKAMI	16
2.2 OBLIKE NASILJA NAD ŽENSKAMI.....	17
2.3 ZAKAJ ŽENSKO OSTAJAJO V NASILNEM ODNOSU	19
2.4 SOODGOVORNOST DRUŽBENEGA OKOLJA ZA NASILJE NAD ŽENSKAMI	22
2.5 ZAKONODAJNA UREDITEV	23
2.6 EVIDENTIRANJE NASILJA NAD ŽENSKAMI V SLOVENIJI.....	25
3. OBRAVNAVA NASILJA NAD ŽENSKAMI V SLOVENIJI IN OBLIKE POMOČI, KI SO JIM NA RAZPOLAGO	26
3.1 DRŽAVNE OZIROMA VLADNE ORGANIZACIJE	26
3.2 NEVLADNE ORGANIZACIJE.....	28
3.3 OBLIKE POMOČI.....	29
3.4 PLURALIZACIJA SOCIALNIH STORITEV IN IZVAJALCEV	31
4. PREGLED UKREPOV ZA REŠEVANJE STANOVANJSKEGA PROBLEMA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA	36
4.1 ZAČASNA REŠITEV – VARNA HIŠA OZIROMA ZATOČIŠČE ZA ŽENSKO, ŽRTVE NASILJA.....	37
4.2 DRUGE OBLIKE ZAČASNIH REŠITEV ZA REŠEVANJE STANOVANJSKE PROBLEMATIKE ŽENSK, ŽRTEV NASILJA.....	40
4.3 DOLGOROČNA REŠITEV - NAKUP ALI NAJEM STANOVANJA	41
4.4 PRIMERI IZ NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAV	43
4.4.1 Avstrija.....	44
4.4.2 Danska.....	46
4.4.3 Slovaška.....	48

EMPIRIČNI DEL	50
5. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA	50
6. ORGANIZACIJE, KI SE NA OBALI UKVARJAJO Z NASILJEM NAD ŽENSKAMI	54
6.1 CENTRI ZA SOCIALNO DELO IN STORITEV PRVE SOCIALNE POMOČI.....	54
6.1.1 Vodenje evidence o nasilju nad ženskami na CSD Koper	56
6.1.2 Regijska koordinacija na področju nasilja v družini.....	58
6.2 NEVLADNE ORGANIZACIJE.....	58
6.2.1. Podružnica ženske svetovalnice v Kopru.....	59
6.2.2 Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj v Kopru	60
6.3. POLICIJA	63
6.3.1 Ukrep prepovedi približevanja	63
7. POTREBE PO VARNI HIŠI NA OBALI	65
7.1 NAJPOGOSTEJŠE OBLIKE NASILJA NA OBALI	66
8. PROJEKT VARNE HIŠE NA OBALI	67
9. IMPLEMENTACIJA PROJEKTA OZIROMA ZAKAJ NA OBALI ŠE VEDNO NIMAMO VARNE HIŠE.....	71
10. KAJ LAHKO PRIČAKUJEMO V PRIHODNOSTI	74
11. REŠEVANJE STANOVANJSKEGA PROBLEMA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA NA OBALI	77
11.1 TRENUTNE REŠITVE	77
11.2 DODELITEV NEPROFITNIH STANOVANJ V NAJEM.....	78
SKLEP.....	82
LITERATURA IN VIRI.....	85
PRILOGE	92
PRILOGA A: PREPIS INTERVJUJA Z DIANO JERMAN.	92
PRILOGA B: PREPIS INTERVJUJA Z MARJANO KRIŽMAN.....	100
PRILOGA C: PREPIS INTERVJUJA Z DRAGICO FOJAN.....	106
PRILOGA D: PREPIS INTERVJUJA S TANJO KOKOLE.....	117
PRILOGA E: PREPIS INTERVJUJA Z INGRID LIČEN	124
PRILOGA F: PREPIS INTERVJUJA S SONJO ŠEMRL	134
PRILOGA G: PREPIS INTERVJUJA Z GOSPO MARIJO	139

UVOD

Dejstvo je, da so ženske, žrtve nasilja, največkrat tiste, ki se umikajo in bežijo od doma. Skupno stanovanje tako ostane v rokah nasilneža, za ženske pa se po odhodu začne mučno reševanje njihovega stanovanjskega problema. Nasploh postaja stanovanjska problematika vedno bolj pereč problem sodobne družbe. Stanovanjska oskrba je v zadnjih petnajstih letih pri nas doživela korenite spremembe predvsem zaradi privatizacije in denacionalizacije. V obdobju socializma je država posvečala veliko pozornost stanovanjskemu gospodarstvu in socialni funkciji lastnine stanovanj, danes pa je stanovanje postalo predvsem vprašanje premoženja. Soočamo se s pomanjkanjem neprofitnih stanovanj in visokimi cenami najema profitnih stanovanj. Dejansko so se priložnosti prebivalstva za dostop do primerne stanovanja zmanjšale. Ranljive družbene skupine, kamor uvrščamo tudi ženske, žrtve nasilja, pa so tu še bolj izpostavljene. Nekatere se umaknejo v varno hišo, vendar je bivanje tam le začasno. Veliko teh žensk se nato vrne nazaj k nasilnemu partnerju, ker enostavno nima kaj iti. Večina pa jih vztraja v nasilnem odnosu, bodisi ker upajo na pozitivne spremembe, bodisi ker nimajo zadostnih finančnih sredstev za nakup ali najem lastnega stanovanja. "Spraševali so me, zakaj ne odidem, nihče pa ni povedal, kam naj grem..." (Peršak 1997: 409).

Tematika nasilja nad ženskami me že dalj časa zanima. Največji paradoks vidim v tem, da ženske večinoma poudarjamo, da nasilja nad sabo ne bomo nikoli dopuščale, vendar je slednje še kako prisotno vsepovsod. Spoznala sem, da so največkrat različne okoliščine tiste, ki ženske vežejo v nasilnem odnosu. Absolutno pa tega ne moremo obravnavati kot individualni problem kot problem nesamozavestne in šibke posameznice. Nasilje nad ženskami je problem celotne družbe in ob večjem prizadevanju in odgovornosti vseh, bo tudi žrtvam nasilja lažje storiti najtežji prvi korak – poiskati ustrezno pomoč. Res pa je tudi, da si le težko predstavljamo, kakšen je dejanski obseg te problematike, saj večina nasilja ostane zamolčanega.

Za preučitev teme o stanovanjski problematiki žensk, žrtev nasilja, sem se odločila predvsem zaradi družbeno aktualnega problema na območju, kjer živim. Slovenska Istra namreč nima nikakršnih varnih namestitev za ženske, žrtve nasilja. Projekt Obalne varne hiše teče že vrsto let, narejenega pa ni bilo dejansko še nič. Zavedati se moramo, da je proces oblikovanja in izvajanja javnih politik oziroma posameznega javnopolitičnega

projekta zelo kompleksen niz dejavnosti. Zahteva temeljito preučitev problema, analizo stanja in potreb, upoštevanje pogledov različnih akterjev, konstruktivno sodelovanje med slednjimi ter predvsem velik interes vseh vpletenih akterjev. Glavni cilj je nedvomno učinkovita implementacija sprejetega javnopolitičnega projekta. Žal pa se pogosto zgodi, da se kljub veliki začetni zagnanosti, implementacija projekta zavleče v nedogled. Prav to se dogaja s projektom obalne varne hiše. Žalostno je tudi to, da marsikdo misli, da Varna hiša v Piranu že deluje. Tudi sama sem imela na začetku zmotno predstavo. Ob prijavi teme diplomskega dela sem prebrala članek ali dva o projektu obalne varne hiše in dobila občutek, da dobro napreduje in bo kmalu končan, vendar se je izkazalo, da to ne drži. Sem pa med raziskavo govorila z različnimi ljudmi in opazila sem, da nisem bila edina z zmotno predstavo. Naletela sem na besede: "Saj imamo varno hišo, v Piranu je", vendar je ni in se dejansko še ne ve, kdaj bo, oziroma če sploh bo projekt obalne varne hiše dokončan. Temeljno vprašanje, ki se mi ob vsem tem poraja, je, ali je uspeh določenega projekta res lahko tako pogojen z lokalnim okoljem. V drugih delih Slovenije namreč varne hiše so. Verjamem, da tudi drugod ni bilo preprosto uresničiti takega projekta, vendar se odpiranje varne hiše ni nikjer zavleklo tako kot na Obali. Dejstvo je, da imajo različni vpleteni akterji različen pogled in odziv na problematiko ter ji pripisujejo različne pomene, vendar bo projekt lahko uspel le z boljšo povezanostjo in konstruktivnim sodelovanjem vseh vpletenih strani.

Diplomsko delo je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in empiričnega. Teoretični del je sestavljen iz štirih vsebinskih sklopov oziroma poglavij. V prvem poglavju na kratko predstavim stanovanjsko politiko in stanovanjsko oskrbo v Sloveniji. V drugem poglavju pišem o nasilju nad ženskami, predvsem o oblikah nasilja in razlogih, zaradi katerih ženske ostajajo v nasilnem odnosu. V tretjem poglavju predstavim izvajalce socialnih storitev na tem področju ter oblike pomoči, ki so tej ranljivi skupini na razpolago. Posebno pozornost sem posvetila pluralizaciji storitev in izvajalcev, kajti le slednja lahko omogoči uspešno in učinkovito reševanje socialnih problemov in stisk. V četrtem in hkrati zadnjem teoretičnem poglavju predstavim ukrepe za reševanje stanovanjskega problema žensk, žrtev nasilja, ter primere praks iz nekaterih evropskih držav.

V empiričnem delu sta najprej predstavljena raziskovalni problem in uporabljena metodologija. Nato sledi analiza opravljenih intervjujev, v katerih je poudarjen projekt obalne varne hiše ter različne organizacije in institucije, ki so vključene v projekt ali pa se z nasiljem nad ženskami neposredno ukvarjajo.

TEORETIČNI DEL

1. STANOVANJE IN STANOVANJSKA POLITIKA

1.1 STANOVANJE

Stanovanje je po Stanovanjskem zakonu (Ur. l. RS 69/03: 10633) opredeljeno kot skupina prostorov, namenjenih za trajno bivanje, ki predstavljajo funkcionalno celoto, praviloma z enim vhodom. Ti prostori so lahko v enostanovanjski, večstanovanjski ali drugi zgradbi.

Stanovanje je v najširšem pomenu besede zaključen sklop materialnih pogojev in razmer, vezanih na določen prostor, v katerem je omogočeno trajno bivanje in pokrivanje temeljnih potreb življenja. Glede na omenjeno je po Šinkovcu in Tratarju (2003: 27) stanovanje:

- *materialna dobrina*, ki zavzema posebno pomembno mesto med vsemi proizvedenimi materialnimi dobrinami, potrebnimi za življenje,
- *potrošna dobrina*, ki ni namenjena zgolj enkratni uporabi, temveč služi dolgemu nizu uporab,
- *vezano na uporabo zemljišča*, kajti imeti mora ustrezne lastnosti glede na trdnost, higienske pogoje, možnost oskrbe z vodo, kurjavo in podobnim, prometno dostopnost, varnost itd.,
- *dobrina, ki služi v svoji osnovi človekovim skupinskim potrebam* npr. družina, gospodinjstvo in druge človekove skupine,
- *posebej grajen oziroma pripravljen objekt z določeno strukturo in velikostjo prostorov, ki se prilagajajo strukturi in velikosti potreb.*

Stanovanje uvrščamo med temeljne človekove potrebe oziroma pravice. Pomembno je za preživetje in dostojno življenje ljudi. Poleg stališča fizičnega umika pred vremenskimi razmerami nam omogoča zadovoljevanje drugih človekovih potreb. Tu gre predvsem omeniti potrebo po varnosti in zasebnosti (glej Boškić 2002: 21). Pomembne pa so tudi potreba po individualnosti, samostojnosti, miru, počitku, komunikaciji idr.

1.1.1 Stanovanjska ranljivost in stanovanjski problem posameznika

Stanovanje je zelo kompleksen pojem, prav tako pa tudi stanovanjski problem. Strategija boja zoper revščino in socialno izključenost izpostavlja tri stanovanjske teme oziroma probleme, in sicer problematične soseske, negotovost stanovanja in brezdomstvo (glej Mandič 2006: 17). Največji stanovanjski problem je nedvomno brezdomstvo – torej odsotnost stanovanja. Vendar je problem tudi, če živimo v neprimernem stanovanju ali če nimamo zagotovila, da bomo v tem stanovanju lahko prespali tudi jutri. Seveda je stanovanjski problem v tesni povezavi z ostalimi področji življenja. Stanovanjsko okolje namreč pomembno vpliva na socialne in psihološke pogoje posameznika. "Stanovanjske raziskave dokazujejo, da je neprimerno stanovanje lahko posledica nezmožnosti reševanja drugih človeških težav in hkrati vzrok za nastanek duševne bolezni" (Boškić 2002: 21). Zmotno pa je mišljenje, da bi boljši stanovanjski pogoji že sami po sebi rešili zdravstvene in socialne probleme posameznika.

Z lahkoto lahko rečemo, da je danes ljudi, ki se ne bi vsaj enkrat v življenju soočili s stanovanjskim vprašanjem, izredno malo. "Ureditve bivalnega prostora oziroma rešitev stanovanjskega problema je eden izmed glavnih življenjskih izzivov vsakega posameznika in bistveno vpliva na kvaliteto življenja, zdravje, počutje, ustvarjanje družine, itd" (Rant 2004: 89).

Stanovanjska ranljivost danes ni več le problem najnižjega sloja prebivalstva. Mednarodna federacija organizacij, ki se ukvarjajo z brezdomstvom (Feantsa), tako pri definiranju slednjega ne upošteva le najvidnejšega brezdomstva, to je tistih brez strehe nad glavo, ampak tudi stanja povišanega tveganja brezdomstva. Gre za t.i. ETHOS pristop, ki vključuje stanovanjsko, družbeno in legalno dimenzijo za vzpostavljanje široke tipologije brezdomstva in stanovanjske izključenosti. Brezdomce tako deli v štiri kategorije:

- tisti, ki nimajo nikakršne strehe nad glavo ("rooflessness"),
- tisti, ki imajo le začasno nastanitev na primer v kakšni instituciji ali zatočišču ("houselessness"),
- tisti, ki nimajo varne nastanitve, bodisi zaradi nasilja, deložacije, itd. ("insecure housing"),
- tisti, ki živijo v neprimernem stanovanju ("inadequate housing").

Takšna definicija razširi opazovani pojav in ga s tem potisne iz obrobne problematike majhnega števila najbolj ranljivega dela prebivalstva v problem tudi t.i. srednjega sloja. S tem se poveča tudi politična dimenzija obravnavanega problema (glej Internet 1).

1.2 STANOVANJSKA POLITIKA

Država je odgovorna za to, kakšne so stanovanjske priložnosti prebivalstva. "Obveznost države, da spoštuje in uresničuje pravico do stanovanja pa ne pomeni, da mora država stanovanje ponuditi vsakemu, ki bi to zahteval, ampak da mora sprejemati ustrezne ukrepe, graditi sistem stanovanjske oskrbe ter tako urejati stanovanjski trg, da bo primerno stanovanje prebivalstvu cenovno dosegljivo" (Cvahte in drugi 2001: 15).

Osnove stanovanjske politike v Sloveniji so določene z dvema glavnima dokumentoma, Stanovanjskim zakonom (Ur. l. RS 69/03) in Nacionalnim stanovanjskim programom (Ur. l. RS 43/00):

- **Stanovanjski zakon** ureja pogoje za graditev stanovanj, upravljanje večstanovanjskih hiš, stanovanjska najemna razmerja v vseh stavbah, privatizacijo stanovanj v družbeni lastnini, pomoč pri pridobitvi in uporabi stanovanja, lastninsko – pravna razmerja v večstanovanjskih hišah, pristojnosti in naloge občin in države na stanovanjskem področju ter inšpekcijsko nadzorstvo nad uresničevanjem določb tega zakona (glej Ur. l. RS 69/03: 10633).
- **Nacionalni stanovanjski program** (v nadaljevanju NSP) je bil sprejet leta 2000 na podlagi Stanovanjskega zakona iz leta 1991. NSP je uradna strategija razvoja stanovanjske politike in je ključnega pomena za njeno pravilno izvajanje. V njem je opredeljen javni interes na stanovanjskem področju ter tudi najpomembnejše smeri razvoja oskrbe s stanovanji. Osnovno načelo je, da vsakemu državljanu Republike Slovenije ob njegovem lastnem prizadevanju omogoči pridobitev primerne stanovanja za njegove potrebe in za življenje njegove družine (glej Ur. l. RS 43/00: 5765).

Analiza trga Stanovanjskega sklada Republike Slovenije kaže, da se stanovanjski primanjkljaj v Sloveniji zaradi zmanjšane obsega stanovanjske oskrbe v minulih letih

povečuje. Zmanjševanje razkoraka med ponudbo in povpraševanjem zahteva ustrezno stanovanjsko politiko. Stanovanjska politika pa ni področje, kjer bi bilo mogoče dosegati hitre rezultate. Po svoji naravi je dolgoročna, zato je potrebno njene učinke spremljati in jo po potrebi prilagajati ugotovitvam (glej Žvajker 2002: 28).

Glavni cilji stanovanjske politike, utemeljene na uresničevanju nacionalnega stanovanjskega programa (Ur. l. RS 43/00: 5768) so:

1. izboljšati dostopnost do vseh vrst stanovanj na različne načine, odvisne od finančnih možnosti in potreb prebivalstva, mobilnosti in drugih okoliščin;
2. olajšati in spodbujati različne načine pridobivanja in različne vrste lastništva stanovanj;
3. zagotavljati primerne pomoči pri uporabi stanovanj tistim, ki tega ne zmorejo sami;
4. izboljšati pogoje za gospodarjenje s stavbnimi zemljišči za graditev stanovanj in stanovanjskih hiš ter za upravljanje z njimi;
5. povečati obseg graditve stanovanj in stanovanjskih hiš, vključno s prenovo obstoječih;
6. spodbujati boljšo kakovost stanovanj in bivalnega okolja in zagotavljati ustrezen stanovanjski standard tudi glede primerne velikosti stanovanj;
7. uravnotežiti ponudbo in povpraševanje po stanovanjih, tako da bo zagotovljeno zadostno število stanovanj, namenjenih za nakup oziroma pridobitev v najem tam, kjer obstaja primanjkljaj oziroma povpraševanje po stanovanjih;
8. z izboljšanjem celotne stanovanjske oskrbe spodbujati demografski razvoj in omogočati ustanavljanje novih gospodinjstev;
9. z ustrezno stanovanjsko oskrbo prispevati k varstvu družine, starejših in invalidnih oseb in drugih ranljivih skupin prebivalstva;
10. spodbujati stanovanjsko tržišče in njegove koristne razvojne učinke.

Uresničevanje Nacionalnega stanovanjskega programa naj bi pripomoglo k večji ponudbi stanovanj na trgu. Tako program predvideva letno izgradnjo 10.000 stanovanj, od tega 5.000 tistih, ki ohranjajo sedanjo raven gradnje lastnih stanovanj, 2.000 do 2.500 socialnih stanovanj, 2.000 neprofitnih stanovanj ter 500 stanovanj za profitni najem (glej Ur. l. RS 43/00: 5777, 5778).

Izvajalci Nacionalnega stanovanjskega programa so predvsem **stanovanjski skladi**. To so javni skladi, ki so v zadnjih petnajstih letih igrali pomembno vlogo na področju

pridobivanja novih neprofitnih in socialnih stanovanj in celoviti obnovi obstoječega stanovanjskega fonda (glej Žvajker 2002: 26). Osrednja državna institucija za financiranje stanovanjske oskrbe, ki spodbuja stanovanjsko gradnjo, prenovo in vzdrževanje stanovanj ter stanovanjskih hiš, je Stanovanjski sklad Republike Slovenije. Poleg slednjega pa lahko posamezna občina ustanovi svoj javni stanovanjski sklad, s katerim na lokalni ravni uresničuje Nacionalni stanovanjski program (glej Ur. l. RS 69/03: 10652).

V Sloveniji se je leta 1999 začel projekt **Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme** (v nadaljevanju NSVS). Njen namen je vzpodbujati dolgoročno in namensko varčevanje ter reševati stanovanjsko problematiko. Država izvaja NSVS preko Stanovanjskega sklada Republike Slovenije in bank, ki so izbrane na javnem razpisu. Po preteku varčevalnega obdobja ima varčevalec pravico privarčevana sredstva porabiti namensko, hkrati pa je upravičen do najema stanovanjskega posojila v višini okoli 2,2 kratnika privarčevanih sredstev (glej Križanič in Oplotnik 2002: 21).

Država lahko programe in projekte na področju stanovanjske politike izvaja sama prek javnega sektorja ali pa izvedbo s pogodbo prepusti zasebnemu (profitnemu ali neprofitnemu) sektorju ter te akterje ob definirani in spremljani kakovosti storitev financira. V prvem primeru gre za politiko (strategijo) oskrbovanja, kjer država sama neposredno izvaja storitve, v drugem primeru pa za politiko (strategijo) usposabljanja, kjer država za to usposobi druge akterje oskrbe). Po mnenju Mandičeve (2002: 5) se v zadnjih petnajstih letih funkcija države v neposredni oskrbi krči, večja pa se njena funkcija v usposabljanju drugih akterjev. Prehod poudarka s funkcije oskrbovanja na funkcijo usposabljanja ne pomeni, da se odgovornost države za delovanje sistema stanovanjske oskrbe manjša, pač pa da se spreminja in postaja posredna.

1.3 STANOVANJSKA OSKRBA

Stanovanjska oskrba po Mandičevi (1996: 49) označuje celoto dejavnosti, ki omogočajo nastanitev. Te dejavnosti zajemajo celoten krog, od ideje do končne uporabe stanovanja (promocija, naložba, zidava, izročitev, upravljanje in vzdrževanje). Pri tem oskrba ni omejena na en sam tip regulacije, ampak dopušča možnost soobstoja in specifične kombinacije tržne, državne in neformalne regulacije.

V Sloveniji sta ključna tipa stanovanjske oskrbe lastniško zasedeno stanovanje in najemno stanovanje. Oba sta v zadnjih petnajstih letih doživela veliko sprememb, predvsem na račun privatizacije in denacionalizacije. Odstotek najemnih stanovanj je pred letom 1991 znašal 33%, leta 2002 pa le še 9,1%. S tem spadamo med evropske države z najnižjim deležem najemnih stanovanj. Največ slednjih je v Nemčiji, kar 55%, sicer pa se evropsko povprečje giblje okoli 25% (glej Mandič 2006: 31–33).

Lastniško zasedeno stanovanje

Star stanovanjski zakon iz leta 1991 je definiral lastno zasedeno stanovanje kot stanovanje, ki ga stalno uporabljajo lastnik ali njegovi ožji družinski člani (sem spadajo tudi zunajzakonski partnerji) za trajno zadovoljevanje svojih stanovanjskih potreb (glej Ur.l. RS 18/1991: 589). Lastništvo je sredstvo akumulacije premoženja in zagotavlja ontološko varnost. Torej je za posameznika pomembno tako z ekonomskega in političnega smisla kot tudi s socialnega in psihološkega (glej Saunders v Mandič 1996: 72–74). Nedvomno pa nam lastno stanovanje daje večjo varnost od najemnega stanovanja.

Najemno stanovanje

Najemno stanovanje se po veljavnem stanovanjskem zakonu loči na naslednje 4 tipe (Ur. l. RS 69/03: 10642):

- **Tržno najemno stanovanje**

To obliko imenujemo tudi profitno stanovanje, saj ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja dobička. Najemnine v teh stanovanjih so najvišje, saj se oblikujejo prosto na trgu. Država nad njimi dejansko nima nadzora (glej Cvahte in drugi 2001: 18).

- **Službeno najemno stanovanje**

To je stanovanje, ki je v lasti delodajalca in je namenjeno zadovoljevanju službenih potreb. Delodajalec sam določi najemnino, ki je lahko profitna ali pa nižja od nje. Službeno stanovanje se oddaja v najem za določen čas, najpogosteje do izteka delovnega razmerja (glej Cvahte in drugi 2001: 25).

- **Namensko najemno stanovanje**

To stanovanje je namenjeno institucionalnemu varstvu starejših oseb, upokojencem ali posebnim skupinam odraslega prebivalstva (Ur. l. RS 69/03: 10642).

- **Neprofitno najemno stanovanje**

Neprofitna stanovanja so namenjena vsem, ki nimajo lastnega stanovanja in jim redni dohodki ne omogočajo najema primernega tržnega stanovanja. Neprofitna stanovanja ponudijo preko razpisov občine, Stanovanjski sklad RS in druge neprofitne stanovanjske organizacije (glej Ur. l. RS 69/03: 10643).

Nekateri državljani nimajo dovolj prihodkov, da bi lahko najeli neprofitno stanovanje. Ti lahko zaprosijo za **subvencioniranje neprofitne najemnine**. Najemniki v najtežjih materialnih pogojih so upravičeni do subvencije v višini do 80% najemnine (prejšnji sistem je omaogočal znižanje nanemnine največ do 50%). Višina subvencionirane najemnine je odvisna od dohodkov in strukture gospodinjstva, velikosti stanovanja, višine najemnine ter še nekaterih drugih parametrov (glej Kanduč in Smolnikar 2004: 103). Neprofitno najemnino subvencionirajo občine. Subvencioniranje najemnine traja eno leto, nato pa mora najemnik ponovno vložiti vlogo, če želi ohraniti subvencijo in se okoliščine niso spremenile (glej Ur. l. RS 69/03: 10648).

1.3.1 Stanje v Sloveniji

Slovenija je v obdobju socializma posvečala veliko pozornost stanovanjskemu gospodarstvu. Takrat je s solidarnostnim sistemom oskrbe socialno šibkega prebivalstva in z možnostjo najemanja ugodnih posojil za nakup stanovanj in gradnjo individualnih hiš omogočala stanovanjsko oskrbo v skladu s finančno zmožnostjo prebivalstva (glej Šmajdek Halilović 2003: 21).

Obdobje tranzicije pa je tudi na stanovanjskem področju pustilo velik pečat. Socialna funkcija lastnine stanovanj se je zmanjšala, povečala pa se je njena gospodarska funkcija. Denacionalizacija in privatizacija sta ključna mehanizma, ki sta iz stanovanja naredili prevsem vprašanje premoženja (glej Mandič 2006: 15).

Dejstvo je, da so se priložnosti prebivalstva za dostop do primerne stanovanja zmanjšale. To se kaže predvsem v zmanjšanju možnosti dostopa do javnih stanovanj in ugodnih stanovanjskih posojil. Sredi osemdestih je bilo oddano približno 5.500 takratnih družbenih najemnih stanovanj letno, sredi devetdesetih pa le okoli 240 neprofitnih in socialnih stanovanj letno. Podobno usodo so doživela ugodna stanovanjska posojila; sredi osemdesetih jih je bilo letno dodeljeno približno 30.000, deset let pozneje pa le okrog 3.200 (glej Mandič 1999: 25–26).

Danes se v Sloveniji soočamo s pomanjkanjem neprofitnih stanovanj in visokimi cenami najema profitnih stanovanj.

"Na področju stanovanjske politike je stanje nezadovoljivo, saj ni stabilnega dolgoročnega financiranja stanovanjske oskrbe, premalo je razpoložljivih stavbnih zemljišč, neustrezna je metodologija prostorskega načrtovanja, obstoječi stanovanjski fond se slabo vzdržuje, povpraševanje po stanovanjih, zlasti v bolj razvitih območjih, močno presega ponudbo, zaradi česar so cene previsoke in premalo je predvsem neprofitnih najemnih stanovanj" (Lebar 2005).

2. NASILJE NAD ŽENSKAMI

2.1 DEFINICIJA NASILJA NAD ŽENSKAMI

Nasilje nad ženskami je vsako dejanje nasilja, temelječe na spolu, ki ima za posledico ali bi imelo za posledico, fizično, spolno ali psihično škodo ali trpljenje žensk, vključujoč grožnje s takšnimi dejanji, odvzem ali samovoljno omejitev prostosti ne glede na to, ali se dogodi v zasebnem ali javnem prostoru (glej Declaration on the Elimination of Violence against Women: 1. člen).

"Nasilje nad ženskami je kršitev temeljnih človekovih pravic, kot so pravica do varnosti, do življenja brez strahu ter do telesne in duševne integritete" (Varuh človekovih pravic 2000). Vsakršno nasilje ima dolgotrajne posledice za življenje in razvoj prizadetih. Kobal Grum in Leskovšek (2003: 98) opozarjata, da nasilje nad ženskami velikokrat definiramo kot vedenje, s katerim moški nadzira žensko in uporablja moč nad njo. Zanj je značilno, da se z leti stopnjuje in da poleg fizičnega, psihičnega in spolnega nasilja vsebuje tudi ekonomsko izkoriščanje, izolacijo ter številne druge kontrolne mehanizme.

Na nasilje ne smemo gledati kot na individualen problem posameznice, ki ga doživlja. Društvo za nenasilno komunikacijo (glej Internet 2) opozarja, da je nasilje nad ženskami družben problem, kajti odvisen je od tega, kako nanj družba reagira ali ga sankcionira in obsodi ali pa tolerira in minimalizira. Nasilje nad ženskami je družben problem tudi zaradi posledic, ki jih prinaša družbi kot celoti - stroški zdravstva, zaščite, policije, itd. "Če bi se obseg nasilja med partnerjema zmanjšal, bi to za državo pomenilo prihranek denarja zaradi zmanjšane števila obiskov poškodovanih žrtev pri zdravniku, njihovih bolniških odsotnost, zvečala bi se učinkovitost na delovnem mestu, potrebnih bi bilo manj policijskih intervencij..." (Filipčič 2002: 88).

Nasilje nad ženskami je mnogokrat še dandanes zaznamovano z molkom, s predsodki in sramovanjem. Žrtve o njem težko spregovorijo, in tudi ko se odločijo za ta korak, največkrat niso deležne želenega odziva. Pogosto krivijo sebe in na nasilje gledajo kot na lasten neuspeh.

Najpogostejše prozorišče dolgotrajnega nasilja nad ženskami je dom. To je prava ironija, kajti družina naj bi posamezniku nudila čustveno in ekonomsko varnost, sprostitve, zasebnost in podporo ter varen osebnostni razvoj. Večinoma ga povzročajo moški, ki jih ženske dobro poznajo, najpogosteje je nasilnež prav njihov partner (glej Internet 2).

2.2 OBLIKE NASILJA NAD ŽENSKAMI

Nasilje nad ženskami ima mnogo oblik. Posameznica lahko doživlja le eno od oblik nasilja, največkrat pa gre za prepletanje različnih oblik. Vsaka oblika nasilja pa pusti na ženski posledice. Povrnitev izgubljenega samozaupanja je izredno dolgotrajen proces, ki potrebuje veliko vztrajnosti in v večini primerov tudi strokovno pomoč (glej Kobal Grum in Leskovšek 2003: 102–104).

"Psihično nasilje" označuje vsakršna dejanja, ki se na nezaželen in grob način dotaknejo človekove psihe. Gre za dejanja, ki najpogosteje potekajo na verbalni ravni in negativno vplivajo na samozavest, samopodobo in samozaupanje žrtve" (Kuhar in drugi 1999: 5). Psihično nasilje velja za najbolj razširjeno obliko nasilja, seveda pa gre tukaj omeniti človekove osebne meje, torej stopnjo osebne tolerance do posameznih načinov psihičnega nasilja. Te meje so individualne in se hitro spreminjajo.

Psihično nasilje se lahko kaže kot grobo kritiziranje človekove osebnosti, žaljenje, zmerjanje, poniževanje, nadzorovanje, ustrahovanje in grožnje z besedami, kričanjem, telesno držo, ignoriranjem, širjenjem negativnih govoric o osebi, da bi zmanjšali njen ugled v družbi ter izoliranje osebe od ljudi, s katerimi bi želela ohraniti stik (glej Internet 3).

S psihičnim nasiljem poskušamo razvrednotiti sočloveka in mu vtisniti občutek manjvrednosti. Posledice so pomankanje energije, ranljivost, strah, kronična zaskrbljenost in osamitev (glej Balažic 2006: 25).

"Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali resna grožnja z uporabo sile. Usmerjeno je na človekovo telo ali njegovo življenje" (Kuhar in drugi 1999: 10). Fizično nasilje je izrazitejša stopnja nasilja v procesu, ki se začne s psihičnim nasiljem. Dejanja fizičnega nasilja so klofutanje, brcanje, ožiganje kože, udarci z roko ali predmeti, metanje predmetov proti osebi ali v osebo, odpiranje, dotikanje, če človek tega ne želi, zvijanje rok, polivanje s tekočino, neželeno striženje las, omejevanje gibanja, odrekanje ali vsiljevanje hrane, davljenje, napadi z orožjem, umor itd. (glej Internet 3).

Fizično nasilje se nikoli ne konča samo od sebe, ponavadi se le stopnjuje. Lahko se sicer za krajši čas pretrga, dolgoročno pa se lahko konča samo na 2 načina: žrtev odide na varno ali umre.

Posledice fizičnega nasilja so modrice, rane, odrgnine, izbiti zobje, zvini, zlomi, izpahi, opekline, splavi ipd. Poleg fizičnih posledic pa so tu tudi psihične kot npr. depresivnost, strah za življenje, občutek nemoči, izguba zaupanja in samomorilske misli (Kuhar in drugi 1999: 15).

"Spolno nasilje je nezaželen poseg v posameznikovo spolno integriteto. To je vsako dejanje, s katerim se eden od partnerjev ne strinja" (Kuhar in drugi 1999: 18). Za spolno nasilje smatramo naslednja dejanja: slačenje, opazovanje, komentiranje, nagovarjanje, poljubljanje, otipavanje, siljenje h gledanju pornografskih vsebin, siljenje k masturbiranju, v oralni, analni ali vaginalni spolni odnos, vtikanje predmetov v anus ali nožnico, poniževanje človeka glede njegove spolnosti, idr.

Posledice so hude in žrtve jih čutijo do konca življenja. Spremlja jih občutek manjvrednosti, strahu, ponižanja in sramu. Posledice so še motena spolnost, moteno spanje, sovražen odnos do svojega telesa, pojavijo se lahko različne odvisnosti ali psihične bolezni (prav tam str. 18–19).

"Ekonomsko nasilje so vse oblike nadvladovanja oziroma poniževanja žrtve s pomočjo sredstev za preživetje ali odrekanja pravic, povezanih z zaslužkom" (Internet 3). Ekonomsko nasilje se kaže v omejevanju pravice žrtvi do zaposlitve, preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem, siljenje v finančno odvisnost, zahteva po pokorščini, ker so žrtvina finančna sredstva nižja, neplačevanje preživnine za skupne otroke, idr. (prav tam).

Najočitnejša posledica te oblike nasilja je, da si ženska zaradi svoje ekonomske šibkosti ne upa zapustiti nasilnega partnerja.

2.3 ZAKAJ ŽENSKA OSTAJO V NASILNEM ODNOSU

*"In kaj je pekel,
če ne neprestano
vračanje tja, od koder
želim oditi že ves čas"*
(Pivka 2006: 83).

"Raziskave kažejo, da poskuša ženska, ki je v partnerskem odnosu doživljala nasilje, zapustiti svojega partnerja vsaj 6 do 8-krat, preden pa takšen korak tudi dejansko stori, mine v povprečju kakih sedem let" (Kobal Grum in Leskovšek 2003: 107). Avtorici pravita, da je iskanje odgovora, zakaj ženska ostaja oziroma se vedno znova vrača k nasilnemu partnerju, kompleksno in še ne popolnoma raziskano področje. Vzroke lahko iščemo bodisi v značilnosti žensk (osebnostne lastnosti, psihično stanje, izkušnje iz otroštva, dostopnost do virov) bodisi v dinamiki razmerja med žrtvijo in nasilnežem. Upoštevati pa je treba tudi socialni položaj in širše sociokulturno okolje ženske.

Navedla bom nekaj ključnih vzrokov, ki jih povzemam po Filipčič (2002: 95–99) ter Kobal Grum in Leskovšek (2003: 109–110):

- **strah pred nasilnežem in zavedanje česa je sposoben**

Najpogostejši način, s katerim nasilni moški partenrko zadrži v razmerju je ustrahovanje. Ponavadi grozijo, da bodo žensko ubili, iznakazili, pobili otroke, zažgali hišo, itd. Ženske, ki so izpostavljene nasilju v partnerskem odnosu, živijo v neprestanem strahu, ki jih spremlja tudi, ko niso neposredno ogrožene. Nasilnež praviloma stopnjuje nasilje, ko oziroma če zasluči, da ga ženska namerava

zapustiti. Raziskave dokazujejo tudi, da so ženske, ki zapustijo nasilnega partnerja, v 75% pogosteje umorjene kot ženske, ki tega koraka ne storijo.

- **zanikanje nasilja**

Ženske pogosto verjamejo, da njihov partner v resnici ni nasilen, ampak da ga različni zunanji razlogi silijo v nasilno vedenje. Mislijo naprimer, da ga slab dan v službi ali pa alkohol naredijo takega, v resnici pa je dober človek. Zanikanje resničnih vzrokov nasilja je najpogostejši obrambni mehanizem, s katerim ženske opravičujejo realnost.

- **upanje, da se bo partner spremenil**

Ženska verjame, da lahko s svojo ljubeznijo in razumevanjem pomaga partnerju in ga odvrne od nasilja. Ženska se počuti odgovorno in krivo za partnerjevo nasilje, saj je to očitno znak, da ni dobro poskrbela za 'ravnovesje' doma.

- **faza "medeni mesec"**

Po nasilnem dejanju sledi obdobje nežnosti in predanosti. Nasilnež se opravičuje in ljubeče obljublja, da tega nikoli več ne bo naredil. V tem obdobju se partner resnično lahko kesa in oba verjameta, da se nasilje ne bo več ponovilo. Ta faza lahko traja en dan ali nekaj mesecev, vendar sčasoma postaja vse manj običajna.

- **nizko samospoštovanje**

Dolgotrajno nasilje sistematično znižuje samospoštovanje žrtve. Ženska počasi izgubi zaupanje vase in v svoje sposobnosti, na svoja ramena prevzame celo krivdo za nasilje. Počuti se nemočna in nesposobna, da bi krog nasilja sploh lahko končala. Živi s prepričanjem, da je njen položaj brezupen in nasilje sprejme kot način življenja.

- **občutek sramu zaradi neuspešnega zakona**

Za veliko žensk je neuspešen zakon sramota, ki jo je bolje skriti. Menijo, da je zakon nekaj svetega, kar je treba za vsako ceno obdržati. Prepričane so, da mora družina ostati skupaj v 'dobrem in slabem'. Prav tako se mnoge ženske bojijo ostati same in zato raje ostanejo z nekom, pa čeprav je ta nasilen.

- **nasilje v otroštvu**

Ženska, ki je bila deležna nasilja ali je bila priča nasilja že v otroštvu, ima do njega višjo toleranco in ga sprejema kot sestavni del partnerskega odnosa. Prav tako verjame, da je nasilje ustrezen način reševanja problemov. Raziskave dokazujejo, da naj bi bila kar tretjina žensk, ki so žrtve nasilja, priča nasilja očeta nad materjo.

- **ekonomska odvisnost od partnerja**

Mnogo žensk, ki živi v nasilnem partnerskem odnosu, je brezposelnih in zatoorej odvisnih od partnerjevih dohodkov. Velik problem predstavlja stanovanje.

Nekatere dolga leta vztrajajo ob nasilnem partnerju, ker ne verjamejo, da bi lahko finančno samostojno zaživele.

- **zaradi otrok**

Nekatere ženske vztrajajo v nasilnem odnosu, ker menijo, da je za otroke bolje, da odrasčajo v družini z obema staršema, pa čeprav je eden nasilen. Nekatere pa vztrajajo, ker se bojijo, da zaradi odhoda ne bodo dobile skrbstva nad otroki. Nasilneži jih namreč na različne načine ustrahujejo, grozijo jim celo z ubojem otrok. Matere pa doživljajo otroka kot del sebe, zato so se pripravljene žrtvovati in prenesti vsakršno nasilje.

- **pomankanje podpore bližnje okolice**

Preprečevanje nasilja je pogosto oteženo zaradi odziva okolice, ki po eni strani meni, da se v problem ne sme vmešavati, ker gre za zaseben konflikt. Po drugi strani pa se ljudje velikokrat postavijo v vlogo rabsodnikov in ocenjujejo, kdo je bolj kriv za nasilje, kdo je izzival in ali si je ženska nasilje zaslužila. Družina in prijatelji velikokrat niso dovolj razumevajoči in premalokrat nudijo konkretno pomoč.

- **tradicija in religija**

V ozadju splošne strpnosti do nasilja je patriarhalna organiziranost družbe, ki temelji na neenakosti spolov in podrejenosti ženske. Tradicionalna predstav moškosti je povezana z nasilnostjo in izkazovanjem fizične premoči. Po drugi strani pa mora biti ženska nežna, razumevajoča in podrejena. Vse to izvira iz

socializacije in žalostno je, da je tudi v današnji socializaciji delitev vlog glede na spole še vedno močno prisotna.

Poleg tradicije igra pomembno vlogo pri "ohranjanju nasilja" tudi religija. Tu gre na primer za religiozna prepričanja, ki ne odobravajo razveze. Včasih duhovniki ženski, ki spregovori o nasilju, namesto da bi ji ponudili možnost izhoda iz nasilne situacije, svetujejo, naj se vrne v nasilno okolje in postane "boljša žena" (glej Zajc 2005).

- **neučinkovita zakonodaja**

Dejstvo je, da so ženske, žrtve nasilja velikokrat nezadovoljne z ravnanjem institucij, ki bi jih mogle varovati. "Pogosto se je zdelo, da so tisti trenutek, ko so se odločile, da se uprejo nasilju, postale še drugič žrtev. In to žrtev tistega državnega kolesja, ki bi jim morale pomagati" (Hanžek 2004: 3).

2.4 SOODGOVORNOST DRUŽBENEGA OKOLJA ZA NASILJE NAD ŽENSKAMI

Ženska je v zgodovini veljala za moževo lastnino. Njena vrednost je bila predvsem ta, da je možu zagotovila potomstvo. Možu je bilo dovoljeno pretepati in v nekaterih primerih celo ubiti ženo. Položaj žensk v družbi se je začel pomembneje spreminjati v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Pomembno vlogo lahko pripišemo raznim ženskim gibanjem, ki so zahtevala enakopravnost in pravice. Poudarjati so začela problem nasilja nad ženskami in postopoma se je začel spreminjati tudi odnos družbe do tega pojava. Slednjega so začeli obravnavati kot problem, ki ne sodi v zasebno sfero družine, ampak se mora nanj odzvati država s svojimi institucijami (glej Filipčič 2002: 87).

"Družina prav tako kot posameznik ne živi kot osamljen otok, ampak je del širšega sistema" (Rus Makovec 2006: 36). Okolje, v katerem živimo, pomembno vpliva na nas in na naše vrednote, na primer prek spodbujanja normativnih orientacij, kaj je "normalno vedenje" v družini, družbenega konteksta vrednotenja spolov itd. Pomembna je tudi odzivnost okolja na nasilje v družini. Če vemo, da je nekdo žrtev domačega nasilja in se raje ne vmešavamo, dejansko tako ravnanje podpiramo.

Za lažje razumevanje nasilja nad ženskami je potrebno raziskovati in razumeti družbeni kontekst, v katerem živijo ženske in moški. Dejstvo je namreč, da problemi, ki izvirajo iz širšega okolja (revščina, nezaposlenost, negotovost, rasne, spolne in narodnostne neenakosti, brezobzirnost) povzročajo osebne strese, ki se prenašajo na partnerja in

pogosto izbruhnejo v obliki nasilja. Žrtve družinskega nasilja praviloma potrebujejo podporo v smislu zaščite, svetovanja ali zdravljenja, vendar še tako izvrstni programi svetovanja in zdravljenja ne morejo spremeniti kulturnih vrednot in norm, ki prispevajo k zlorabljanju in nasilju v družini. Najprej bi torej morale priti do bistvenih sprememb v celotni družbi (prav tam, str. 36–41).

Pomemben poudarek je treba dati ozaveščanju javnosti ter prizadevanjem za zmanjšanje tolerance do nasilja nad ženskami. Nujno je, da se o tem čimveč govori, da vsi spoznamo, da se to zares dogaja, da to ni zasebna stvar, in da lahko vsak posameznik kaj pripomore k zmanjšanju nasilja nad ženskami. Z molkom ga namreč podpiramo in ohranjamo. Vsekakor se je poročanje medijev o tej problematiki povečalo, vendar je dejstvo, da mediji o tem poročajo predvsem, ko je sprožena ali zaključena kaka akcija na to temo. Več, kot se bo o tem govorilo, bolj se bomo zavedali, da je nasilje nad ženskami v slovenskem prostoru še kako prisotno, ampak dokler problema ne vidimo, ga ne moremo niti rešiti.

2.5 ZAKONODAJNA UREDITEV

Problematiko nasilja v družini in s tem povezano nasilje nad ženskami v Sloveniji še vedno ne opredeljuje specifičen zakon. Posamezne vidike nasilja v družini zaenkrat urejajo zakoni z različnih področij:

- **področje socialnega varstva**

Zakon o socialnem varstvu opredeljuje socialno varstvene storitve, ki se nudijo z namenom preprečevanja in odpravljanja socialnih stisk in težav. Sem sodi tudi "pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani", v okvir katerega lahko umestimo tudi obravnavanje nasilja v družini (glej Ur.l. RS 3/07: 283).

Državni zbor je 31.3.2006 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2010. Pomen nacionalnega programa je predvsem v opredeljevanju nacionalnih ciljev socialnega varstva in strategij za njihovo doseg. Obravnavanje žrtev nasilja v družini nacionalni program izrecno ne omenja v okviru nobene strategije, večkrat pa navaja delo z žrtvami nasilja. Žrtve nasilja so specificirane naprimer pri cilju "prispevati k večji socialni vključenosti

posameznikov" in "izboljšati dostop do storitev in programov" (glej Ur.l. RS 39/06: 4191–4196).

- **stanovanjska zakonodaja**

Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem med prednostne kategorije prosilcev uvršča tudi žrtve nasilja v družini. Je pa tu treba poudariti, da so najemodajalci tisti, ki pri konkretnem razpisu opredelijo posamezne prednostne kategorije. Žrtve nasilja v družini lahko kandidirajo na razpisih za neprofitna stanovanja tudi v kraju začasnega prebivališča – sicer je kriterij stalno prebivališče (glej Ur. l. RS 14/04: 1382–1387).

- **civilno pravo**

Veljavni Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Ur.l. RS 69/2004) ne vsebuje nobene izrecne določbe, ki bi pred nasiljem v družini varovala odrasle osebe – npr. zakonca pred nasiljem drugega zakonca, vsebuje pa vrsto določb, ki so namenjene varstvu otrok pred nasiljem staršev.

- **kazensko pravo**

Nasilje v družini kot kaznivo dejanje je opredeljeno v Kazenskem zakoniku (Ur.l. RS, 95/04). Med drugim sledeče v 299. členu definira dejanje nasilništva: "Kdor drugega hudo žali, z njim grdo ravna, mu dela nasilje ali ogroža njegovo varnost in s tem v javnosti ali v družini povzroči ogroženost, zgražanje ali prestrašenost, se kaznuje z zaporom do dveh let". Ta člen v zakoniku predstavlja pomemben premik v odnosu do družinskega nasilja pri nas, saj sedaj žrtev ni samo tisti, ki ima modrice, ampak tudi tisti, ki se počuti ogroženega.

Leta 2004 je bil sprejet Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi (Ur. l. RS 95/04). Policist lahko odredi omenjeni ukrep "Če je podan utemeljen sum, da je oseba storila kaznivo dejanje ali prekršek z elementi nasilja ali je bila zalotena pri takem kaznivem dejanju ali prekršku in obstajajo razlogi za sum, da bo ogrozila življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bila v bližnjem razmerju, vključno z zunajzakonskim partnerjem" (Ur. l. RS 107/06: 10827).

Policisti izrečejo prepoved približevanja za 48 ur. Policija odredi ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi za 48 ur. Takoj pošlje odredbo o ukrepu v presojo preiskovalnemu sodniku okrožnega sodišča, ki lahko ukrep prepovedi približevanja izreče za čas do 10 dni. Na predlog oškodovanke-ca lahko

preiskovalni sodnik podaljša ukrep prepoved približevanja do 60 dni. Zelo pomembno pa je, da mora oškodovanec tri dni pred iztekom ukrepa prepovedi približevanja podati preiskovalnemu sodniku predlog za podaljšanje slednjega.

Kdaj bomo končno dobili zakon o preprečevanju nasilja v družini še ni povsem jasno, vendar vse kaže, da kmalu. Septembra 2007 je vlada obravnavala predlog tega zakona in sedaj čakamo na potrditev državnega zbora. "Od definiranja problema je odvisna tudi njegova rešitev" (Filipčič 2002: 112). Sedanja razprešena zakonodaja o nasilju nad ženskami je preveč pomankljiva in ni dovolj učinkovita. S sprejetjem zakona o nasilju v družini slednjega vsekakor ne bomo izločili iz družbe, bo pa to korak k pravi poti. Odprava nasilja v družini je utvara. Pomembno je, da ga spravimo v neke meje in da žrtev zazna, da ji je država pripravljena in sposobna strokovno pomagati.

2.6 EVIDENTIRANJE NASILJA NAD ŽENSKAMI V SLOVENIJI

V Sloveniji še ni bilo opravljene nobene obsežnejše raziskave, s katero bi ugotavljali prisotnost nasilja nad ženskami. Zaenkrat lahko izhajamo le iz ocen, slednje pa jasno kažejo, da je njegova pogostnost razlog za zaskrbljenost (glej Filipčič 2002: 89). V Sloveniji prav tako ni koordiniranega vodenja oziroma enotnega registra o primerih nasilja v družini, znotraj katerega bi bilo tudi nasilje nad ženskami. Podatki se zbirajo v okviru posameznih institucij, največkrat v okviru policije (statistika prekrškov in kaznivih dejanj). Podatke zbirajo tudi centri za socialno delo, vendar nam večje število obravnavanih primerov nasilja med partnerjema ne more potrditi večji obseg pojava. Potrjuje pa sprembo v odnosu samih žrtev in celotne družbe do te oblike nasilja, saj se o tem več govori in vedno več žrtev si upa spregovoriti. Podatke zbirajo tudi nevladne organizacije, ki naprimer beležijo število klicev, število žensk, ki prihajajo na pogovore in podobno (prav tam). In prav nevladne organizacije opozarjajo, da je v Sloveniji delež neprijavljenega nasilja v partnerskih odnosih mnogo višji od uradnih podatkov. Na zgibankah Ženske svetovalnice lahko preberemo, da je pri nas vsaka peta ženska žrtev nasilnega partnerja, ter da je med umorjenimi ženskami približno 80% žrtev nasilja v družini.

3. OBRAVNAVA NASILJA NAD ŽENSKAMI V SLOVENIJI IN OBLIKE POMOČI, KI SO JIM NA RAZPOLAGO

Nasilje nad ženskami je zelo kompleksen problem, zato pomoč ene same osebe ali institucije ne zadostuje. Z obravnavo te problematike se srečujejo tako nevladne kot vladne organizacije, ne smemo pa zanemariti vloge, ki jo ima neformalni sektor oziroma socialna mreža posameznice. Slednji obsega oskrbo storitev, ki jih zagotavljajo družina, sorodniki, prijatelji in sosedje. Ponudbo tega sektorja je izredno težko meriti, saj je dejansko nihče ne spremlja – gre namreč za spontana dejanja dajanja in prejemanja pomoči (glej Kuzmanič Korva 2003: 171). Černičeva (2004: 181) pravi: "Država žrtvam nasilja ne zagotavlja celostne in učinkovite oblike pomoči." Vse prevečkrat v stikih z institucijami naletijo na stereotipno razumevanje nasilja kot zasebne težave. Vrzeli v nujenju pomoči tako že nekaj let zapolnjuje nevladni sektor, vendar Rus Makovec (2007: 122) opozarja, da je osnova ustrezne pomoči v dobrem medinstitucionalnem sodelovanju, pri katerem so jasno opredeljene vloge posamezne vpletene institucije.

3.1 DRŽAVNE OZIROMA VLADNE ORGANIZACIJE

Ženske, žrtve nasilja, se med iskanjem pomoči in pravice lahko obrnejo na različne državne institucije. Neposredno in v prvi vrsti so z nujenjem pomoči povezane naslednje institucije:

- **Centri za socialno delo**

Centri za socialno delo so javni zavodi, katerih strokovne naloge so določene z Zakonom o socialnem varstvu (Ur.l. RS št. 3/2007). Njihova osnovna naloga je zagotavljanje pravic in zadovoljevanje potreb po socialnih storitvah vsem uporabnikom pod enakimi pogoji. V okviru pooblastil, ki jih imajo, nudijo pomoč posameznikom, družinam in posebnim skupinam prebivalstva pri iskanju poti iz stisk in težav.

Centri za socialno delo ženskam, žrtvam nasilja zagotavljajo predvsem pomoč v okviru *prve socialne pomoči* (pomoč pri opredelitvi in oceni položaja, seznanjanje z možnostmi njegovega spreminjanja), *osebne pomoči* (strokovno sodelovanje pri odpravljanju problema) in *pomoči družini na domu* (strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani) (glej Varuh človekovih pravic

2000). Bezenšek Laličeva (2007: 100) opozarja, da je delo z ženskami, žrtvami nasilja na centrih za socialno delo bolj poudarjeno, ko so prisotni tudi otroci. Vsekakor pa različni centri za socialno delo pripisujejo obravnavam žensk, ki so žrtve nasilja, različen pomen in prioriteto. Se pa senzibilnost delavk in delavcev na centrih za socialno delo se na področju nasilja nad ženskami iz leta v leto povečuje (glej Plaz 2000: 19).

- **Policija**

Policija je državni organ, ki med drugim varuje življenje, osebno varnost in premoženje ljudi, vzdržuje javni red in mir, skrbi za osebno varnost ljudi ter preprečuje in odkriva kazniva dejanja in storilce (glej Ur.l. RS 107/06: 10821).

Policija igra pomembno vlogo pri preprečevanju nasilja. Pomembna pa je predvsem takrat, ko se nasilje dogaja, saj je njena pomoč v kritičnih situacijah lahko odločilnega pomena (glej Varuh človekovih pravic 2000). Čulk (2007: 108) dodaja, da za učinkovito ukrepanje in uspešno preprečevanje nasilja v družini izredno pomembno dobro poznavanje problematike, zato ob vsaki spremembi zakonov v policiji izvedejo vrsto dodatnih izobraževanj in usposabljanj. Tako je bilo tudi leta 2004 ob uvedbi ukrepa prepovedi približevanja.

- **Zdravstvene službe**

Zdravstveni delavci imajo priložnost in odgovornost, da prepoznajo žrtve nasilja ter prispevajo k temu, da bodo poiskale pomoč in podporo. K temu Cvetežar (2007: 130–135) dodaja, da v slovenskem zdravstvu še nimamo izdelanega celostnega sistematičnega pristopa za obravnavo žrtev nasilja v družini. Pri zdravljenju posledic nasilja nudijo izvajalci zdravstvenega varstva največkrat le zdravstveno oskrbo za telesne posledice, ne pa tudi psihosocialne pomoči, ki je nujna za celostno obravnavo pacientk. Poleg tega pa Rus Makovec (2007: 127) opozarja, da zdravstveni delavci namesto odraslega človeka ne morejo prijaviti suma nasilja, če ta človek tega ne dovoli. Vsekakor pa je pomembno, da žensko spodbujajo k prijavi nasilja, vendar je k temu ne silijo.

3.2 NEVLADNE ORGANIZACIJE

V Sloveniji ni zakonsko določene opredelitve pojma nevladna organizacija. Spekter delovanja teh organizacij, ki jih imenujemo tudi neprofitne, prostovoljne, neodvisne itd. je zelo širok. Mednje spadajo društva, združenja, fundacije, zadruga itd. Kljub veliki raznovrstnosti pa imajo vse te organizacije določene skupne značilnosti. Gre za neprofitne in prostovoljne organizacije civilne družbe, za katere je pomembna njihova neodvisnost zlasti od vlade in drugih organov oblasti. Namen teh organizacij mora biti splošno koristen ali dobrodelen. Največkrat gre za manjše organizacije, zato med ključne prednosti spada njihova hitra prilagodljivost na spremembe ter aktivno sodelovanje njenih članov (glej Kolarič in drugi 2002).

Na področju nasilja nad ženskami so predhodnice nevladnih organizacij feministične skupine, ki so v Sloveniji začele nastajati sredi osemdestih let. Prva avtonomna ženska skupina se je imenovala "Ženska sekcija". Iz začetnih pogovorov in izmenjave izkušenj se je postopoma pokazala želja in potreba po bolj praktično – aktivistični skupini. Nastala je "Lilit". Na prvem srečanju se je zbralo več kot 250 žensk, ki so v Ljubljanskem K4 imele diskusijo o ženski seksualnosti. Moškim je bil vstop prepovedan. Zaradi velikega odziva je skupina organizirala še številna druga srečanja z različnimi tematikami (abortus, pornografija, nasilje nad ženskami,...). Leta 1989 je v Ljubljani nastala prva nevladna organizacija v Sloveniji. S svojim delovanjem je začel prvi SOS telefon za ženske in otroke, žrtve nasilja. S tem je bil v slovenskem socialnem varstvu storjen pomemben premik na področju obravnave nasilja v družini. V devetdesetih se je razvoj ženskih skupin, organizacij in strankarskih frakcij nadaljeval in igral odločilno vlogo pri razvoju različnih oblik pomoči za ženske, žrtve nasilja (glej Dobnikar 2001).

Ženskam, žrtvam nasilja, nudijo psihosocialno pomoč predvsem nevladne organizacije. Zaslužne so tudi za ozaveščanje in izobraževanje strokovne in širše javnosti o problematiki nasilja nad ženskami, vendar Černičeva (2004: 181) opozarja, da se večina teh organizacij nahaja v Ljubljani, kar pomeni, da imajo ženske iz drugih krajev Slovenije manj možnosti, da bi dobile potrebno in ustrezno pomoč.

Naj omenim nekaj najbolj prepoznavnih:

- **Društvo SOS telefon za ženske in otroke žrtve nasilja** nudi specializirano pomoč, podporo in svetovanje ženskam in otrokom, ki doživljajo nasilje v

sorodstvenih in partnerskih odnosih. Telefonske linije so odprte odprte vsak dan med 18:00 in 22:00, med delavniki pa še med 12:00 in 18:00 (glej Internet 4).

- **Ženska svetovalnica** deluje na področju psihosocialne pomoči in samopomoči žensk, ki so žrtve nasilja ali imajo motnje hranjenja (glej Černič 2004: 182).
- **Društvo za nenasilno komunikacijo** se ukvarja s preprečevanjem nasilja v družbi in širjenjem principov nenasilne komunikacije. To je prva nevladna organizacija v Sloveniji, ki je organizirala projekt svetovalne pomoči osebam, ki povzročajo nasilje (glej Černič 2004: 182).
- **Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj** deluje v okviru zavoda Papilot – zavoda za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja. Namenjen je žrtvam kaznivih dejanj ali katerekoli druge oblike nasilja. Je edina nevladna organizacija na področju nasilja v Sloveniji, kjer so svetovalci po telefonu dosegljivi 24 ur na dan, vse dni v letu (glej Černič 2004: 182).

3.3 OBLIKE POMOČI

V nadaljevanju bom na kratko predstavila najpogostejše oblike pomoči, ki so ženskam, žrtvam nasilja, pri nas na razpolago. Pri vseh omenjenih oblikah pomoči je zelo pomembno, da ženski najprej prisluhnemo, ji verjamemo, jo razumemo in ji skušamo pomagati, vendar moramo zmeraj v ospredje postaviti njene želje in njen tempo reševanja težav.

Individualno telefonsko ali osebno svetovanje

Individualno svetovanje je najbolj razširjena metoda v socialnem delu, temelji pa na zaupanju med svetovalcem in uporabnikom oziroma v primerih nasilja največkrat med svetovalko in uporabnico. Pomembno je, da svetovalka sledi željam uporabnice, ji verjame in jo opogumlja. V procesu svetovanja je namreč poudarjena samoodgovornost in samoiniciativa uporabnice (glej Kerin 2004: 134–136).

Skupine za samopomoč

V skupino za samopomoč se vključijo ljudje, ki so se znašli v podobnih stiskah in težavah. Ženske, žrtve nasilja, spoznajo, da niso edine s tako izkušnjo in druga drugi

pomagajo prav na osnovi izmenjave lastnih izkušenj. Oseba, ki skupino koordinira, je enakovredni član skupine, ki usmerja potek srečanj ter skrbi za spoštovanje načel in pravil (glej Lampič in Horvat 2004: 204–208).

Zagovorništvo

Osnova zagovorništva na področju nasilja nad ženskami je pristranska podpora v vseh situacijah, v katerih želi ženska zastopati svoje interese in uveljaviti svoje pravice. Zagovorništvo je nastalo zaradi slabih izkušenj, ki so jih ženske doživele ob iskanju pomoči na različnih institucijah. Svetovalke jim pomagajo in jih spremljajo pri pridobivanju pravnih informacij, prijavi nasilnega dejanja na policijo, pri postopkih na sodišču, itd. Zagovorništvo se vedno izvaja z dovoljenjem in soglasjem ženske in samo na podlagi njene prostovoljne odločitve (glej Papež 2004: 137–139).

Pravna pomoč

Ženske, ki si zaradi finančnega položaja same ne morejo plačati sodnih postopkov in zagovornika, ki jih bo zastopal na sodišču, lahko zaprosijo za brezplačno pravno pomoč na okrajnem sodišču ali izkoristijo možnost brezplačnega pravnega nasveta (glej Černič 2004: 184).

Mediacija

Mediacija je postopek mirnega reševanja sporov, pri katerem sprte strani ob pomoči strokovnjaka (mediatorja) iščejo rešitev spora, ki v najboljši možni meri upošteva interese vseh in s katero so vsi zadovoljni (glej Internet 5).

Namestitev v varen prostor

Zatočišča oziroma varne hiše nudijo ženskam in otrokom varen prostor, v katerega se lahko umaknejo pred nasiljem v partnerskih ali družinskih odnosih (glej Černič 2004: 184).

Poleg omenjenega se pri nas izvajajo tudi individualna osebna svetovanja za nasilneže in veliko preventivnega delovanja v obliki predavanj in delavnic.

3.4 PLURALIZACIJA SOCIALNIH STORITEV IN IZVAJALCEV

"Socialna politika je sistem prizadevanj in ukrepov države, družbe in posameznikov za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer ogroženih družbenih skupin in posameznikov. Obseg delovanja socialne politike je odvisen od materialnih možnosti, od razpoložljivih sredstev, ki jih je gospodarstvo na določeni stopnji razvoja sposobno dati, in od politične volje vladajoče družbe" (Kresal 1998: 11).

Področje socialnih storitev v zadnjih desetletjih doživlja dinamičen kakovostni razvoj. Spreminja se način, kako se socialna tveganja prepoznavajo in izražajo, spreminjajo se pa tudi odzivi posameznika in institucij na ta tveganja (glej Mandič 2002: 5). Sicer pa Mandičeva (prav tam) ugotavlja, da se v razvoju socialnih storitev kažejo naslednji trendi:

- **Inovacije in mrežna organizacija ponudnikov**

Dinamika sodobnih družb prinaša številne in hitre spremembe. Odpirajo se novi družbeni problemi, pojavljajo se nove potrebe, ranljivosti in zahteve za priznanjem specifičnih družbenih razlik. Mreža, v katero so vključene različne organizacije uporabnikov, strokovnjakov, zainteresirane javnosti ter ponudnikov različnih storitev, pomeni izjemno pomembno institucionalno okolje, v katerem je možno identificirati nezadovoljene potrebe, razviti nove načine izvajanja storitev, pritegniti dodatne vire, in je primeren okvir za vpeljavo novih storitev. Kuzmanič Korva (2003: 178) dodaja, da z mrežno organizacijo težimo k racionalizaciji in povečanju učinkovitosti vloge tistih, ki so udeleženi pri izvedbi programov na področju socialnega varstva. Mreža mora zagotoviti določene temeljne principe: integracijo vseh izvajalcev na določenem lokalnem področju, artikulacijo med posameznimi izvajalci ter inovativnost kot vodilno metodo razvoja. Ob tem pa mora biti usmerjena k ohranitvi prednosti obstoječih povezav, racionalizaciji aktivnosti ter promociji socialnega razvoja.

- **Nova paradigma reševanja socialnega problema**

Prišlo je do prehoda od "policijskega" k "socialnemu" modelu. Policijski model posredovanja temelji na nadzoru prizadete populacije. Problem poskuša 'ozdraviti' tako, da življenje prizadete skupine uokviri znotraj neke ustanove in ga tam uravnava.

Socialni model pa prizadeti populaciji nudi podporo in omogoča razvoj njihovih lastnih zmožnosti za reševanje problema.

- **Povečanje moči uporabnikov**

Povečanje moči uporabnikov pomeni zahtevo, da so storitve dovolj odzivne na potrebe uporabnikov, da so uporabniki vključeni v njihovo oblikovanje in izvedbo ter da so usmerjene k večjemu zadovoljstvu uporabnikov. Ljudje tako niso več pasivni "prejemniki pomoči", ampak postanejo uporabniki s pravicami.

- **Vladno financiranje storitev kot usmerjevalec njihove kakovosti**

Danes javni sektor ni več edini ponudnik oziroma izvajalec socialnih storitev. To funkcijo opravljajo tudi raznovrstne vladne organizacije, vse bolj pa tudi profitne organizacije. S prehodom v pluralno strukturo ponudbe socialnih storitev se je spremenil tudi način vladnega financiranja teh storitev. Osnovna naloga države tako ni več neposredno izvajati socialne storitve, ampak jih pospeševati in usmerjati. Državno financiranje pa ni več samodejno in brezpogojno, ampak zelo selektivno in namenjeno tistim akterjem, programom in projektom, s katerimi se uresničujejo cilji politik. Poleg tega pa narašča tudi vključevanje drugih, nevladnih virov financiranja organizacij, programov in projektov.

- **Krepitev pristojnosti lokalne vlade, mestne uprave**

Pri odgovornosti in pristojnosti za izvedbo različnih socialnih storitev se kaže decentralizacija in prenos številnih sestavin z državne na lokalno raven. To je pomembno predvsem zaradi prilagajanja socialnovarstvenega delovanja lokalnim posebnostim. Socialne težave so namreč drugačne v velikem mestu kakor na vasi, drugačne v tradicionalnem slovenskem okolju kakor v narodnostno mešanem okolju in drugačne od enega konca države do drugega.

- **Povezovanje in medsebojna koordinacija storitev**

Pluralizacija storitev pomeni, da je za reševanje iste težave na voljo več različnih možnosti, ki so človeku v stiski na razpolago. Ob tem se pojavi potreba po večjem medsebojnem usklajevanju in povezovanju posameznih storitev in politik. Pomembno je, da določena storitev medsebojno poveže in rešuje probleme z različnih področjih.

Zavedati se moramo, da so socialni problemi zelo obsežni. Popolne in univerzalne rešitve slednjih nikakor ne more zagotoviti en sam izvajalec. Za učinkovito reševanje problemov je torej nujno vzpostaviti pluralizem blaginje, ki izboljšuje socialno izbiro in zagotavlja večjo odzivnost na različne potrebe ljudi. Princip sodelovanja in mešanja različnih sektorjev pomeni nastanek novih mešanih povezav, med katerimi postanejo meje vedno bolj prepustne. Potrebna je medsebojna uskladitev storitev, kajti kot pravijo Edgar in drugi v Mandič (2002: 12) le površni stiki med različnimi ponudniki storitev ne morejo biti podlaga za njihovo povezovanje in jim ne morejo omogočiti nastopa s skupno ponudbo medsebojno povezanih storitev. Kuzmanič Korva (2003: 169) dodaja, da je poglavitno vprašanje pluralistov, kako bi najbolj smotrno kombinirali različne sektorje med seboj in kako bi najučinkovitejše izkoristili njihove prednosti.

Za uspešno in učinkovito delo na področju socialnega varstva je najprej potrebno vzpostaviti dober informacijski sistem različnih izvajalcev ter poskrbeti za dober pretok informacij. S tem je omogočena prepoznavnost posameznih izvajalcev, saj tako dobimo informacije o programih in storitvah, ki jih slednji ponujajo. Uporabnik tako dobi možnost, da lahko sam izbira med različnimi ponudniki. Izvajalcem pa omogoča boljše medsebojno poznavanje, kar vodi v medsebojno zaupanje in sodelovanje. Pri vsem tem je zelo pomemben kontinuiran dialog med vsemi udeleženci (glej Kuzmanič Korva 2003: 179).

Prav pomanjkanje dobrega informacijskega sistema različnih izvajalcev ter slab pretok informacij med njimi vodi v neučinkovitost in nezadovoljstvo uporabnikov. Pogosto se izkaže, da več kot je izvajalcev, ki se ukvarjajo z reševanjem določenega problema, manj ustrezno in kasneje je problem rešen. Njihova medsebojna neusklajenost, izoliranost ter pomanjkanje metod in tehnik profesionalnega delovanja namreč vodijo bodisi v podvajanje dela bodisi v prelaganje problema drug na drugega (prav tam).

Pluralizacija izvajalcev socialnih storitev vključuje štiri sektorje: javni, neprofitno-volunterski, profitni in neformalni. V nadaljevanju bom na kratko predstavila ključne značilnosti teh sektorjev (glej Kuzmanič Korva 2003):

- **Javni sektor** deluje preko javnih služb, katere skrbijo za zadovoljevanje skupnih potreb, ki so določene na nacionalni ravni. Njihova prednost je pravična distribucija dobrin in storitev, opredeljenih kot pravice, ki so namenjene

najširšemu krogu upravičencev. Glavna slabost javnih služb pa se kaže v njihovem načinu zadovoljevanja potreb uporabnikov. Slednje poteka homogeno in ne omogoča zadovoljevanja specifičnih potreb določenih skupin prebivalstva. Poleg tega se njihova birokratska struktura slabo prilagaja spremembam.

- **Neprofitno-volunterski sektor** preko različnih organizacij zagotavljajo storitve ljudem, ki potrebujejo specifične storitve. Ta lastnost je obenem njihova prednost in njihova slabost. Sicer pa je med njihovimi glavnimi atributi nedvomno hitra prilagodljivost spremembam in potrebam članstva. Slabost neprofitno volonterskih organizacij se kaže v partikularizmu: ker je dejavnost prepuščena samoorganiziranju, se lahko storitve na eni strani podvajajo, na drugi pa potrebe niso pokrite. Poleg tega sta za te organizacije pogosto značilna prostovoljno delo in amaterski prijem, kar lahko zmanjša učinkovitost storitev. Med največjimi problemi pa nedvomno sodijo finančne težave, s katerimi se te organizacije soočajo ter njihova nesposobnost generiranja zadostnih sredstev za reševanje socialnih potreb družbe.
- **Profitni sektor** sestavljajo organizacije, katerih temeljni namen je pridobivanje dobička. V prostor nudenja socialnih storitev vstopajo zaradi učinkovitosti, večje izbire in svobode, ampak le za uporabnike, ki imajo dovolj visoke dohodke. Na področju storitev namenjenih ženskam, žrtvam nasilja zaenkrat profitni sektor še ni uveljavljen. Vedno bolj pa se uveljavlja na drugih področjih socialnih storitev, lep primer tega so zasebni domovi za ostarele.
- **Neformalni sektor** sestavljajo družina, sorodniki, prijatelji in sosedje. Dobra socialna mreža je pomembna za ohranjanje ravnotežja v vsakdanjem življenju, za občutek lastne vrednosti in za kakovostno življenje. Pomoč, ki jo prejemamo znotraj socialne mreže, je spontana in samoumevna.

Kuzmanič Korva (prav tam, str 181) opozarja, da bo izvajanje programov na področju socialnega varstva uspešno in učinkovito le takrat, ko bodo vsi štirje izvajalci storitev uskladili svoje interese – najprej na lokalni in nato na državni ravni. Med seboj pa se morajo najprej dobro poznati. Zavedati se morajo potencialov in pomankljivosti, tako vsak svojih kot drugih. Šele nato bodo lahko skupaj oblikovali mrežo, ki bo zagotavljala

raznoverstnost oblik izvajanja socialnovarstvenih programov z različnimi izvajalci in paleto programov, ki bodo odvisni od okolja delovanja in njihovih potreb.

Ob vsem tem pa ne smemo zanemariti vloge, ki jo ima vsak od nas pri nastajanju in spreminjanju javnih politik. Dejstvo je, da posameznik sam ne more bistveno vplivati na spremembe v socialni politiki oziroma na njene storitve in izvajanje slednjih. Strinjam pa se z Jazbecem (2004), ki pravi:

"Le malokdo se zanima za dejanski proces nastajanja politik v smislu odločanju o izboru med različnimi alternativami pri reševanju določenega družbenega problema. Seveda bi bilo iluzorno pričakovati, da bodo vsi ljudje pripravljeni sodelovati v javnem dialogu,... Vseeno pa je zaskrbljujoče dejstvo, da se ljudje a priori počutijo nemočne ali nepoklicane za dajanje pobud, zavzemanje in zagovarjanje stališč, kritično presojo in vrednotenje učinkov posameznih politik in sposobnosti tistih, ki so sicer v okviru svojih funkcij pooblaščen in s tem tudi odgovorni za zastopanje javnega interesa."

Vsekakor pa lahko naše mnenje glasneje izrazimo, če se povežemo v skupino s katero si delimo enake ali podobne poglede. Skozi zgodovino so se tako izoblikovale **interesne skupine**, ki igrajo zelo pomembno vlogo posrednika med državljani in oblastjo. Vplivati poskušajo na procese oblikovanja javnih politik in s tem uveljaviti svoje interese. Laiki večkrat enačimo pojem interesne skupine s politično stranko, vendar Krašovec (2002: 105) opozarja, da obstajajo med obema določene razlike. Tako si naprimer stranke prizadevajo pridobiti formalne položaje in avtoriteto v voljenih političnih institucijah, interesne skupine pa hočejo samo vplivati na različne politične institucije. Razlika se pojavi tudi v obsegu njihovega delovanja – pri strankah je ta širši, pri interesnih skupinah pa ožji. Poleg tega je za stranke značilno stalno delovanje, za interesne skupine pa ciklično.

Interesne skupine si morajo izbrati glavno tarčo, na katero bodo v največji meri usmerile svoje delovanje, torej bodo poskušale nanje v največji meri vplivati. Odločilna kriterija za izbor glavne tarče sta največkrat moč ter formalno določene funkcije in pristojnosti posameznega javnopolitičnega organa. Seveda imajo lahko interesne skupine tudi več tarč, na delovanje katerih poskušajo vplivati sočasno. Praviloma so glavne tarče interesnih skupin vlada, parlament ali uprava, vendar ni nujno, da so omenjeni politični organi tudi najbolj dostopni za delovanje interesnih skupin (glej Krašovec 2002: 111).

Mogoče se prav zaradi tega v Sloveniji interesne skupine največkrat najprej obrnejo na posamezna ministrstva, ki posredno ali neposredno vplivajo na njihove interese (prav tam, str 193).

Za uveljavitev svojih interesov uporabljajo interesne skupine različne tehnike vplivanja. Pri neposrednih tehnikah poskušajo interesne skupine vplivati na politične odločevalce v medsebojnih stikih na različne načine (telefonski razgovori, osebni stiki v uradnih prostorih ali izven njih, pošiljanje pisem in peticij, izdelava lastnih analiz, udeležba na sejah delovnih teles...). Posredno pa poskušajo interesne skupine vplivati preko javnega mnenja, ki ga v veliki meri (so)oblikujejo množični mediji. Politični odločevalci so namreč bolj naklonjeni vključitvi tistih interesov interesnih skupin v javne politike, ki jih javno mnenje podpira (prav tam, str 113).

Slovenija v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 med drugim opozarja na trende deregulacije, decentralizacije in debirokratizacije države ter usmeritev v vzpostavitev sistemov, ko bo država oblikovala cilje, politiko in regulativo, izvedbo pa vedno bolj prepuščala podjetniški javno–zasebni mreži organizacij, ki uporabljajo javne in zasebne vire financiranja (glej Ur. l. RS 39/06: 4190, 4191). Raznolikost v socialni oskrbi je edini pravilen odgovor na raznolikost ljudi in raznolikost njihovih težav. Pluralizem izvajalcev in storitev ter prilagoditev lokalnim razmeram je na področju reševanja socialnih stisk in težav edini mehanizem, ki omogoča uspešno in učinkovito reševanje teh problemov.

4. PREGLED UKREPOV ZA REŠEVANJE STANOVANJSKEGA PROBLEMA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA

Dejstvo je, da so ženske, žrtve nasilja, tiste, ki se umikajo in bežijo od doma. Skupno stanovanje tako največkrat ostane v rokah nasilneža, za ženske pa se po odhodu začne mučno reševanje njihovega stanovanjskega problema. V nadaljevanju bom predstavila oblike pomoči, ki so ženskam, žrtvam nasilja na razpolago za reševanje njihove stanovanjske problematike. Prehodne oziroma začasne rešitve, ki poleg ležišča nudijo tudi psihosocialno pomoč, so v Sloveniji naslednje: krizni center, varne hiše, zatočišča za ženske, žrtve nasilja ter materinski domovi. Edina dolgoročna rešitev stanovanjskega problema pa je nakup ali najem stanovanja oziroma pogostejše najem neprofitnega stanovanja. Predstavila bom tudi primere praks iz nekaterih evropskih držav.

4.1 ZAČASNA REŠITEV – VARNA HIŠA OZIROMA ZATOČIŠČE ZA ŽENSKE, ŽRTVE NASILJA

Varne hiše oziroma zatočišča nudijo ženskam in otrokom, ki doživljajo kakršnokoli obliko nasilja možnost začasnega umika in nastanitve. Delujejo na tajni lokaciji in zatorej predstavljajo varen prostor, kamor se žrtve nasilja lahko zatečejo in si ob podpori svetovalk in sostanovalk na novo uredijo življenje. Poleg namestitve, varnosti in anonimnosti nudijo svojim uporabnicam predvsem svetovanje, osebno pomoč in podporo. Prav tako jim pomagajo na poti k ekonomski neodvisnosti ter pri varstvu in vzgoji otrok. Bistvo socialnega dela v zatočišču je, da začne ženska spreminjati svoje življenje in si ustvarjati eksistenco v skladu z lastnimi željami in potrebami (glej Črnič 2004: 184).

Dobash in Dobash (1992) trdita, da zatočišče oziroma varna hiša pravzaprav predstavlja središče ženskega gibanja. Prva zatočišča so namreč nastala v prostorih, kjer so se sestajale ženske in si med seboj delile zgodbe o nasilju, ki so ga doživljale s strani partnerjev. Kmalu so ugotovile potrebo po varnem prostoru za tiste, ki se hočejo umakniti pred nasilneži. Zatočišče je postalo končno prostor brez moških, prostor, ki so ga ustvarile ženske same zase in za podporo drugim ženskam. Koncept zatočišča predstavlja nebesa, prostor olajšanja ali zadnjo možnost bega pred zatiranjem ali nevarnimi okoliščinami. Za samo gibanje pa je zatočišče predstavljalo neko lokacijo, iz katere je bilo mogoče organizirati akcije zoper nasilje nad ženskami.

Prva varna hiša je bila odprta leta 1972 v Angliji. Potrebe po takih namestitvah so hitro naraščale, zato so kmalu sledila odprtja številnih drugih zatočišč. Eden izmed pglavitnih problemov je bila prenaseljenost. Prva zatočišča namreč žensko, ki je potrebovala njihovo pomoč nikoli niso zavrnila, vendar je tak način dela vodil v nezadovoljstvo in neakovostno oskrbo, zato so morali postaviti omejitve. Dosti žensk nato žal ni dobilo varne strehe nad glavo, vendar pa se je kakovost storitev nedvomno povečala (prav tam). Še danes je omejitev glede števila žensk, ki jih posamezna varna hiša lahko sprejme, eden izmed pglavitnih problemov, s katerimi se te ustanove srečujejo.

Načela dela v zatočiščih in varnih hišah

Evropska unija s svojo zakonodajo konkretno ne ureja področja varnih hiš, ima pa izdelana priporočila glede temeljnih načel v varnih hišah, ki naj bi jih države članice upoštevale (glej Appelt in Kaselitz 2002):

- Že leta 1986 je Evropski Parlament sprejel priporočilo, da bi na 10.000 prebivalecev moralo biti zagotovljeno eno mesto v zatočišču.
- Varne hiše naj bi vodile nevladne neprofitne feministične organizacije.
- V varnih hišah naj bi delale le ženske, po principu ženska pomoč ženskam, moškim naj bi bil vstop vanje prepovedan.
- Varne hiše naj bi pomagale in omogočale ženskam, da same prevzamejo nadzor nad svojim življenjem.
- Varnost naj bi bila v varnih hišah na prvem mestu. Tajnost lokacije je osnovni pogoj za obstoj zatočišča.
- Stanovalkam naj bi bila zagotovljena pravica do anonimnosti in tajnosti vseh podatkov, ki se nanašajo nanjo in na njene otroke.
- Varna hiša bi morala biti odprta za vsako žensko, ki išče zavetje pred nasiljem. Njeno socialno, kulturno ali demografsko ozadje ne bi smelo vplivati na sprejem v varno hišo. Prav tako bi morala biti namestitev možna ob katerikoli uri.
- Varne hiše bi morale biti brezplačne, saj dostikrat ženske, žrtve nasilja, nimajo svojih dohodkov.
- Bivanje v varnih hišah naj bi bilo časovno neomejeno, saj lahko nekatere ženske potrebujejo več časa, da si reorganizirajo svoje življenje.
- Za obstoj varne hiše je nujno primerno investiranje države.
- Ženske, ki so doživele nasilje, potrebujejo kakovostno pomoč, zato je primerna usposobljivost delavk v varnih hišah zelo pomembna.

Razširjenost varnih hiš in zatočišč v Sloveniji

V državah zahodne Evrope programe varnih namestitev razvijajo že približno 35 let. V Sloveniji lahko govorimo o petnajstletnem obdobju. Prvo varno hišo smo dobili leta 1991. Gre za majhno hišo v Krškem, ki je ob odprtju lahko sprejela dve ženski in njune otroke. Bolj intenzivno so se te storitve začele razvijati pred desetimi leti. Odprtje varne hiše v Mariboru leta 1996 je tesno povezano z nacionalnim, političnim in socialnim razvojem ter implementacijo zakonov, ki se neposredno navezujejo na nasilje nad ženskami (glej Internet 6).

V Sloveniji imamo danes 10 varnih hiš oziroma zatočišč, ki skupaj razpolagajo s 176 ležišči.¹ Od tega je približno 70 ležišč namenjenih ženskam in približno 100 ležišč namenjenih njihovim otrokom. Kapacitete pa niso fikse, saj se varne hiše prilagajajo potrebam. Če je nastanjenih več otrok, lahko sprejmejo manj žensk in obratno. Poleg omenjenih ležišč nekatere varne hiše uporabljajo tudi dodatna otroška ležišča. Podatek dokazuje, da še ne izpolnjujemo minimalno evropsko normo, po kateri bi morali imeti na razpolago vsaj 200 postelj. Sicer pa to ni edino evropsko priporočilo, ki ga pri nas ne upoštevamo. Naše varne hiše niso odprte za vse ženske, saj praviloma ne sprejemajo brezdomek, zasvojenk z alkoholom ali drugimi drogami ter otrok moškega spola nad petnajstim letom starosti. Varne hiše, ki delujejo pod vladnim okriljem, pa ne sprejemajo niti žensk, ki nimajo slovenskega državljanstva. Bivanje v varni hiši je omejeno na največ eno leto. Izredno pomembna pa je tajnost lokacije, katero pa je včasih zaradi majhnosti države težko ohranjati. Tu se pokaže tesna povazanost s policijo, ki se v primerih problemov v zatočiščih hitro odzovejo. Varne hiše delujejo po principu ženska pomoč ženskam, njihovo delo pa temelji na opolnomočenju posameznic. Varne hiše se večinoma financirajo iz državnega proračuna, vendar bivanje v njih ni popolnoma brezplačno. Stanovalke plačujejo prispevek za del materialnih stroškov, ki se obračuna glede na denarno socialno pomoč, ki jo prejema od centrov za socialno delo. Izjema so seveda ženske, ki nimajo nikakršnih dohodkov.

Ženske lahko v varno hišo pridejo same ali pa so tja napotene. Prvi stik ženske z varno hišo je običajno preko telefona. Ogrožena ženska pokliče Varno hišo in se s strokovno delavko dogovori za osebni razgovor izven varne hiše. Tam pove v kakšni situaciji se nahaja in izrazi svoja pričakovanja. Delavka iz varne hiše ji predstavi njihov program, način dela in življenja ter pravila v varni hiši. V primeru, da je hiša polna, ali če ženska odločitve za odhod iz nasilne situacije še ni sprejela, se s strokovno delavko dogovorita za možni datum sprejema ali morebitne druge rešitve. Izjema so urgentni sprejemi, pri katerih se takoj dogovorita za kraj in uro srečanja, od koder skupaj odideta v varno hišo. Po nastanitvi ženska potrebuje občutek varnosti, mir in čas, da razmisli o tem, kaj se ji je dogajalo. Svetovalka jo najprej posluša in z njo poskuša vzpostaviti medsebojni odnos zaupanja, ki je temelj uspešnega svetovanja, nato skupaj načrtujeta korake, ki jih je ženska pripravljena napraviti za rešitev svojega problema. Med bivanjem v varni hiši so svetovalke ves čas na razpolago. Kljub temu pa stanovalke načeloma skrbijo same zase

¹ Podatke o številu ležišč sem od posameznih institucij zbrala sama. Ti podatki so navedeni v tabeli 4.1.1. na strani 40.

in za svoje otroke. Med seboj si solidarno pomagajo pri organizaciji vsakdanjega življenja v hiši. Odpuste iz varne hiše se načrtuje individualno, upoštevajoč potrebe, zmožnosti in situacijo, v kateri se posameznica nahaja. Pri večini pa je proces okrevanja daljši od možnosti bivanja v varni hiši, zato svetovalke nudijo pomoč tudi po končanem bivanju v zatočišču (glej Plaz 2006: 146–149 in Nosan 2001: 29–34).

Tabela 4.1.1: Varne hiše oziroma zatočišča za ženske, žrtve nasilja, v Sloveniji

VARNA HIŠA	LETO ODPRTJA	KAPACITETA
Zavetišče Pepcin dom, Krško	1991	11 ležišč
Varna hiša Maribor	1996	20 ležišč
Zatočišče SOS telefona, Ljubljana	1997	21 ležišč
Varna hiša Novo Mesto	1999	13 ležišč
Varna hiša Celje	2000 – enota Celje	16 ležišč
	2001 – enota Velenje	11 ležišč
	2002 – enota Slovenj Gradec	13 ležišč
Varna hiša Pomurja, Ljutomer	2002	13 ležišč
Varna hiša Gorenjske, Kranj	2003	20 ležišč
Varna hiša Ptuj	2004	16 ležišč
Varna hiša DNK, Ljubljana	2004	15 ležišč
Varna hiša Karitas za Primorsko, Solkan	2005	7 ležišč

4.2 DRUGE OBLIKE ZAČASNIH REŠITEV ZA REŠEVANJE STANOVANJSKE PROBLEMATIKE ŽENSK, ŽRTEV NASILJA

Krizni center

Krizni center za ženske in otroke, žrtve nasilja, je prostor, namenjen ženskam z ali brez otrok, ki so pravkar doživele nasilje ali obstaja nevarnost, da se bo to zgodilo. Slednje dobijo pomoč, podporo in možnost prenočitve v varnem prostoru. Bivanje se omogoči do sprejema v varno hišo ali druge oblike namestitve, toda ne več kot 3 mesece. V Sloveniji imamo samo en krizni center, ki deluje v okviru Ženske svetovalnice in je lociran v Ljubljani. Umik v krizni center je mogoč vse dni v tednu, ob kakršnikoli uri. Žrtvam

nasilja (ženskam in njihovim otrokom) je na razpolago 9 ležišč. Sprejem v krizni center je možen le ob predhodnem klicu, zasvojenke z drogami ali alkoholom in brezdomke pa niso dobrodošle. Pomoč in prenočitev sta brezplačni (glej Internet 7).

Krizni center je nastal po vzoru avstrijskega projekta intervencijskih centrov, katerih glavna naloga je, da ženski, ki doživlja nasilje ob intervenciji policije, nemudoma nudijo podporo in pomoč ter varno namestitev.

Materinski dom

Materinski dom je namenjen predvsem materam z otroki ter nosečnicam, ki so se znašle v trenutni ali dalj časa trajajoči socialni stiski in nimajo drugih možnosti bivanja. Pomembna je motivacija ženske in njena pripravljenost na aktivno reševanje svoje stiske. Uporabnicam so na razpolago strokovni sodelavci, ki jim pomagajo na poti k samostojnemu življenju izven doma. Materinski domovi se nahajajo na javnih lokacijah (glej Černič 2004: 186, 187).

V Sloveniji med varne prostore za ženske, žrtve nasilja, spadajo tudi materinski domovi, vendar se strinjam z gospo Zabukovec Kerin iz društva za nenasilno komunikacijo, ki pravi: "Premalo je prostora v varnih hišah, materinski domovi opravljajo funkcijo varnih hiš, čeprav ne morejo zagotavljati varnosti stanovalkam" (Zabukovec Kerin 2003). Tajnost lokacije namreč za materinske domove ne velja, kar pa je nedvomno eden izmed temeljnih načel dela v varnih hišah. Poleg tega pa so tudi svetovalke v varnih hišah nedvomno bolj usposobljene za delo z ženskami, žrtvami nasilja, kot pa svetovalke v materinskih domovih, katerih osnovna naloga je reševanje socialnih stisk uporabnic. Čeprav verjamem, da so materinski domovi in njihove svetovalke postale dober nadomestek za varne hiše, sem prepričana v to, da bi za večjo uspešnost in učinkovitost obeh programov, bilo najboljšo, da bi delovali ločeno.

4.3 DOLGOROČNA REŠITEV - NAKUP ALI NAJEM STANOVANJA

Nakup lastnega stanovanja je danes za večino slovenskih državljanov prevelik strošek in ženske, žrtve nasilja, ne predstavljajo nobene izjeme. Dejstvo pa je, da so tudi tržna najemna stanovanja precej draga, saj se njihova cena brez nadzora prosto oblikuje na trgu. Za najem takega stanovanja se odloči lahko le posameznica, ki ima zadostne lastne dohodke in ponavadi si te ženske že takoj po umiku od nasilnega partnerja najdejo svoje

stanovanje. Na drugi strani pa imamo večino, to so posameznice brez zadostnih dohodkov. Smonker (2002) navaja, da nekatere najamejo cenovno ugodno stanovanje, ki pa je ali vlažno ali slabo ogrevano itd. ter čakajo na dodelitev neprofitnega stanovanja. Nekatere pa najprej izkoristijo bivanje v varni hiši, vendar se po odhodu njihova finančna preskrbljenost nič ne izboljša.

Prijava na razpis za pridobitev neprofitnega stanovanja se zdi najbolj primerna rešitev. Največji problem omenjenih razpisov pa je v tem, da se nanje vedno prijavi število prosilcev, ki znatno presega razpoložljiva stanovanja. Malokateremu prosilcu tako uspe zadostiti vsem merilom upravičenosti. Najpomembnejši pogoji za pridobitev neprofitnega stanovanja so dovolj nizki prihodki, majhno premoženjsko stanje in slabe bivalne razmere. Neprofitna stanovanja se vedno oddajajo preko javnega razpisa, razen v izjemnih primerih (npr. elementarne nesreče). Pogostost objavljanih razpisov ni zakonsko predpisana (glej Ur. l. RS 14/04). Tako recimo velike občine (Ljubljana, Maribor, ...) objavljajo razpise enkrat letno, manjše pa redkeje. Občine namreč razpise objavljajo glede na potrebe, predvsem pa glede na razpoložljiva stanovanja.

Prosilci morajo do razpisanega roka vložiti vloge z vso zahtevano dokumentacijo, nato najemodajalec imenuje komisijo, ki preuči utemeljenost vlog. Na podlagi obrazca, ki ga opredeljuje stanovanjski zakon, imenovana komisija izpolni točkovalni zapisnik. Obrazec je sestavljen iz treh delov: stanovanjske razmere, socialne razmere ter prednostne kategorije prosilcev. Za prva dva dela zakon natančno določa največje možno število točk, ki jih vlagatelj lahko pridobi iz posameznega naslova. V tretjem delu pa se najemodajalec sam odloči, koliko točk lahko pridobi prosilec iz posamezne prednostne kategorije (prav tam).

Stanovanjski zakon določa naslednje prednostne kategorije prosilcev: družine z več otroki, družine z manjšim številom zaposlenih, mladi in mlade družine, invalidi in družine z invalidnim članom in državljani z daljšo delovno dobo, ki so brez stanovanja ali pa so podnajemniki, ženske in ženske z otroki, žrtve družinskega nasilja, osebe s statusom žrtve vojnega nasilja ter prosilci, ki so glede na poklic ali dejavnost, pomembni za občino, kar mora občina posebej opredeliti v razpisu. Poleg zakonsko določenih prednostnih kategorij, lahko najemodajalec v razpis vključi tudi druge prednostne kategorije prosilcev, kar pa morajo v razpisu posebej utemeljiti.

Najemodajalec na podlagi določb iz pravilnika o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, razpisnih pogojev ter obrazca določi prednostno listo upravičencev za oddajo neprofitnih stanovanj v najem in jo objavi. Prednostna lista mora biti razdeljena na dva dela, in sicer listo A in listo B. Vlagatelji na listi A so oproščeni plačila lastne udeležbe in varščine, vlagatelji na listi B pa so zavezani za plačilo omenjenega stroška. Po objavi seznama upravičencev, najemodajalec le-te pozove k sklenitvi najemne pogodbe za nedoločen čas (prav tam).

Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem (Ur. l. RS 14/04) med prednostne kategorije prosilcev za pridobitev stanovanj uvršča tudi *ženske in ženske z otroki, ki so žrtve družinskega nasilja*. Ta izraz je bil leta 2006 popravljen in se sedaj glasi *žrtve nasilja v družini* (Ur. l. RS 62/06: 6716). V skladu z razpisnim postopkom morajo prosilci iz navedene prioritete skupine poleg ostalih dokazil priložiti tudi potrdilo CSD ali drugih vladnih ali nevladnih organizacij na področju socialnega varstva, ki nudijo psihosocialno pomoč ob nasilju. Do potrdila so upravičene žrtve družinskega nasilja, ki jim je katera od naštetih organizacij nudila psihosocialno podporo in pomoč v obdobju treh let pred razpisom za dodelitev neprofitnih stanovanj (glej Ur. l. RS 14/04). Oseba, ki je bila oškodovana zaradi nasilja (to lahko dokaže npr. z zapisniki policijskih intervencij, izrekom ukrepa prepovedi približevanja, sodbo sodišča,...), pa ni bila v psihosocialni obravnavi pri navedenih organizacijah, ne sodi v prednostno kategorijo prosilcev (glej Fojan 2007a: 22).

4.4 PRIMERI IZ NEKATERIH EVROPSKIH DRŽAV

Leta 2002 je evropska organizacija WAVE, ki se bojuje proti nasilju nad ženskami, opravila raziskavo, ki jo je izdala pod imenom "More than a roof over your head" (glej Appelt in Kaselitz 2002). Raziskava je s pomočjo priporočenih načel dela v varnih hišah ugotavljala, kako posamezne države Evropske Unije skrbijo za ženske, žrtve nasilja. V večini kazalcev je razlika med vzhodnimi in zahodnimi državami precej očitna. Tako najdemo največ mest v zatočiščih glede na število prebivalcev v Luksemburgu, na Nizozemskem, Švedskem, Severnem Irskem in na Malti, brez zatočišč pa sta bili takrat Madžarska in Estonija. Načelo odprtosti varnih hiš za vse ženske ni veljalo na Češkem, Poljskem, Slovaškem in v Sloveniji. Tajnost lokacije je bila dvomljiva na Poljskem in Slovaškem, vendar tudi na Finskem in Portugalskem, kar je bilo zagotovo manj pričakovano. Podatki so pokazali, da nobena izmed držav leta 2002 ni izpolnjevala vseh

priporočil v celoti, verjetno jih še danes ne. Verjamem pa, da so vse države v zadnjih letih storile kak korak naprej na tem področju. Po podatkih organizacije WAVE (glej Internet 8) se je število varnih hiš v večini evropskih držav povečalo. Pozitiven napredek predstavlja naprimer Madžarska, ki danes ženskam, žrtvam nasilja nudi šest varnih hiš.

V nadaljevanju bom na kratko orisala stanje in navedla nekaj bistvenih podatkov o treh evropskih državah: Avstriji, Danski in Slovaški.

4.4.1 Avstrija

V Avstriji so se pobude proti nasilju nad ženskami začele pojavljati v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Prva varna hiša je bila odprta leta 1978.

V začetku devetdesetih let, ko se je o nasilju nad ženskami že na veliko govorilo, saj so ga začele obravnavati pomembne svetovne organizacije, so se tudi v Avstriji začele vse večje pobude za spremembe takratne konzervativne zakonodaje. Posledično je bil leta 1997 sprejet zakon, ki zagotavlja učinkovitejšo zaščito pred nasiljem v družinskem krogu. Nedvomno velja omeniti 38. člen tega zakona, ki govori o odstranitvi nasilneža iz stanovanja in o prepovedi njegove vrnitve vanj. Za odstranitev nasilne osebe zadošča, da se ogrožena oseba po nasilnem dejanju obrne na policijo in zaprosi za pomoč. Prepoved vrnitve velja za stanovanje/ hišo in za neposredno okolico bivanja. Traja deset dni, preko okrajnega sodišča pa se jo da tudi podaljšati. Policija mora prve tri dni preverjati izvajanje tega ukrepa. Poleg same implementacije zakona je država poskrbela tudi za dodatno izobraževanje policistov in sodnikov, ki se ukvarjajo s to problematiko. Zakon je bil dobro predstavljen tudi širši javnosti (glej Logar 2005).

Sredi devetdesetih let so v Avstriji začeli odpirati tudi Intervencijske centre. To so nevladne organizacije, ki skrbijo za zaščito žrtv nasilja. Ženskam in njihovim otrokom nudijo brezplačno pomoč na vseh področjih, ki zadevajo njihovo varnost in zaščito njihovih pravic. Pomoč vključuje svetovanje, spremstvo na sodišču, preprečitev nadaljnjega nasilja, namestitvev v varno hišo, itd. Velja omeniti njihovo pomoč pri iskanju ugodnega najmenega stanovanja za ženske in njihove otroke. Posebej na Dunaju imajo zelo učinkovit socialni stanovanjski program za ljudi v stiski, preko katerega lahko ljudje pridejo do najemnega stanovanja v roku enega do dveh mesecev.

Intervencijski centri so nekaka vez med vsemi ključnimi vpletenimi stranmi (zdravstvo, sodstvo, centri za socialno delo,...), organizirajo pa tudi svetovanja za nasilne moške. V Avstriji je devet takih centrov. Vsaka pokrajina ima svojega, s čimer naj bi bilo zagotovljeno, da vsaka žrtev dobi potrebno pomoč. Tesno sodelujejo s policijo, ki je dolžna o vsaki prijavi nasilja obvestiti regionalni intervencijski center. Slednji nato žrtvi ponudijo pomoč. Intervencijski centri ne čakajo, da bi žrtve same prišle do njih, ampak jih poiščejo sami. Ženske, ki doživljajo nasilje, so namreč večinoma prestrašene in nazaupljive. Seveda pa se v končni fazi vsaka posameznica sama odloči, ali bo sprejela ponujeno pomoč ali ne. Intervencijski centri spremljajo življenje žrtve tudi kasneje, kar je pokazalo pozitivne učinke. Ženske se počutijo bolj varne, saj vedo, da jim je nekdo vedno pripravljen priskočiti na pomoč, moški pa bolj ogrožene, saj vidijo, da je njihovo življenje še vedno javnosti na očeh (prav tam).

Skozi leta je Avstrija vzpostavila kakovostno mrežo varnih hiš, sos telefonov, informacijskih centrov za preprečevanje nasilja in svetovalnic za ženske, žrtve nasilja. Večina organizacij je nevladnih, vodijo pa jih feministične skupine.

Po podatkih iz leta 2006 ima Avstrija 28 varnih hiš, v katerih je prostora za 705 žensk in njihovih otrok (glej Internet 9). V zadnjih petih letih je Avstrija povečala kapaciteto v zatočiščih za skoraj 300 mest, vendar še ni dosegla minimalnega standarda, ki narekuje, naj bi na 10.000 prebivalcev bilo 1 mesto v varni hiši. Za to bi potrebovala okrog 800 mest. Varne hiše delajo po principu ženska pomoč ženskam, opolnomočenja, velja tajnost lokacije in zaupnost podatkov, odprte so za vse ženske in nimajo časovne omejitve bivanja.

V Avstriji se nahaja tudi koordinacijsko središče mreže WAVE (Women Against Violence Europe), ki združuje evropske nevladne organizacije, ki se bojujejo proti nasilju nad ženskami in otroki.

Avstrija je država s celovito in učinkovito strategijo obravnave nasilja v družini, vendar pa bo morala v prihodnje odpraviti še določene probleme. Eden izmed teh je vsekakor preblaga kazenska zakonodaja za nasilneže, drugi pa nezadostna državna finančna pomoč Intervencijskim centrom (glej Logar 2005).

4.4.2 Danska

Žensko gibanje je leta 1979 naselilo staro hišo, ki je bila tik pred rušenjem in tam odprlo prvo varno hišo na Danskem. Lokalne oblasti so najprej nasprotovale odprtju takega centra, vendar je gibanje z veliko publiciteto in podporo širše javnosti kmalu zbralo dovolj denarja za odkup in ureditev hiše. Sredi osemdesetih let je bilo na Danskem že približno 30 varnih hiš (glej Koch–Nielsen in Caceres 2005).

Leta 1987 je bila ustanovljena nacionalna organizacija za varne hiše LOKK. Njen glavni namen je zaščita interesov varnih hiš, ki vključuje predvsem prepoznavnost družinskega nasilja in preventivne akcije na tem področju. Organizacija od leta 1999 izdaja letne statistike bivanja v varnih hišah. Zadnja leta slednje temeljijo na obširnem vprašalniku, ki ga mora izpolniti vsaka uporabnica zatočišča.

V varnih hišah letno dobi mesto okoli 2000 žensk in okoli 2000 otrok. Približno polovico stanovalk v varnih hišah predstavljajo ženske, ki niso bile rojene na Danskem. Večina slednjih sploh nima danskega državljanstva. Leta 2005 je povprečno bivanje v varni hiši trajalo 34 noči. Dobra polovica žensk je bivanje v varni hiši podaljšala, predvsem zaradi pomanjkanja cenovno dostopnih stanovanj (glej Koch–Nielsen in Caceres 2005 ter Helweg–Larsen in Kruse 2004).

Financiranje varnih hiš je zelo različno. Delež, ki ga krije država, se od zatočišča do zatočišča razlikuje. Pomembne so donacije, javni skladi in tudi delež, ki ga ženske plačajo same. V letu 2005 so se stroški uporabnic gibali od 4,5 € do 47,30 € na dan za žensko in od 0 € do 47,30 € na dan za otroka (glej Koch–Nielsen in Caceres 2005).

V državi od leta 1999 deluje tudi osem posebnih centrov, ki so specializirani za žrtve posilstev in spolnega nasilja. Ti centri so locirani v bolnišnicah, odprti so 24 ur na dan, za sprejem vanje pa policijsko poročilo ni potrebno. Centri sprejemajo tako ženske kot moške, nudijo jim možnost prenočitve ter zdravniško in psihološko pomoč (glej Helweg–Larsen in Kruse 2004).

Leta 2002 je Danska uvedla t.i. "alarm za napad" (assault alarm). Alarm temelji na GPS (global positioning system) tehnologiji, katero ima ženska vgrajeno v svojem mobilnem telefonu. Ko ženska sproži alarm, se v kontrolnem centru prikaže njena točna lokacija. Kontrolni center nato nemudoma to sporoči najbližji policijski postaji, od koder ženski

priskočijo na pomoč. Alarm je brezplačen. Ženske, ki se počutijo ogrožene, si to obliko pomoči uredijo na policijski postaji. Sicer pa so policisti usposobljeni za delo z žrtvami nasilja, saj že sam izobraževalni program posveča tej tematiki pomembno pozornost (glej Lybecker Jensen 2005).

Od leta 2004 naprej velja zakon, po katerem lahko predstojnik policije nasilneža izseli iz stanovanja za štiri tedne. Izgon se lahko podaljša, vsakič za štiri tedne. Zakonodaja pa ne ureja svetovanja za žensko in nasilneža v času izгона, kot ima to urejeno naprimer Avstrija. Sicer pa Danski zakon definira vsakšen napad na drugo osebo kot protizakonit. To seveda velja tudi za napade znotraj družine in med partnerjema (glej Lybecker Jensen 2005).

Vladni akcijski načrt proti nasilju nad ženskami med leti 2002 in 2004 je na noge postavil številne informacijske kampanije, internetne strani, brošure, itd. Eden glavnih namenov tega načrta je bilo ozaveščanje žensk o oblikah pomoči, ki so jim na voljo. Leta 2005 je vlada sprejela nov akcijski načrt proti nasilju nad ženskami, ki bo zaključen leta 2008. V okviru akcijskega plana država zagotavlja finančna sredstva za raziskave, ki posredno (npr. statistika vzrokov pri iskanju zdravniške pomoči) in neposredno (npr. analiza klicev na sos telefone) vključujejo ženske, žrtve nasilja.

Nasilje nad ženskami je tudi na Danskem zelo pereč problem. Statistike kažejo, da se je število prijav nasilja policiji v zadnjih desetih letih povečalo za 20%. To pa nedvomno ni odraz večjega nasilja nad ženskami, ampak verjetno večje ozaveščenosti o lastnih pravicah. Danes na Danskem beležijo približno 5000 prijav nasilja letno. Ženske, ki doživljajo nasilje, lahko pokličejo na sos telefon, ki deluje 24 ur na dan in zaposluje poklicne svetovalke. Mreža javnih hiš je dobro organizirana, čeprav je v njih še vedno premalo prostora. Po podatkih iz leta 2005 ima Danska 37 varnih hiš, kjer je prostora za 272 žensk in 286 otrok (glej Helweg–Larsen in Kruse 2004). Za zagotovitev evropskega minimalnega standarda bi jih morala imeti vsaj 530. Varne hiše delujejo po principu ženska pomoč ženskam, vodijo jih nevladne feministične organizacije, temeljijo na opolnomočenju žensk in varstvu njihovih podatkov. Vse varne hiše niso odprte 24 ur na dan, prav tako niso vse primerne za invalidne osebe. Za sprejem mora biti ženska stara vsaj 18 let. Presenetil pa me je podatek, da varne hiše na Danskem nimajo tajne lokacije. Njihov naslov je objavljen v imeniku in na internetu. Je pa večina zatočišč opremljenih z video nadzorom, tesno sodelujejo s policijo, vrata pa odpirajo le svetovalke

(glej Appelt in Kaselitz 2002). Po odhodu iz varne hiše je ženskam ponujena nadaljnja pomoč ali zatočišča ali katere druge sorodne organizacije. Na drugi strani pa obstajajo tudi posebni svetovalni programi, namenjeni povzročiteljem nasilja.

Poleg varnih hiš, ki nudijo specifično oskrbo za ženske, žrtve nasilja, lahko slednje najdejo prostor tudi v nekaterih drugih organizacijah, ki so pa odprte širšemu segmentu ljudi z različnimi težavami (glej Koch–Nielsen in Caceres 2005).

4.4.3 Slovaška

Slovaška je po drugi svetovni vojni pripadala vzhodnemu bloku, kjer je vladal totalitaristični režim. Slednji je zelo omejeval vsakršna socialna gibanja in jih zatiral. Tudi feministična ideologija v času komunizma ni mogla zrasti. Po padcu berlinskega zidu pa je feminizem prodrli tudi na vzhod. Sredi devetdestih let je sledil velik porast nevladnih organizacij, med njimi tudi ženskih skupin oz. gibanj (glej Sloat 2002).

Slovaška še danes nima samostojnega zakona o nasilju, je pa ta tematika obravnavana predvsem v kazenskem in civilnem pravu.

Pomembne spremembe na področju pravic žensk, žrtev nasilja, so se na Slovaškem zgodile leta 2002. Naj jih nekaj omenim:

- Nov zakon obravnava kot kaznivo dejanje tudi nasilje med ločenima ali neporočenima partnerjema. Prejšnji zakon je namreč smatral za kaznivo dejanje le nasilje med družinskimi člani (glej Sloat 2002).
- Po novem zakonu je nasilnež lahko obtožen tudi brez privolitve zlorabljenе osebe. Prej se je pogosto dogajalo, da je ženska sicer podala prijavo, vendar jo je skoraj zmeraj partner tako ali drugače prepričal, naj jo ovrže. Primer je bil tako končan. Danes pa obtožnico lahko poda sam tožilec in nasilnež je primoran iti na obravnavo, tudi če ženska kasneje prijavo umakne (glej Petrašova 2003).
- Po novem zakonu lahko žrtev zaprosi za predhodno odredbo, po kateri bo nasilnež primoran zapustiti skupno stanovanje. Sodišče mora odredbo potrditi ali zavrniti v sedmih dneh (glej Petrašova 2003). Seveda pa bo ta zakon učinkovitejši, ko bodo lahko policisti, ki so bili priča nasilnemu dejanju, nemudoma odstranili nasilneža iz stanovanja.

Država je sprejela akcijski načrt za preprečitev in odpravo nasilja nad ženskami za obdobje 2005–2008. Slednji predpisuje ozaveščanje o pravicah žensk in nasilju nad njimi

v osnovnih in srednjih šolah, vendar zaenkrat tega še ni v učnih načrtih. Prav tako akcijski plan predpisuje, naj bo ta tematika inkorporirana v izobraževanja vseh vključenih poklicev (policisti, pravniki, zdravstveni delavci, učitelji in socialni delavci), vendar je zaenkrat tega izredno malo. Leta 2006 je bil izdan metodološki vodnik za policiste, v katerem je opisano, kako naj se slednji odzovejo na prijavo nasilja v družini, vendar je vsebina vodnika precej splošna, njena uporaba pa neobvezna. Pomembno funkcijo tu spet opravljajo nevladne organizacije, ki občasno organizirajo seminarje in usposabljanja na to tematiko. Najbolj obsežen je 72-urni izobraževalni program za socialne delavce, ki ga nevladna organizacija Fenstra vodi že od leta 2001 (glej Internet 10).

Na področju žensk, žrtev nasilja, imajo vodilno vlogo nevladne organizacije. Država sicer veliko pripomore k financiranju zatočišč, vendar z nevladnimi organizacijami premalo sodeluje. Poleg tega zaenkrat slabo izpolnjuje načrte akcijskega plana do leta 2008. Naj za primer navedem, da na Slovaškem še vedno ni nobene raziskave o nasilju nad ženskami. Oblike pomoči, namenjene izključno temu segmentu populacije, niso še dovolj razvite, predvsem pa jih je premalo. Tako na Slovaškem danes deluje 31 zatočišč, vendar so le tri namenjena izključno ženskam, žrtvam nasilja. V ostalih bivajo pretežno brezdomci. Taka zatočišča pa ženskam ne nudijo potrebne pravne in psihosocialne pomoči ter tajnosti lokacije. V državi deluje petnajst kriznih centrov, od tega jih je ženskam, žrtvam nasilja, namenjenih pet. Ti centri nudijo socialno, pravno in psihološko pomoč, podporne skupine ter zdravstveno nego. Poleg omenjenega je na Slovaškem še enajst sos telefonov, od katerih je šest namenjenih izključno ženskam, žrtvam nasilja. Štiri od slednjih delujejo 24 ur na dan (glej Internet 10).

EMPIRIČNI DEL

5. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA

Območje Slovenske Istre ženskam, žrtvam nasilja, ne nudi nobenih varnih namestitev. Najbližja varna hiša se nahaja v Solkanu, najbližji materinski dom pa v Postojni. Na Obali že vrsto let poteka pobuda za ustanovitev varne hiše. Tudi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je odprtje te varne hiše opredelilo kot prioriteten cilj v obdobju 2004–2006. Sedaj smo stopili v leto 2008, Obala pa še vedno nima svoje varne hiše. V pričujočem empiričnem delu diplomske naloge bom poleg samega projekta obalne varne hiše predstavila tudi institucije, ki se na obalnem območju ukvarjajo s problematiko nasilja nad ženskami, potrebe po varnih hiši na tem območju in kako se na Obali trenutno rešuje stanovanjska problematika žensk, žrtev nasilja. Naj opozorim, da bom tekom empiričnega dela za obravnavano območje uporabljala oba veljavna in enakovredna izraza, torej Obala in Slovenska Istra. To je območje, ki ga pokrivajo tri občine, in sicer mestna občina Koper, občina Izola in občina Piran. Vse tri občine sodelujejo pri projektu obalne varne hiše, vodja projekta pa je občina Piran.

Metodološko sem izbrala kvalitativno raziskavo, s katero želimo priti do celovitega, vsebinsko bogatega razumevanja. "Izhodišče kvalitativne raziskave so predvsem stvarni, praktični, vsakdanji problemi ljudi, ne toliko teoretični problemi posamezne vede" (Mesec 1998: 29). Kvalitativna raziskava je običajno študija enega samega primera ali manjšega števila primerov. Za študijo primera oz. t.i. "case study" je značilno, da si z njo prizadevamo globinsko in celostno proučiti en primer. S posameznim primerom je naprimer mišljena določena skupina, proces, institucija, lahko tudi življenje ene osebe ali subkultura. Raziskovalni fokus je tako usmerjen na specifičen primer, pri čemer rezultatov, prejetih na osnovi izbranega vzorca, ne moremo posploševati (glej Flere 2000: 95–96). Vrednost in pomen študije primerov se tako kaže v ugotavljanju edinstvenosti in posebnosti.

Z raziskavo sem poskušala preveriti naslednje raziskovalno vprašanje:

Slaba povezanost lokalnih javnopolitičnih akterjev vpliva na neuspeh projekta obalne varne hiše.

Za empirični del diplomske naloge sem podatke pridobila z delno strukturiranimi intervjuji. Za ta tip intervjuja je značilno, da je seznam vprašanj sicer že vnaprej pripravljen, vendar ga spraševalec uporablja po trenutni presoji (glej Mesec 1998: 80). To pomeni, da vsi vprašanci ne dobijo nujno enakih vprašanj in tudi ne v enakem vrstnem redu. Določena vprašanja se skozi intervjuje ponavljajo, vendar glede na to, da so bili moji vprašanci ljudje z različnih področij dela, so del vsakega intervjuja sestavljala tudi specifična vprašanja, vezana na njihova področja dela.

Vse intervjuje sem zaradi lažjega in hitrejšega poteka samega intervjuja posnela z diktafonom in jih nato nekatere delno, nekatere pa v celoti prepisala. Včasih se je namreč zgodilo, da je pogovor preveč zašel v smeri, ki za mojo nalogo nimajo relevantnega pomena. Prepis intervjujev je v Prilogah k diplomskemu delu. Nato je sledila analiza le-teh, ki je predstavljena v nadaljevanju.

Za potrebe empiričnega dela moje diplomske naloge sem intervjuje opravila z naslednjimi osebami:

- **Diana Jerman** je socialna delavka na Centru za socialno delo Koper ter ena izmed pobudnic za ustanovitev varne hiše na Obali.
- **Marjana Križman** je od leta 2004 prostovoljka pri podružnici ženske svetovalnice v Kopru, sicer pa zaposlena kot socialna delavka na Centru za socialno delo Koper.
- **Dragica Fojan** je regijska koordinatorka na področju nasilja v družini, zaposlena na Centru za socialno delo Koper. Na tem delovnem mestu je od novembra 2004.
- **Tanja Kokole** je zaposlena na Javnem stanovanjskem skladu občine Koper.
- **Ingrid Ličen** je od leta 2006 zadolžena za področje socialnega varstva in zdravstva pri uradu za družbene dejavnosti v občini Piran.
- **Sonja Šemrl** je svetovalka in hkrati vodja kopske enote Centra za pomoč žrtvam kaznivih dejanj. Na tem delovnem mestu je od avgusta 2007.
- **Marija** je stara je 49 let in je zaradi zdravstvenih razlogov brezposelna. V nasilnem odnosu (s strani svojega partnerja, s katerim ima dva otroka) je živela 25 let.

Vsa imena so prava, le žrtev nasilja, ki sem jo intervjuvala, sem zaradi zaščite njene zasebnosti sama poimenovala Marija. Poleg tega sem v transkripciji intervjuja izpustila imena njenih otrok.

Utemeljitev za prvi intervju:

Koper je osrednje obalno mesto, kjer se nahaja tudi največji center za socialno delo na tem območju. Slednji zaposluje tudi regijsko koordinatorico za področje nasilja v družini in ima organizirano interventno službo za primere ukrepov prepovedi približevanja za vse tri obalne občine. Zaradi navedenih razlogov sem se odločila, da svojo raziskovalno nalogo začnem prav tam. Osebno sem se odpravila na Center za socialno delo Koper in povedala, da v okviru svoje diplomske naloge pišem o projektu obalne varne hiše. Receptorka me je takoj napotila k Diani Jerman, ki se že vrsto let zavzema za ta projekt. Z njo sem opravila prvi intervju.

Utemeljitev za drugi intervju:

Doma sem že dalj časa imela zloženko ženske svetovalnice, kjer je bil naveden tudi naslov koprške podružnice. Odločila sem se, da jih kar osebno obiščem, vendar so mi zaposleni na omenjenem naslovu povedali, da svetovalnice tam ni več. So mi pa posredovali telefonsko številko Marjane Križman, ki dela na podružnici ženske svetovalnice. Z njo sem se dogovorila za drugi intervju.

Utemeljitev za tretji intervju:

Za tretji intervju z gospo Dragico Fojan, sem se odločila po nasvetu Diane Jerman ter svetovalke na Centru za socialno delo Izola. Obe sta mi povedali, da bo Fojanova nedvomno imela številne informacije, ki bodo relevantne za mojo diplomsko nalogo.

Utemeljitev za četrti intervju:

V svojo raziskavo sem želela vključiti tudi razpoložljivost neprofitnih stanovanj na Obali. Ker je Koper največja obalna občina in zato nedvomno razpolaga z največ neprofitnimi stanovanji, sem se obrnila na Javni stanovanjski sklad Mestne občine Koper. Tam sem opravila intervju z gospo Tanjo Kokole.

Utemeljitev za peti intervju:

Zelo pomembno se mi je zdelo, da v študijo primera vključim poglede in podatke lokalne oblasti. Najprej sem sicer nameravala intervju opraviti s katerim od obalnih županov, vendar sem se nato odločila, da se raje obrnem na občino Piran, ki vodi projekt obalne varne hiše in bo nedvomno razpolagala z bolj relevantnimi informacijami. Za intervju sem se najprej dogovarjala z gospo Lado Tancer, predstojnico Urada za družbene dejavnosti, v okvir katerega spada tudi projekt obalne varne hiše, vendar so me nato

napotili h gospe Ingrid Ličen, ki je odgovorna za socialno varstvo in zdravstvo pri omenjenem uradu.

Utemeljitev za šesti intervju:

V Slovenski Istri imamo le dve nevladni organizaciji, ki delujeta na področju problematike nasilja nad ženskami, zato se mi je zdelo prav, da predstavim delovanje obeh. Intervju s prostovoljko na podružnici ženske svetovalnice sem že opravila, zato sem poklicala še na Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj. Tam sem se z gospo Sonjo Šemrl dogovorila za moj šesti intervju.

Utemeljitev za sedmi intervju:

V diplomsko nalogo sem že od začetka želela vključiti tudi pogled žensk(e) z izkušnjo nasilja. One so namreč tiste, ki to doživljajo, in njihova mnenja se mi zdijo zelo pomembna in relevantna za celostno preučitev samega projekta. Za najbolj "primerno" osebo sem smatrala žensko, ki bi rada šla v varno hišo, vendar pa se zaradi odstotnosti slednje v lokalnem okolju za to ne odloči. Za pomoč sem se obrnila na Diano Jerman in Dragico Fojan, vendar mi takrat žal nista mogli pomagati. Splet okoliščin me je pripeljal h gospe Mariji, ki je bila pripravljena z menoj deliti svojo žalostno zgodbo s srečnim koncem.

S temi sedmimi intervjuji sem poskušala zajeti različna področja in poglede, ki so tako ali drugače povezani s projektom obalne varne hiše. Za celovitejšo predstavo bi lahko vključila še nekatere druge akterje, naprimer policijo, zdravstvo ter širšo javnost. Dejstvo je, da ljudje različnim stvarjem pripisujemo različen pomen, vendar menim, da je moj izbor dober in vključuje vse najbolj relevantne akterje.

Poleg podatkov, ki sem jih pridobila iz intervjujev, sem v empiričnem delu uporabljala tudi podatke iz obstoječih časopisnih virov ter virov, ki so mi jih posredovale intervjuvane osebe. Tako mi je Tanja Kokole preko elektronske pošte posredovala zadnja dva razpisa za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v mestni občini Koper, Dragica Fojan mi je posodila poročili o delu v okviru regijske koordinacije za obravnavo nasilja za leti 2005 in 2006 ter mi po elektronski pošti posredovala interno poročilo: Potrebe po namestitvah.

6. ORGANIZACIJE, KI SE NA OBALI UKVARJAJO Z NASILJEM NAD ŽENSKAMI

6.1 CENTRI ZA SOCIALNO DELO IN STORITEV PRVE SOCIALNE POMOČI

Na območju Slovenske Istre delujejo tri centri za socialno delo (v nadaljevanju CSD), v Kopru, Izoli in Piranu. Zanimalo me je, koliko svetovalk se na posameznem CSD ukvarja s problematiko nasilja, pa mi je Dragica Fojan razložila, da se socialni delavci delijo po vrstah pomoči, ki jih nudijo, ne pa po skupinah, ki jim je ta pomoč namenjena. S problematiko nasilja nad ženskami se tako ukvarjajo različni socialni delavci, med katerimi pa je tudi nekaj takih, ki so specializirani za delo z žrtvami nasilja.

Na področju nasilja v družini je od novembra 2004 uradna vloga vsakega CSD v Sloveniji izvajanje storitve prve socialne pomoči (v nadaljevanju PSP). PSP je samostojna storitev, s katero CSD pomaga posamezniku ali družini, pri prepoznavanju socialne stiske in težave ter iskanju uresničljivih oblik pomoči. Zagotovljena je vsakomur kot nujna strokovna pomoč in je brezplačna, ne glede na državljanstvo ali stalno bivališče (glej Bezenšek Lalić 2007: 98). Ob samem začetku izvajanja te pomoči so potekala tudi izobraževanja delavk CSD na tem področju, tako da so jih primerno pripravili za to delo (glej Jerman 2007: intervju).

PSP je povezana tudi z izrekom ukrepa prepovedi približevanja. V trenutku, ko policija izreče ta ukrep, mora nemudoma obvestiti pristojni CSD oziroma Interventno službo. Delavke CSD se gredo takoj pogovoriti na teren z žrtvijo in jo seznaniti z možnimi oblikami pomoči za reševanje osebne stiske. Diana Jerman je opozorila, da zadnje čase raje prej pokličejo žrtev in se z njo pogovorijo ali želi, da pridejo nemudoma ali ji pustijo malo časa, da se zbistri. V času izreka ukrepa prepovedi približevanja so namreč tako nasilnež kot žrtev v šoku in včasih je takojšen prihod delavk CSD pomenil za žrtve še večji šok (glej Jerman 2007: intervju). Vsekakor pa je PSP prostovoljna oblika pomoči. CSD je dolžan to obliko pomoči ponuditi, vendar se mora žrtev sama odločiti, ali jo bo sprejela. Jermanova pravi, da žrtve pomoč večinoma sprejmejo. Velikokrat se namreč zgodi, da žrtve ne vedo kaj in kako naprej. Delavke se z njimi pogovorijo, predstavijo jim njihove pravice, jim pomagajo pri izpolnjevanju vloge podaljšanja ukrepa prepovedi približevanja, po potrebi jim ponudijo izredno denarno socialno pomoč ter, če se za to odločijo, jim pomagajo poiskati mesto v varni hiši, zatočišču ali materinskemu domu (glej Jerman 2007: intervju in Križman 2007: intervju).

Poleg PSP nudijo žrtvam nasilja na CSD tudi osebno pomoč in pomoč družini za dom. Prva obsega svetovanje, urejanje in vodenje z namenom, da bi posamezniku omogočili razvijanje, dopolnjevanje, ohranjanje ter izboljšanje njegovih socialnih zmožnosti. Pomoč družini za dom pa obsega strokovno svetovanje in pomoč pri urejanju odnosov med družinskimi člani ter pri skrbi za otroke in usposabljanje družine za opravljanje njene vloge v vsakdanjem življenju (glej Bezenšek Lalić 2007: 98–99).

CSD je dolžan ponuditi PSP tudi nasilni osebi. Tudi tu gre za prostovoljno pomoč. Osebo seznani s storitvami centra za socialno delo ter storitvami drugih organizacij, namenjenih zagotavljanju pomoči za odpravo vzrokov kršiteljevega ravnanja. "Ta oseba dobi jasno sporočilo, da je to, kar počne, nesprejemljivo, in da tega ne bo mogel početi kar tako" (Fojan 2007: intervju). Glede na to, da je ta oseba začasno izgubila stanovanje, ji ponudijo denarno pomoč ali pa ji pomagajo najti namestitev.

CSD Koper sodeluje tudi z nevladnimi organizacijami. Na območju Slovenske Istre jih je na področju nasilja sicer zelo malo, le dve, kateri bom v nadaljevanju tudi predstavila. Prav zato CSD Koper sodeluje tudi z ostalimi nevladnimi organizacijami po Sloveniji, predvsem z Društvom za nenasilno komunikacijo, Žensko svetovalnico in SOS telefonom (glej Fojan 2007a: 25).

Marjana Križman meni, da ljudje na območju Slovenske Istre CSD tudi najbolj zaupajo, saj ga najbolj poznajo. Na CSD lahko poleg pogovorov dobijo tudi konkretno denarno pomoč in tam jim svetovalke lahko pomagajo najti varen prostor, saj so povezane z vsemi varnimi hišami, zatočišči in materinskimi domovi po Sloveniji (glej Križman 2007: intervju). Po drugi strani pa se moramo zavedati dejstva, da se na CSD obrne le majhen delež žensk z izkušnjo nasilja in tudi ni nujno, da so slednje z obravnavo tudi zadovoljne. "Mi Primorci ne maramo institucij..., to je ena taka kulturna značilnost" (Jerman 2007: intervju). Šemrl s Centra za pomoč žrtvam kaznivih dejanj pa dodaja, da se ji ljudje "dostikrat potožijo, ker so bili nezadovoljni s točkami, na katere so se prej obrnili. Sem spada tudi center za socialno delo" (Šemrl 2007: intervju). Gospa Marija pa mi je povedala, da se na CSD nikoli ni obrnila po pomoč, ker jim ne zaupa. "Kako bom šla jaz povedat moje osebne stvari eni osebi recimo, ki jo poznam, na primer, ker Piran je majhno mesto in se srečava, greva na kavo in ona potem razglablja tuje probleme pred mano" (Marija 2007: intervju). Dodaja pa, da bi ji bilo vsekakor lažje poklicati, kajti s telefonskim svetovanjem se izognemo osebnemu stiku na štiri oči. Dejstvo je, da različni

CSD pripisujejo obravnavam žensk, ki so žrtve nasilja, različen pomen in prioriteto. Se pa senzibilnost delavk in delavcev na centrih za socialno delo se na področju nasilja nad ženskami iz leta v leto povečuje (glej Plaz 2000: 19).

6.1.1 Vodenje evidence o nasilju nad ženskami na CSD Koper

Znanstveno-raziskovalno središče Koper, ki deluje v okviru Univerze na Primorskem, je po naročilu Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve leta 2005 izvedlo javnomnenjsko raziskavo "Nasilje v družinah". Doslej je to pri nas najboljše raziskava, ki je bila opravljena na tematiko nasilja v družini. Velikost reprezentativnega anketiranega vzorca je bila 1006 polnoletnih prebivalcev RS. Osrednji namen raziskave je bila analiza družinskega nasilja v Sloveniji s posebnim poudarkom na stopnji družbene tolerance do nasilja, stopnji ozaveščenosti in senzibilnosti za omenjeno problematiko ter analiza medijskega diskurza družinskega nasilja (glej Sedmak in drugi 2006). Nedvomno pa je v Sloveniji potrebno opraviti še več raziskav na to temo, kajti le tako bomo lahko dobili kakovosten vpogled v problem nasilja v družini ter znotraj tega v problem nasilja nad ženskami, pri nas. Večina podatkov, ki jih v Sloveniji uporabljamo, temelji na približnih ocenah, povzemanju števil iz tujine ter kombiniranju delnih podatkov s prej omenjenimi (glej Fojan 2007: intervju). Taki podatki pa vsekakor ne nudijo pravilnega vpogleda v problematiko nasilja nad ženskami v Sloveniji. Podatki bi se morali po enotni metodologiji zbirati znotraj posameznih institucij.

CSD nimajo enotne evidence o nasilju v družini. Se pa delavke v teh ustanovah zavedajo pomena takega zbiranja podatkov. V ta namen so v začetku leta 2005 regijske koordinatorice skupaj oblikovale enotno metodologijo zbiranja podatkov. Oblikovale so vprašalnik, s pomočjo katerega bi na vseh CSD v državi zbirali podatke o nasilju v družini. "Ko smo probali to implementirati je bilo cel kup težav in cel kup odporov... od tega, da ljudje niso vidli kakšne posebne vrednosti v zbiranju teh podatkov, do predvsem tega, da je to pomenilo neko dodatno delo...." (Fojan 2007: intervju). Problem se je pojavil tudi zaradi varstva podatkov udeleženih oseb. Regijska koordinatorica je zaposlena na CSD, vendar ji slednji zakonsko ni dolžan posredovati osebnih podatkov obravnavanih oseb. Koordinatorice so podale več predlogov za spremembo takega načina dela. V letu 2006, ko je zakon o socialnem varstvu doživel spremembe, so predlagale, da se v enega izmed členov uvrsti tudi pristojnost koordinatoric do zbiranja

podatkov o nasilju v družini. Kasneje so ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve predlagale, naj slednje centrom za socialno delo izda navodila, naj podatke posredujejo tudi koordinatoricam. Predlagale so tudi spremembo obstoječe računalniške podatkovne baze, vendar se noben predlog ni uveljavil. "Tako, da zde vsaka zase beleži koker ve in zna" (Fojan 2007: intervju). Dodaja, da se nekatere ženske obrnejo neposredno nanjo in te primere si vsekakor zabeleži. Ostali socialni delavci pa jo eni bolj, drugi manj obveščajo o posameznih primerih. Pošiljajo ji izpolnjene evidenčne liste, vendar so slednji dostikrat nepopolno izpolnjeni. Nekateri socialni delavci pa ji evidenčnih listov sploh ne pošiljajo, ker so preobremenjeni z drugim delom. Regijska koordinatorica tako vodi svojo evidenco, ki pa vsekakor ni popolna (prav tam).

Sicer pa si CSD zabeleži vsak primer, ki ga obravnava. Evidenco vodijo po t.i. vstopnih težavah, vendar se tudi tu kaže pomankljivost. "Tle pride oseba zaradi denarne pomoči, pa ti lahko ugotoviš, da je cela modra, a pa o nasilju s tabo sploh noče govorit, potem tega ne beležiš kot nasilje, ampak beležiš tisto, kar je vstopna težava." (Fojan 2007: intervju). Po drugi strani pa se kot nasilje lahko beležijo tudi sosedski spori, tako da je včasih problem, kaj dati kam, opozarja Fojanova.

Tretja težava je v tem, da obstoječa računalniška baza ne omogoča posebnega zbiranja podatkov o nasilju nad ženskami. Slednje se evidentira kot težave v partnerskih odnosih, kamor pa poleg nasilja spada še vrsto drugih problemov (npr. ločitve). Problem predstavlja tudi samo definiranje nasilja. V Sloveniji namreč še vedno nimamo zakona o nasilju v družini in socialne delavke so včasih v dvomih, kaj definirati kot nasilje in kaj ne (prav tam).

"Te stvari se spreminjajo, se pa sigurno spreminjajo počasi" (Fojan 2007: intervju). Dodaja, da boš željeno tudi dobil, če si vztrajen. Kot vsaka nova stvar, potrebuje tudi ta neko spremembo pogleda, pridobiti mora svojo vrednost. Poudarja pa tudi, da se ne smemo omejevati le na kvantitativne podatke. Morda so še bolj pomembni kvalitativni podatki, naprimer kaj je določena oseba takrat najbolj potrebovala in kaj pogrešala (prav tam).

V obdobju od novembra 2004 do konca leta 2005 je bilo v treh obalnih občinah evidentiranih 125 primerov zlorab, nasilja in zanemarjenja mladoletnih otrok. V občini

Koper je bilo zabeleženih 96 primerov, v občini Izola 9 ter v občini Piran 20. Posredno in neposredno oškodovanih je bilo 113 otrok, 45 žensk ter 4 moški (glej Fojan 2006: 38).

Edina evidenca na področju nasilja, ki jo CSD Koper beleži točno in ažurno, so izrečeni primeri ukrepa prepovedi približevanja.

6.1.2 Regijska koordinacija na področju nasilja v družini

Regijska koordinacija na področju nasilja v družini je razmeroma nova funkcija, ki se od konca leta 2004 opravlja na 12 centrih za socialno delo v Sloveniji. "Koncept mojega dela se razlikuje rečmo od tega dela, ki smo ga na centrih navajeni. In sicer... tako enostavno rečeno... je ključna razlika v tem, da jaz ne delam s strankami, samo izjemoma..." (Fojan 2007: intervju). "Uporabniki storitev" so torej strokovni delavci. V okviru svojega delovnega mesta koordinatorica opravlja naslednje naloge (prav tam):

- **Naloge strokovne podpore** predstavljajo poglobitni del dela, gre za zagotavljanje in neposredno nudenje podpore strokovnim delavcem centrov v primerih obravnave nasilja v družini.
- **Naloge organizacije in vzdrževanja mreže** ustvarjajo pogoje za sodelovanje različnih izvajalcev in programov na področju socialnega varstva.
- **Razvojne naloge območnega značaja** so usmerjene v raziskovanje pojavnosti problema in organiziranost pomoči.
- **Druge naloge** pa vključujejo supervizijo, izdelavo poročil, mesečna srečanja koordinatoric, sodelovanje z mediji,... itd.

Na področju nasilja v družini imamo v Sloveniji 12 koordinatoric in vsaka pokriva svojo regijo. Dragica Fojan, ki je na CSD Koper zaposlena od 1. 11. 2004, pokriva regijsko koordinacijo šestih centrov za socialno delo: CSD Piran, CSD Izola, CSD Koper, CSD Sežana, CSD Postojna in CSD Ilirska Bistrica (prav tam).

6.2 NEVLADNE ORGANIZACIJE

V Sloveniji je kar nekaj nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko nasilja nad ženskami. Njihovo dogajanje je skoncentrirano predvsem v prestolnici, na Obali pa je ta

mreža zelo šibka. Trenutno tukaj deluje Podružnica ženske svetovalnice ter Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj.

6.2.1. Podružnica ženske svetovalnice v Kopru

Ženska svetovalnica je prostovoljna ženska organizacija, ki deluje na področju psihosocialne pomoči in samopomoči žensk, ki so žrtve nasilja ali imajo motnje hranjenja. Ustanovljena je bila leta 1993 v Ljubljani (glej Černič 2004: 182). Od leta 2002 dalje deluje v Kopru podružnica ženske svetovalnice. Za odprtje slednje so se odločili predvsem zato, ker so v Ljubljansko svetovalnico klicale tudi ženske s Primorske (glej Križman 2007: intervju). Z odprtjem poslovalnice tudi v Kopru so želeli ženskam, ki doživljajo nasilje v tej regiji, približati pomoč. Žal pa tej podružnici zaenkrat še ni uspelo prav zaživeti. Razlogov za to je več. "Ključni problem je to, da se ta organizacija nikakor ne uspe profesionalizirati, kar pomeni, da če ni tam čisto fizično prisotne neke osebe, ki bi bila za to odgovorna in bila skozi tam in bi izvajala in bi skrbela za prijave... je zelo težko, da program zaživi" (Fojan 2007: intervju). Koprška podružnica ženske svetovalnice namreč nima zaposlenega kadra, delo dejansko opravljajo le prostovoljke. Predsednica podružnice je Diana Jerman, pomaga pa ji Marjana Križman, vendar imata obe redni službi (obe sta svetovalki na CSD Koper) in za kak večji projekt za žensko svetovalnico nimata dovolj časa. Trenutno je delovanje slednje omejeno le na dežurni telefon, ki je odprt ob ponedeljkih med 13. in 15. uro, ter ob sredah med 15. in 17. uro (glej Križman 2007: intervju). Pomoč bi ženskam morala biti na razpolago, kadar jo one potrebujejo, ne pa le štiri ure na teden. Nasilje se dogaja podnevi, ponoči, med tednom, vikendi in prazniki, zato se strinjam z regijsko koordinatorico, ki pravi, da je pomembna kontinuiranost storitev. "Ti si pač tam in problem se bo pojavil" (Fojan 2007: intervju). Koprška podružnica pa sploh nima svojih prostorov. Ko jih za kako delavnico potrebujejo, si jih sposodijo (glej Križman 2007: intervju).

Svetovalnica je namenjena različnim ženskim težavam. Koprška enota je ob prihodu Marjane Križman posebno pozornost posvetila ženskam z motnjami prehranjenja. V zadnjih treh letih so potekale tri delavnice za motnje prehranjevanja. Pri tem pa Križmanova poudarja: "To je podporna pomoč, to ne more biti reševanje težav" (Križman 2007: intervju). Zanimanje za te delavnice je tudi upadlo. V prvi delavnici je bilo osem deklet, v drugi štiri. Sedaj, ko poskušajo narediti spet novo skupino, pa vlada zatišje (prav tam).

Marjana Križman mi je povedala, da je podružnica pred nekaj leti sprožila akcijo, ki je trajala približno šest mesecev. Po zdravstvenih domovih in drugih javnih mestih so delile letake, s katerimi so vabile ženske s problemi nasilja, da se pridružijo skupini, kjer bi se o tem pogovarjali. Oglas so objavljale tudi v regijskem časopisu Primorske novice ter po različnih radijskih postajah. Odziva ni bilo. "Poklicala ni nobena ženska" (Križman 2007: intervju). Diana Jerman in Marjana Križman sta mnenja, da je na območju Slovenske Istre anonimnost zelo majha. Vsi se med seboj preveč poznamo in pri ženskah z izkušnjami nasilja je največkrat prisoten sram, zato se zelo težko odločijo stopiti iz anonimnosti. Mogoče prav zaradi tega več žensk z Obale raje pokliče v ljubljansko svetovalnico kot pa v koprsko. Slednja namreč beleži zelo malo klicev. "Na ta telefon se obrača v povprečju ena ženska na mesec" (Križman 2007: intervju). Svetovalnica sicer ne vodi nobene posebne evidence o klicih. Beležili so jih na začetku, ko so v prvih šestih mesecih delovanja poklicale tri ženske, vendar je po besedah Marjane Križman klicev tako malo, da si vsakega zapomni (prav tam).

Da bi koprška podružnica ženske svetovalnice bolj zaživela, je potrebna tudi slika potreb. Marjana Križman meni, da bi bilo najbolje "vprašat konkretno ženske, ki to doživljajo, kaj one mislijo, kaj potrebujejo. In od tle it pol dalje... V bistvu, to kar smo ponudili mi, še izvaja že tle na centru, in ženske pridejo raje sem" (Križman 2007: intervju).

6.2.2 Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj v Kopru (v nadaljevanju CPŽ)

Leta 1998 je Papilot, zavod za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja, začel s pilotnim projektom CPŽ. S svojo dejavnostjo je začel delovati v Ljubljani, kjer je še danes glavna koordinacijska pisarna, Mariboru, Celju, Kranju, Novem mestu, Murski Soboti, Veljenju, Ravnah na Koroškem in Sevnici. Želeli so biti dosegljivi v čimveč regijah. Skozi leta so se nekatere enote zaprle, pa spet druge odprle. Trenutno deluje CPŽ na 7 lokacijah, med katerimi je tudi Koper. Koprsko enoto so zaradi širjenja mreže in s tem dostopa do njihovih storitev tudi na Obalnem območju, odprli julija 2004 (glej Šemrl 2007: intervju).

Vsaka svetovalka oziroma svetovalec je obenem vodja posamezne enote. V prvi vrsti mora skrbeti za dosegljivost, tako po telefonu kot osebno, poleg tega pa tudi za prepooznavnost v okolju, za promocijo (leplejenje plakatov in deljenje letakov) za

sponzorstvo, stike z javnostjo pa tudi neformalno osveščanje širše javnosti. Sodelujejo z zdravstvom, policijo, sodstvom, centri za socialno delo in drugimi organizacijami, vendar Šemrl (prav tam) opozarja: "S centrom sodelujemo bolj malo..."

"Preden začnemo delati imamo v Ljubljani enodnevno izobraževanje, kjer imamo tudi simulacije pogovorov, seznanijo nas o osnovnih postopkih pri policiji in pravosodju... ampak dejansko komaj potem ko si vržen v vodo, vidiš kako je..." (Šemrl 2007: intervju). Slednja opozarja tudi na to, da se morajo vsekakor neprestano samoizobraževati in biti na tekočem o vsem. V veliko pomoč so si svetovalci med seboj, saj so vsakodnevno na vezi, za nasvete in izmenjavo izkušenj (prav tam).

CPŽ beležijo vsak posamezen primer, ko se oseba obrne nanje. Vse vodijo pod šiframi, saj je pomoč zaupna. Svetovalka si že med samim telefonskim pogovorom v zvezek zabeleži prejete informacije. Nato za vsakega posameznika odpre nov evidenčni list, kjer se zbirajo podatki o žrtvi, kakor svetovalci pravijo posameznikom, ki se obrnejo nanje. Evidenčni listi so vodeni kronološko. Prvi zabeležen primer nosi torej številko oziroma šifro 1, trenutno zadnji pa 249 (podatek velja za koprsko enoto, in sicer do 6. 12. 2007, ko je bil opravljen intervju z gospo Šemrl). Zraven zaporedne številke pripišejo še črko T, če je šlo za kontaktiranje preko telefona, ter črko O, če jih je posameznik tudi osebno obiskal. Po potrebi se evidenčni listi ažurirajo. Na podlagi evidenčnih listov vodi svetovalka mesečno poročilo. Slednje je zelo dobro razdelano in šifrirano. Naj omenim, da mi je za boljšo predstavo svetovalka primer mesečnega poročila pokazala tako računalniško vodenega kot starega, ročno vodenega. Vsi podatki so šifrirani, tako, da nisem prišla v stik z nikakršnim osebnim podatkom uporabnikov. Načela zaupanja se zelo strogo držijo. Sicer pa mesečno poročilo vsebuje naslednje podatke: datum in ura vsakega klica, šifra, kdo je klical, delovni čas – reden ali med dežurstvom, iniciativa, kdo je poklical – ali je poklicala žrtev ali policija ali center za socialno delo; v primeru, da pokliče svetovalec, zapiše pod iniciativo svoje ime, sledi način pogovora – po telefonu ali osebno, če oseba prvič kliče tudi osnovni podatki: spol, število otrok, približna starost, akutnost problema ter vrsta kaznivega dejanja – tako pravni vidik, torej na podlagi kazenskega zakonika kot vsebinski vidik, torej kako žrtev občuti ta problem. Do konca leta 2006 so svetovalci evidenčne liste in mesečna poročila vodili ročno, od začetka leta 2007 pa oboje vodijo računalniško. Eden izmed svetovalcev je namreč izdelal posebno excelovo datoteko, v kateri se sedaj nahajajo vsi primeri. Poleg podatkov v računalniku,

se svetovalka za osvežitev spomina posluži še posebnega zvezka, kjer so navedena le najpomembnejša dejstva vsakega primera (glej Šemrl 2007: intervju).

Na moje vprašnje koliko žensk, žrtev nasilja, z obalnega območja se je obrnilo na CPŽ, odkar je bila enota v Kopru ustanovljena, Sonja Šemrl odgovarja sedemindvajset. Med slednjimi prevladujejo uporabnice srednjih let, predvsem med 40 in 60, pa tudi med 25 in 40 letom (glej Šemrl 2007: intervju).

Glede števila klicev Šemrlova pravi, da ne more potegniti enega povprečja, saj je vsak dan drugačen. Pravi pa, da ima od oktobra dalje vsaj 4 konkretne primere na mesec, torej take, ki jih resno in dalj časa obravnava. Sicer pa trenutno obravnava pet do šest primerov (prav tam).

"Mi smo edina taka organizacija v Sloveniji, ki imamo telefone odprte res 24 ur na dan. Ki, ko nekdo rabi pomoč in nekam pokliče, pa telefon zvoni v prazno ali pa se javi ena tajnica, ki pove, da so dosegljivi od te do te ure... to ni to. Človek potrebuje pomoč takrat, ko kliče in mi smo mu zmeraj na razpolago. Če slučajno grem jaz kaj na teren, potem naredim preklap na katerega drugega svetovalca, tudi ponoči dežuramo" (Šemrl 2007: intervju).

Za razliko od državnih institucij, nad katerimi so ljudje večkrat razočarani, predvsem zaradi neosebnega in birokratskega pristopa, Šemrlova poudarja: "Mi se vedno postavimo v vlogo tega človeka, ki je k nam prišel." Gre namreč za ljudi v stiski. Osebi stojijo ob strani vedno samo toliko dolgo in v takem obsegu kot oseba želi. "Nobenega koraka ne naredimo brez odobritve človeka, ki se na nas obrne. Mu pa seveda svetujemo. Ves čas gre za stremljenje k najboljšim rešitvam za tega človeka." (Šemrl 2007: intervju). Tako Fojanova kot Šemrlova pravita, da se na center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj obračajo številni posamezniki, ki niso bili zadovoljni z njihovo dotedanjo obravnavo v državnih institucijah.

Nevladne organizacije, ki delajo z ženskami, žrtvami nasilja so na Obalnem območju razmeroma nova stvar. Ponavadi pa smo ljudje do novih stvari precej nezaupljivi, predvsem ko gre za tako občutljivo področje. Problem obeh opisanih nevladnih organizacij je predvsem njihova premajhna prepoznavnost v lokalnem okolju.

6.3. POLICIJA

Policija igra pomembno vlogo pri preprečevanju nasilja. Pomembna pa je predvsem takrat, ko se nasilje dogaja, saj je njena pomoč v kritičnih situacijah lahko odločilnega pomena. Sodelovanje policije s centri za socialno delo je okrepil predvsem ukrep prepovedi približevanja. Ob izreku ukrepa mora policija takoj obvesti krajevno pristojni CSD oziroma interventno službo. Dragica Fojan (2007: intervju) ugotavlja, da od zunanjih institucij CSD najbolj sodeluje prav s policijo. Diana Jerman pa pravi, da so policaji vedno bolj dovzetni za to problematiko. To naj bi bila posledica različnih izobaževanj, ki so jih deležni na tem področju. Dodaja, da prej sploh niso imeli možnosti ukrepanja, saj se je nasilje v družini razumelo kot prekršek zoper javni red in mir. Sedaj pa imajo več pristojnosti. Nasilno osebo odstranijo, ji vzamejo ključe in ji izročijo prepoved približevanja (glej Jerman 2007: intervju).

Fojanova je v poročilu o delu regijske koordinatorice za obravnavo nasilja v letu 2005 (glej str. 19) opozorila, da so imeli na začetku izrekanja ukrepa prepovedi približevanja pri sodelovanju s policijo nekatere posamične probleme. Ena od težav je bila v neažurnem obveščanju centra – v dveh primerih so informacijo o izrečenem ukrepu prejeli nekaj ur po izreku. Druga težava pa je bila, da policija v določenih primerih oškodovanih oseb ni obvestila o tem, da bo CSD stopil z njimi v stik, kar je na nekatere vplivalo stresno. Fojanova (prav tam) zatrjuje, da so bili to le posamezni primeri, ki so bili povezani z dejstvom, da praksa še ni bila utečena. Danes takih problemov nimajo več in medsebojno dobro sodelujejo. Tudi gospa Šemrl, ki dela v nevladni organizaciji, poudarja, da je sodelovanje s policijo dobro in da so policaji zelo dobro poučeni o problematiki nasilja nad ženskami (glej Šemrl 2007: intervju).

6.3.1 Ukrep prepovedi približevanja

Prepoved približevanja po Zakonu o policiji je bila uvedena po zgledu drugih držav, predvsem Avstrije in Nemčije. Namen ukrepa ni le kratkotrajen (10–dnevni oddih od nasilja), temveč naj bi si žrtev v tem času pridobila socialno podporo in informacije, kako trajnejše rešiti problem nasilja. Policijska intervencija naj bi torej odpirala vrata dolgoročnejšemu procesu sprememb v življenju žrtve.

Policist kršitelju najprej ustno, v roku šestih ur pa še pisno izreče ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi. Kršitelj mora takoj zapustiti stanovanje, v katerem živi skupaj z oškodovancem. Policistom mora izročiti svoje ključe stanovanja. S seboj lahko vzame le svoje osebne dokumente, svoja finančna in plačilna sredstva ter svoje osebne stvari (obleka, obutev,...). Nemudoma mora policija o izrečenem ukrepu obvesti krajevno pristojni CSD oziroma interventno službo. Poleg tega pa je policija tudi dolžna nadzorovati in preverjati izvajanje ukrepa (glej Ur.l. RS 95/04: 11502).

V naši regiji imamo poleg že omenjenih šestih centrov za socialno delo, dve interventni službi – v okviru CSD Koper in CSD Postojna ter dve policijski upravi – PU Koper in PU Postojna. Znotraj slednjih deluje sedem policijskih postaj (PP Piran, PP Izola, PP Koper, PP Kozina, PP Sežana, PP Postojna in PP Ilirska Bistrica). Interventna služba dela med vikendi in prazniki, v nočnem času ter v popoldanskih urah, ko CSD zapre svoja vrata (glej Fojan 2006: 2).

Prvi ukrep prepovedi približevanja v tej regiji so izrekli koprski policisti, in sicer septembra 2004. Kot zanimivost velja navesti, da je bil prvi ukrep izrečen ženski, ki je bila nasilna do matere. V istem letu je bil izrečen še en ukrep prepovedi približevanja (glej Fojan 2006: 18).

V letu 2005 je bilo na območju treh obalnih občin izrečenih 16 ukrepov prepovedi približevanja, od tega 14 v koprski občini in 2 v občini Piran. Skupaj je bilo 11 povzročiteljev (eni osebi so ukrep izrekli dvakrat, eni trikrat) ter 25 oškodovancev (12 žensk, 12 otrok in 1 moški). V petnajstih primerih so bili povzročitelji moški, v enem primeru pa je bila povzročiteljica ženska. Naj pa še omenim, da so bile v enajstih primerih oškodovane osebe aktualne oziroma nekdanje zakonske ali izvenzakonske partnerice storilca, v petih primerih pa so policisti intervenirali zaradi nasilja polnoletnih otrok nad starši (prav tam).

V letu 2006 je bilo na območju treh obalnih občin izrečenih 15 ukrepov prepovedi približevanja, od tega 10 v občini Koper, 2 v občini Izola in 3 v občini Piran. Skupaj je bilo 15 povzročiteljev (vsakemu je bil torej ukrep izrečen enkrat) in 29 oškodovanih oseb. Trije od izrečenih ukrepov so trajali do 48 ur, 8 ukrepov je bilo podaljšanih do 10 dni, 2 do 30 dni in 2 do 60 dni (glej Fojan 2007a: 18, 19). "Za letos statistike še nimam, vendar jih je kar precej, non stop nekam letamo" (Jerman 2007: intervju).

Marjana Križman se boji, da je ukrep prepovedi približevanja lahko dvorezen meč. Nasilni osebi izrek tega ukrepa lahko res pomeni šok in se ob tem zamisli, lahko pa jo to le še dodatno razjezi (glej Križman 2007: intervju). To bojazen ima tudi gospa Marija (glej 2007: intervju), vendar Dragica Fojan pravi, da se izrek tega ukrepa izkazuje kot zelo pozitivna stvar. "Ta oseba dobi jasno sporočilo, da je to kar počne nesprejemljivo in da tega ne bo mogla početi kar tako. Ljudje so šokirani, ne morejo verjeti, da so jih vrgli iz lastnega stanovanja. Ker ukrep prepovedi približevanja, je prvi ukrep, ki umika storilca. Prej smo vedno umikali žrtve..." (Fojan 2007: intervju). Če sta vpleteni strani zainteresirani, v času prepovedi približevanja CSD organizira pogovor s storilcem in oškodovano osebo skupaj. Pri tem je prisotna tudi socialna delavka, ki pogovor vodi in usmerja. Fojanova vidi to kot neko priložnost, da si ljudje povejo stvari in da se tudi poslušajo drugače. Pravi, da so bili zaključki v nekaterih primerih prav presenetljivo dobri. Ko je šlo za nasilje v partnerskem odnosu, je ukrep prepovedi približevanja pripomogel k spremembam in urejanju razmer. Kot manj učinkovit pa se kaže v primerih nasilja odraslih otrok nad starši (glej Fojan 2006: 21).

7. POTREBE PO VARNI HIŠI NA OBALI

V letu 2006 in prvi polovici leta 2007 je CSD Koper po varnih hišah, zatočiščih in materinskih domovih v Sloveniji nameščal 12 žrtev nasilja – žensk in otrok, CSD Izola nobenega, CSD Piran pa 2 žrtvi. Poleg omenjenih pa je bilo v istem obdobju v vseh treh obalnih občinah še 17 žrtev, ki bi v varen prostor sicer rade šle, vendar se zaradi oddaljenosti za to niso odločile (glej Jerman 2007: intervju).

Morda se na prvi pogled zdi, da potreb ni veliko, razumeti pa moramo tri stvari. Prva je ta, da je odhod od doma skrajna rešitev, za katero se odloči ženska. Večina žensk raje išče kakršnokoli drugo rešitev. Kot drugo navajam dejstvo, da si nekatere ženske tudi same poiščejo pomoč, in sicer neposredno v programih pomoči. Tretja resnica pa je, da na Obali nimamo varne hiše, kar vsekakor vpliva na povpraševanje po varnih prostorih. "Same številke so zelo neuporabne z vidika, da bi na podlagi številk napovedali, kaj rabimo" (Fojan 2007: intervju). Torej odsotnost namestitvenih možnosti vsekakor vpliva na način obravnave nasilja in posledično tudi na število realiziranih namestitev.

Fojanova pravi, da so se kot pglavitni razlogi za nenameščanje, ki so povezani z dejstvom, da v okolju nimamo namestitvenih možnosti, pri upravičenkah pokazali sledeči (glej Fojan 2007b):

- umik v oddaljeno varno hišo je povezan z zapustitvijo znanega domačega okolja,
- odhod od doma je pogosto povezan z negotovostjo glede prihodnosti, predvsem glede problema pridobitve lastnega stanovanja po prihodu iz varne hiše,
- izguba zaposlitve – prav zaposlitev je namreč tista, ki tem ženskam velikokrat predstavlja edino varnost, moč in samostojnost, ki jo še imajo ,
- prešolanje otrok,
- izgubo podporne socialne mreže ženske in otrok – ženske, žrtve nasilja pogosto nimajo stikov s svojo matično družino in prijatelji, posledično je podporna socialna mreža okrnjena in zožena na nekaj oseb, neredko pa osebe, ki preživljajo nasilje navajajo, da nimajo nikogar, ki bi mu lahko zaupale, zato je v primeru, da je osebi uspelo ohraniti stike, izjemno pomembno, da ima možnost te stike obdržati.

Vse moje sogovornice se strinjajo, da bi se vsekakor več žensk s tega območja odločalo za bivanje v njej, če bi na Obali imeli varno hišo.

Na tem mestu se mi zdi pomembno poudariti, da pomankanje namestitvenih kapacitet za žrtve nasilja, ni edini problem, s katerim se sooča območje Slovenske Istre. Marjana Križman opozarja, da bi na CSD zelo potrebovali brezplačno pravno pomoč. Slednja je zaenkrat na razpolago le na koprskem sodišču in zato stranke tja tudi napotijo. Problem pa je v tem, da je postopek pridobitve brezplačne pravne pomoči na sodišču zelo zapleten in dolgotarejen (glej Križman 2007: intervju). Regijska koordinatorica opozarja tudi na pomanjkanje strokovnjakov s področja psihotereapevtske in družinske obravnave, saj kot pravi: "Teh strokovnjakov na Obali ni oziroma jih he zelo malo in so težko dostopni" (Fojan 2007: intervju).

7.1 NAJPOGOSTEJŠE OBLIKE NASILJA NA OBALI

Ko sem delavke CSD Koper povprašala, katere so najpogostejše oblike nasilja nad ženskami na Obalnem območju, so bili odgovori dokaj enotni. "Sigurno je psihično najpogostejše, najprej se začne dogajati... in najtežje je dokazljivo in prepoznavno, pravzaprav..." (Jerman 2007: intervju). Dodaja, da je dosti tudi fizičnega nasilja, s

katerim pa se skoraj vedno prepleta tudi psihično. Opozarja pa, da v zadnji letih beležijo tudi precej primerov ekonomskega nasilja predvsem nad starejšimi ljudmi. Marjana Križman poudarja povezanost vseh oblik nasilja med seboj in prav tako izpostavlja psihično nasilje. Tudi ona opozarja na vedno večjo prisotnost ekonomskega nasilje, ko naprimer nasilnež ženski ne dovoli delati, ali pa mora ves zaslužek dati njemu (glej Križman 2007: intervju). Dragica Fojan trdi, da se obravnava največ fizičnega nasilja, saj tu ni dvomov, ali je to nasilje ali ne. Dodaja, da je psihičnega nasilja verjetno največ, ampak je ravno zaradi definicije oziroma opredelitve tega kaj nasilje je in kaj ne, tu toliko manj obravnavanih primerov. Problem vidi tudi v tem, da strokovni delavci drugače gledajo na nasilje kot pa same žrtve. Kar strokovni delavec vidi kot nasilje, bodo nekatere ženske prepoznale kot čisto običajno žensko vlogo. Tudi ona opozarja na ekonomsko nasilje, predvsem nad starostniki (glej Fojan 2007: intervju).

V letu 2005 je bilo na območju treh obalnih občin izrečenih 16 prepovedi približevanja. Glede na vrsto nasilja, je šlo v trinajstih primerih za fizično in psihično nasilje, v štirih primerih so ob tem oškodovanke navedle tudi ekonomsko nasilje, v enem primeru pa tudi spolno. V dveh primerih pa je policija izrekla ukrep zaradi psihičnega nasilja. V vseh šestnajstih primerih so oškodovane osebe nasilje opredelile kot ponavljajoče (glej Fojan 2006: 18).

8. PROJEKT VARNE HIŠE NA OBALI

Kronologija projekta

Tri istrske občine si že vrsto let prizadevajo za ustanovitev varne hiše. Pobuda je nastala pri strokovni javnosti in civilni iniciativi (glej Ličen 2007: intervju). "Prvo pismo o nameri podpisano leta 99" (Jerman 2007: intervju). V naslednjem letu so začeli potekati razgovori in dogovori o možnostih sodelovanja med različnimi akterji. Ingrid Ličen dodaja, da so se takrat začeli tudi prvi dogovori z Ministrstvom za delo družino in socialne zadeve za sodelovanje pri tem projektu. Pomembnejši korak se je zgodil septembra 2004, ko so piranska županja Vojka Štular, izolski podžupan Branko Simonovič in koprski podžupan Darko Grad ter minister za delo, družino in socialne zadeve Vlado Dimovski podpisali predpogodbo o prenovi stavbe v Piranu za potrebe varne hiše na območju Slovenske Istre. S podpisom slednje so se dogovorili, da država zagotovi prostorske pogoje, občine pa krijejo vse stroške povezane s prenovo objekta.

Predpogodba je predstavljala temelj za pripravo dokumenta identifikacije investicijskega projekta (DIIP). Idejni projekt je bil izdelan v dveh variantah, ena je zavzemala celotno prenovo objekta, druga pa le delno obnovo le-tega. Odločili so se za celotno obnovo (glej Cerin 2006: 8). Obnovitvena dela naj bi se začela v začetku leta 2005 in bila končana leto dni kasneje (glej ID 2004: 10). Vzpodbudnemu začetku pa je sledil daljši premor. Šele marca leta 2006 so naložbo natančneje opredelili. Občine so se dokončno zavezale, da bodo stroške prenove krile v tretinjskih deležih ter za vodenje projekta določili piransko občino. Junija 2006 so piranska in izolska županja Vojka Štular in Breda Pečan ter koprski podžupan Jani Bačič podpisali pogodbo o prenovi stavbe za potrebe varne hiše in o prenosu nepremičnine v uporabo. Začetek del so napovedali za september in odprtje varne hiše za prihodnji dan žena, torej 8. marca 2007 (glej Cerin 2006: 8). Septembra 2007 je piranski župan Tomaž Gantar na seji občinskega sveta povedal: "Zapletlo se je, ker nismo uspeli dobiti izvajalca, ki bi bil pripravljen naložbo izpeljati za razumno ceno" (NH 2007: 8). V Piranu je nareč zaradi logističnih in drugih težav pri gradnji težko dobiti investitorja, ki bi delal poceni. Poleg tega pa lokacijo pozna že preveč ljudi in to vsekakor ne bi mogla postati varna hiša, za katero je eden temeljnih načel načelo tajnosti lokacije. Zaradi vsega naštetega se občine sedaj odločajo, ali bodo za potrebe varne hiše sploh uporabile hišo v Piranu ali bodo raje za te namene našli drugo lokacijo. Pomembno pa je, da stroški, ki bi jih občine imele s katerokoli drugo stavbo, ne bi presegli stroškov za prenovo stavbe v Piranu (glej Ličen 2007: intervju).

Lokacija in velikost

Zaposlene na CSD Koper menijo, da je pomembno, da se varna hiša nahaja v urbanem okolju. Tam so službe, vrtci in šole. Včasih so namreč javne povezave med mestom in podeželjem slabe, večina žensk, ki se znajde v taki situaciji, pa nima lastnega avtomobila.

Obalne občine so ob zametku projekta začele iskati primerno lokacijo za varno hišo na območju Slovenske Istre. Takrat se jim je za te nemena zdela najbolj primerna stara hiša sredi Pirana. Slednja je v lasti države oziroma Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. V tistem času je omenjena hiša imela svojega uporabnika, vendar je bila slednja potrebna prenove. Občine so bile pripravljene investirati v prenovo te stavbe, poleg tega pa se je Ministrstvo zavedalo potreb po varni hiši na tem področju, zato se je slednje

odločilo, da prekine pogodbo s tedanjim najemnikom in z obalnimi občinami sklene novo najmeno pogodbo (glej Ličen 2007: intervju).

Hiša bi torej bila v urbanem okolju, vendar se je izkazalo, da izbira lokacije ni bila najbolj primerna. Piran je namreč mesto, v katerem je zelo težko obnavljati stare hiše. Večina jih spomeniško zaščitenih, stroški gradbenih del so pa zaradi slabega dostopa toliko višji.

Evropska unija ima izdelana priporočila glede temeljnih načel v varnih hišah, ki jih tudi Slovenija večinoma upošteva. Med načeli je izpostavljena varnost, saj je tajnost lokacije osnovni pogoj za obstoj varne hiše. "Varna hiša na Obali ne more biti varna hiša..., je nemogoče" (Jerman 2007: intervju). Tajnost lokacije je namreč zaradi majhnosti zelo težko zagotoviti. Tukaj pa se mi poraja vprašanje, kako so ta problem uspeli rešiti v drugih delih Slovenije. Majhnost je dejavnik s katerim se sooča vsa država. Izjema je lahko le Ljubljana.

Varna hiša v Piranu naj bi imela kapaciteto 20 ležišč. Mnenja o tem, ali je to preveč, premalo ali ravno prav, se razlikujejo. Sonja Šemrl se boji, da bi bila ta varna hiša stalno zasedena (glej Šemrl 2007: intervju). Ingrid Ličen pravi, da bi bilo to ravno prav, da se pokrijejo potrebe na obalnem območju (glej Ličen 2007: intervju). Diana Jerman pa je mnenja, da je taka kapaciteta za to območje prevelika in bi tako varna hiša lahko izgubila svoj prvotni namen. Namesto kratkorajnega reševanja problema nasilja posameznice, bi tako lahko zaradi velike kapacitete začela reševati stanovanjsko problematiko žensk, čemur pa varna hiša vsekakor ni namenjena. Poudarja pa tudi, da se občine na začetku pri lokalnih centrih za socialno delo sploh niso pozanimale, kakšne so potrebe po varnih namestitvah na Obali. Bolj primerne se ji zdijo manjše enote, s kapaciteto šestih do osmih ležišč (glej Jerman 2007: intervju). Tudi Dragica Fojan je mnenja, da so manjše enote primernejše, saj se s tem tudi izgubi videz institucije in je pomoč bolj osebna (glej Fojan 2007: intervju). Vsekakor pa se delavke na CSD Koper strinjajo, da bi bile vesele kakršnekoli oblike varne namestitve ne glede na njeno velikost.

Stroški

Ob iskanju podatkov o stroških projekta obalne varne hiše sem naletela na številke, ki so iz leta v leto višje. Predviden strošek obnove stavbe v letu 2005 je bil približno 50

milijonov SIT, kar znaša skoraj 209.000 eur (glej Ličen 2007: intervju). Na spletni strani piranske občine (glej Internet 11) sem v okviru letnih občinskih proračunov zasledila podatke o vrednosti te naložbe v zadnjih dveh letih. Tako je slednja v letu 2006 znašala približno 275.000 eur, v letu 2007 pa že 552.000 eur. Proračun za leto 2008 še ni dokončno sprejet, vendar bo najverjetneje vrednost te naložbe spet zrasla. Predvideni stroški so se torej v treh letih skoraj potrojili. To nedvomno kaže na pomanjkljivo izdelano prvotno stroškovno oceno projekta v letu 2005. V tej oceni naj bi bili vštetii vsi obnovitveni stroški in s tem zneskom naj bi bila stavba pripravljena za vselitev. Glavna pomanjkljivost te ocene pa je ta, da pri izračunu niso upoštevali težke dostopnosti do stavbe. Stavba se namreč nahaja v starem mestnem jedru Pirana, do koder se ne da priti s kamioni. Ves material bi bilo torej potrebno ročno prenašati. Predvsem zaradi tega, pa tudi zaradi višanja cen materiala na trgu, je predvideni strošek iz leta v leto višji. Sicer pa so se občine odločile, da bodo stroške prenove pokrile v enakih deležih, saj je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve kot svoj vložek prispeval stavbo samo in to je bila vsa pomoč, ki jo bilo pripravljeno prispevati (glej Ličen 2007: intervju).

Ličenova mi je razložila, da občine vsako leto sprejemajo proračun, v katerem opredelijo predvidene projekte in investicije za naslednje leto. Proračun potrdi občinski svet, nato pa občinska uprava, ki razpolaga z denarjem, odloča, kateri projekti bodo izpeljani in kateri ne. Uprava je skrbnik občinskega denarja in ona se s posameznimi izvajalci dogovarja za finančno izvedbo projektov. Dejstvo pa je, da je vsako leto v proračunu navedenih več projektov, kot se jih nato dejansko uresniči. Občinskim proračunom v praksi zmeraj zmanjkuje denarja, nikoli jim ga ne ostaja. Med neuresničenimi projekti obalnih občin oziroma občine Piran kot vodje projekta je že nekaj let tudi projekt obalne varne hiše. Ta investicija se kot razvojni program vsakoletno le prenaša naprej, seveda glede na realne zneske, ki jih bodo naslednje leto prinesli stroški (prav tam). Mogoče pa bo leto 2008 končno prineslo spremembo. Občina Piran se je v letu 2007 namreč prijavila na razpis mednarodnih nepovratnih sredstev (sredstva norveškega finančnega mehanizma), s katerimi bi lahko pokrila do 90% stroškov za projekt obalne varne hiše. To bi vsekakor bistveno vplivalo na razvoj tega projekta. "Mi bomo planirali to samo v primeru, če bomo sigurni, da bomo ta sredstva pridobili... je vezano na to, torej, če gremo v tako veliko investicijo, s tako velikim stroškom, moramo v vsakem primeru imeti sredstva iz tega vira" (Ličen 2007: intervju).

9. IMPLEMENTACIJA PROJEKTA OZIROMA ZAKAJ NA OBALI ŠE VEDNO NIMAMO VARNE HIŠE

Proces oblikovanja in izvajanja javnih politik oziroma posameznega javnopolitičnega projekta je zelo kompleksen niz dejavnosti. V njem akterji stopajo v različna razmerja oziroma omrežja, ki so lahko bolj ali manj institucionalizirana (glej Fink Hafner 2007a: 18). To so policy omrežja, ki so nekakšna zbirališča za izmenjavo virov in informacij med različnimi javnopolitičnimi akterji, z namenom doseganja čim učinkovitejše implementacije posamezne javne politike oziroma programa (glej Lajh 2007: 166). Ključni akterji so nedvomno državni akterji, saj imajo monopol nad odločanjem. Moč civilnodružbenih akterjev pa je odvisna od mnogih dejavnikov (značilnosti družbenega okolja, značilnosti civilnodružbenih akterjev, prevladujoča politična kultura politične elite, prevladujoča politična kultura v družbi, itd).

Za lažje razumevanje empiričnih procesov odločanja o javnih politikah in njihovih učinkov so analitiki razvili več teoretskih modelov, ki zrcalijo različne politične prakse. To so policy modeli, ki se med seboj ne izključujejo, temveč se pogosto celo vzajemno dopolnjujejo (glej Fink Hafner 2007b: 33). V povezavi z obravnavanim projektom obalne varne hiše bi izpostavila procesualni model, ki temelji na razumevanju procesa oblikovanja in izvajanja javnih politik kot zaporedja časovno ločenih in vsebinsko različnih faz. Te so identifikacija družbenega problema in oblikovanje političnega dnevnega reda, oblikovanje alternativnih rešitev, uzakonitev izbrane rešitve, implementacija javne politike ter vrednotenje učinkov. Navedene faze se v praksi pogosto prepletajo in dopolnjujejo. Vsekakor pa je identifikacija družbenega problema in njenega uvrščanja na politični dnevni red odločilnega pomena, saj se brez omenjenega proces političnega odločanja sploh ne začne (glej Fink Hafner 2007a: 18–20).

Če omenjene teoretične okvire prenesem na praktični primer se pokaže, da je projekt obalne varne hiše obstal v tretji fazi procesualnega modela. Začetek je bil dobro naravnan, saj so se različni akterji tako iz državne kot civilnodružbene sfere povezali in lokalni oblasti predstavili problem ter podali predlog o načinu reševanja slednjega. Poskrbeli so za njegovo uvrstitev na oblikovanje političnega dnevnega reda, nato je lokalna oblast potrdila smotrnost predlagane rešitve, vendar se je proces tu usatvil. Do implementacije zaenkrat še ni prišlo. To dokazuje, da se sprejete javne politike ne izvajajo *per se*, temveč njihovo izvajanje zahteva pozitivno akcijo pristojnih

javnopolitičnih akterjev. Pri tem igrajo pomembno vlogo vprašanja razmerja med vpletenimi akterji – vprašanja moči, interesov, vrednot, sredstev, itd. (glej Lajh 2007). Dejstvo je tudi, da imajo vpleteni akterji lahko različne poglede na to, v čem je problem in kako bi ga bilo najbolje rešiti. Projekt obalne varne hiše traja že skoraj deset let in v tem času se je menjala politična oblast in menjali so se ljudje, ki so prvotno sodelovali pri oblikovanju projekta. Zaradi omenjenega in številnih drugih razlogov se lahko pojavijo različna neskladja, ki lahko vodijo v neuspešno implementacijo ali kot kaže obravnavani primer celo v neimplementacijo javne politike oziroma projekta.

Razlogov za neuspeh projekta obalne varne hiše je seveda več. Napake gre iskati že v začetnih fazah projekta. "Že od začetka smo mi na centrih in ženska svetovalnica, ki je bila povabljen zraven kot strokovna podpora,.. opozarjali na to, da to ne more bit varna hiša,..." (Jerman 2007: intervju). Izjava dokazuje slabo sodelovanje med vpletenimi akterji že od samega začetka. Prav tako pred potrditvijo projekta ni bila opravljena analiza potreb na obalnem območju (prav tam). Dodaten problem je nedvomno prinesla tudi pomanjkljiva stroškovna ocena projekta, opravljena leta 2005. "V tistem trenutku je bila to optimalna rešitev, glede na pritisk javnosti, glede na politični konsenz... Mislim si, da je v tistem trenutku večina ljudi, ki je imela odločilno vlogo, odločila o tem kot o najboljši rešitvi. Ne glede na strošek, ki ga bo potem zadeva v resnici prinesla" (Ličen 2007: intervju).

Kot že rečeno se posamezni teoretični modeli oblikovanja in izvajanja javnih politik lahko med seboj dopolnjujejo. Tako v primeru projekta obalne varne hiše lahko zasledimo tudi prvine neoinstitucionalnega modela. Slednji sicer omogoča enakovrednejši položaj med državnimi in civilnodružbenimi akterji, vendar pri ključnih odločitvah poudarja vlogo državnih akterjev in civilnodružbenim akterjem posveča manjši pomen (glej Krašovec 2002: 15). V konkretnem primeru se to kaže v vztrajanju lokalne oblasti za izpeljavo projekta obalne varne hiše na prvotno določeni lokaciji, kljub dejstvu, da bi bila za učinkovitejšo izpeljavo projekta bolj primerna kaka druga lokacija. Sama implementacija projekta je v začetni fazi, zato težko rečem, kako bo dejansko potekala. Poznamo namreč dva ekstremna pogleda oziroma modela "od zgoraj navzdol" ter "od spodaj navzgor". Prvi v središče javnopolitičnega procesa postavlja državne igralce in s tem zapostavlja druge akterje. Drugi pa poudarja, da je implementacija javnih politik odvisna od pogajanj in sklepanja kompromisov med tistimi, ki želijo uresničitev javne politike in

tistimi, od katerih je uresničitev odvisna (glej Lajh 2007: 161–162). Glede na dosedANJI potek projekta lahko sklepam, da bo implementacija potekala "od zgoraj navzdol".

Piranski župan je septembra 2007 izjavil, da je projekt odložen za nedoločen čas, ker lokacija ne zagotavlja tajnosti in ker niso uspeli dobiti izvajalca, ki bi bil pripravljen naložbo izpeljati za razumno ceno (glej NH 2007: 8). Tukaj pa se upravičeno lahko vprašamo, zakaj je bilo potrebnih toliko let, da so ugotovili ali se investicija izplača ali ne (glej Fojan 2007: intervju). Na tem mestu se mi zdi pomembno opozoriti na to, da se je v občini Piran in občini Izola konec leta 2006 menjala oblast. Vsaka politična struktura pa ima svoje cilje in prioritete. Prejšnja oblast je načrtala temelje za odprtje varne hiše, vendar očitno politična volja, ki je vsekakor tista, ki najbolj vpliva na realizacijo projekta, slednjemu ni bila dovolj naklonjena.

Z zamenjavo politične strukture pa se zankrat ni zgodilo še nič spodbudnega. Ingrid Ličen sicer pravi, da z njene strani ne bo dopustila, da se bo projekt vlekel v nedogled in da bo maksimalno pritiskala, da gre naprej, da se torej projekt končno premakne z mrtve točke. Bo pa vsekakor čas oziroma politična volja pokazala svoje. Popolnoma se strinjam z gospo Ličen, ko pravi: "Politična volja je tista, ki najbolj vpliva in skozi politično voljo se zde vidi kje smo." Res pa je tudi, da je projekt varne hiše na Obali v domeni vseh treh občin. Kljub temu, da projekt vodi Piranska občina, ne moremo za neuspeh projekta kriviti samo slednjo. Za neuspeh projekta moramo najprej kriviti celotno lokalno oblast na območju Slovenske Istre, saj je oblast tista, ki ima v tem primeru ključno vlogo. Obalne občine so se s podpisom pogodbe o prenovi hiše zavezale, da bodo krile stroške tega projekta, vendar zaenkrat še niso bile sposobne zagotoviti teh sredstev (glej Šemrl 2007: intervju). Ljudje imamo različne interese in vsak gleda na problem po svoje..." in nismo še tako daleč prišli v naši družbi, da bi neke vsebine ne vezali na politično moč in politični interes, ampak da bi jih vezali na samo vsebino, torej na potrebo, ki se nič ne bo spremenila, torej žrtve nasilja ne bodo nič manj zlorabljene oziroma ogrožene v tem mandatu ali pa v prejšnjem ali v prihodnjem" (Ličen 2007: intervju). Ogroženost žensk, žrtev nasilja se z menjavo politične oblasti torej ne spreminja. Spreminja pa se lahko njihova obravnava in dovezetnost do tega problema.

Diana Jerman je navedla primer, da so bile v Ljubljani za odprtje varne hiše občinske oblasti temu zelo naklonjene, kar je nedvomno vplivalo na uspeh projekta. Tudi Dragica Fojan se strinja, da je politična volja odločilna za uspeh oziroma neuspeh določenega

projekta. Dodaja: "Mogoče stroka ni bila dovolj glasna, dovolj strokovna je verjetno že bla, ampak bi mogoče morala biti bolj populistična" (Fojan 2007: intervju).

Gospa Marija pravi, da smo za neuspeh projekta krivi "vsi po malo. Konc koncev tudi ljudje kot sem jaz, razumeš, ker nam je nekako težko it svoje stvari tam potožit, ker nam je nakako...jaz sem bila navajena svoje probleme reševati sama. ... stvar je v tem več ljudi, žensk, ki pride jokati, več kot se jih pritožuje... več razlogov je za kaj narediti" (Marija 2007: intervju). Nenazadnje pa vsekakor nosimo delež krivde za neuspeh projekta obalne varne hiše vsi posamezniki, ki na tem območju živimo in temu namenimo premajhen interes. "Veš kaj, ljudje tle so preveč zaprti, vsak je sam zase. Potem tudi v takih situacijah se ne obračajo na nobenega" (Marija 2007: intervju). Jermanova in Fojanova menijo, da so za to tematiko ljudje postali bolj občutljivi in da z ženskami, žrtvami nasilja, nekako sočustvujejo. Marjana Križman poudarja, da je toleranca do nasilja še vedno previsoka in da ljudje nasplošno niso dovolj seznanjeni o tem problemu (glej Križman 2007: intervju). "Osveščenost je tista, ki je največji problem" (Ličen 2007: intervju). Ličenova dodaja, da smo ljudje o tem dovolj seznanjeni, bistveno pa je razumevanje problema.

"Če človek stvari samo gleda kot... dogajanje, kot neko dejstvo, to še ne pomeni, da to razume kot nekaj, kar je absolutno nedopustno, nedovoljeno in se ne sme tolerirati, niti za en procent... ta preventiva še vedno doseže tiste ljudi, ki so o tem osveščeni, tisti ki pa,... ki pa imajo prav osebni problem s tem, pa jih ne doseže zato ker se tega niti ne udeležijo oziroma se izogibajo kakršnim koli razpravam o tem." (Ličen 2007: intervju).

10. KAJ LAHKO PRIČAKUJEMO V PRIHODNOSTI

"Kaj ne? človek reče v tej Sloveniji leta 2007, ko je vse tako najprej obljubljeno, najprej je tak zagon, euforia, pretirana velikokrat za marsikaj,...in potem...potem pa...jaz tako težko rečem, mogoče nekoč, nekoč bo,...ampak kdaj...ker to je ena velika sramota, ker varna hiša, ki bi mogla biti vpeta v naša vsakdanja življenja, zato ker je potrebna, ker smo lahko vsi jutri žrtve nasilja, če malo pretiram,... da se to zgodi, to je več kot sramota. Jaz si nič ne upam napovedati, ampak mogoče nekoč bo" (Šemrl 2007: intervju).

"V tem trenutku je še vse odprto" (Ličen 2007: intervju). Ličenova dodaja, da je projekt varne hiše še vedno v fazi dogovarjanja pred izvedbo. Kaj se bo torej zgodilo v naslednjem letu si nihče ne upa in ne zna napovedati. Glede na to, da se je lokacija v Piranu predvsem zaradi visokih stroškov izkazala kot ne najbolj primerna, so se strokovni delavci CSD in piranska občina že pogovarjali o drugih možnih rešitvah. Ličenova je mnenja, da bi bilo smotrnejše denar investirati v kako drugo lokacijo, kjer bi morda pridobili tudi kakšen prostor izven objekta, torej dvorišče ali vrt, za čimbolj normalizirano življenje uporabnic. Vsekakor pa nova lokacija ne bi smela terjati več stroškov, kot bi jih terjala obstoječa (prav tam).

Ob tem na piranski občini opozarjajo, da bi bilo vsekakor bolje, da bi bila druga stavba, ki bi jo namenili temu projektu v popolni lasti ene izmed treh obalnih občin. Sedanja stavba je namreč v lasti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, občine pa z njo le razpolagajo oziroma jo imajo v najemu za nedoločen čas. Ne glede na to, koliko denarja bodo občine vložile v obnovo stavbe, ta ne bo nikoli njihova (prav tam).

Fojanova mi je povedala, da je ena izmed rešitev, h kateri se nagibajo, da bi namesto varne hiše v Piranu postavili nekje na območju obalnih občin center za interventne namestitve za različne ciljne skupine. Kajti na Obali ne manjkajo samo varne namestitve za ženske, žrtve nasilja, ampak tudi za mladostnike in starostnike. Ta center za interventne namestitve bi pokrival potrebe celotne regije. Primeri so namreč pokazali, da na tem območju najbolj pogrešajo prav neko možnost kratkotrajnega hitrega umika. Vzporedno s tem, pa razmišljajo tudi o tem, da bi odprli materinski dom ali zatočišče za ženske, žrtve nasilja, na območju Kozine. Ta lokacija bi namreč varne namestitve približala tako ženskam z Obale kot tistim z območja Sežane ter tistim z območja Ilirske Bistrice (glej Fojan 2007: intervju).

Tukaj se poraja vprašanje, ali je materinski dom primeren tudi za ženske, žrtve nasilja. Strinjam se namreč z gospo Jerman, ko pravi, da materinski domovi žrtvam nasilja ne nudijo celostne podpore. Sploh so ob prihodu te ženske v nekem hudem psihičnem stanju, poleg tega pa je lokacija materinskega doma javna (glej Jerman 2007: intervju). Križmanova sicer pravi, da je primernost oziroma neprimernost materinskega doma odvisna od vsakega posameznega primera in od želja in pričakovanja žrtve same (glej Križman 2007: intervju). Fojanova pa dodaja, da je delež primerov, ko je potrebno osebo umakniti v popolno anonimnost, razmeroma malo (glej Fojan 2007: intervju).

Regijska koordinatorica za področje nasilja mi je podala tudi njen predlog, da bi bilo mogoče pametneje, ceneje in hitreje, če bi preko občinskega javnega stanovanjskega sklada za namestitvene potrebe žensk, žrtev nasilja, pridobili dva ali tri stanovanja. To bi bila tako imenovana varna stanovanja, ki jih vsekakor lažje skriješ, poleg tega pa jih ob primeru odkritja, lahko enostavneje lahko (glej Fojan 2007: intervju). Za mnenje o tem predlogu sem povprašala Tanjo Kokole s koprskega javnega stanovanjskega sklada, ki mi je odgovorila: "Za nas bi bila taka oblika najlažja v bistvu. Samo tukaj more nekdo dat pobudo,... s konkretnim programom" (Kokole 2007: intervju).

Ob vseh možnih predlogih in rešitvah pa se pojavi problem, povezan s hišo v Piranu oziroma z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. Slednje namreč vztraja pri tem, da se projekt izpelje tako, kot je bilo v začetku dogovorjeno, kajti tudi oni so potrebovali nekaj časa, da so to stavbo namenili namenom obalne varne hiše in so upravičeno jezni na obalne občine, da projekta še niso dokončali (glej Ličen 2007: intervju).

Ličenova in Fojanova sta mnenja, da bi kakršnakoli različica, torej ali obnova hiše na obstoječi lokaciji ali pa obnova katere druge hiše na drugi lokaciji, bila lahko izpeljana nekje v roku enega do dveh let, vendar se je za to potrebno problema lotiti takoj in prioritarno.

Po opravljenih intervjujih se mi poraja tudi vprašanje, katero obliko pomoči bomo na Obali dobili? Na začetku je bilo mišljeno, da se bo na tem območju odprla varna hiša. Kasneje se je izkazalo, da na trenutno izbrani lokaciji to ne bo možno izvesti. Problem je namreč v tem, da že preveč ljudi ve, kje se stavba v Piranu nahaja in zato ni več možno zagotoviti tajnosti lokacije. Danes pa pogovori že tečejo v smeri odprtja materinskega doma in kriznega centra. Kot dobra rešitev pa se kažejo tudi varna stanovanja. Katero obliko pomoči bodo torej ženske, žrtve nasilja, na obalnem območju dobile, bo pokazal le čas. Glede na to, kako se projekt zaenkrat odvija, pa lahko le upamo, da se bo sploh kaj odprlo, pa naj bo to karkoli. Kakršnakoli oblika pomoči bo nedvomno pomembno vplivala na obravnavo nasilja na območju Slovenske Istre.

11. REŠEVANJE STANOVANJSKEGA PROBLEMA ŽENSK, ŽRTEV NASILJA NA OBALI

11.1 TRENUTNE REŠITVE

Glede na to, da na Obali nimamo na razpolago nikakršnih oblik varnih namestitev za ženske, žrtve nasilja, se veliko improvizira. "Usmerjamo se predvsem v te socialne mreže,... iščemo med prijatelji, znanci, sorodniki,..." (Fojan 2007: intervju). Tudi po besedah Diane Jerman in Sonje Šemrl je socialna mreža posameznice tista, katere se največkrat poslužujejo za pomoč. Zgodi pa se tudi, da ženske, žrtve nasilja, nameščajo v cenejše penzione, vendar se tu pojavi problem kritja teh stroškov. Včasih si bivanje ženske plačujejo same, včasih pa te stroške krije CSD preko izredne denarne pomoči (glej Fojan 2007: intervju).

Obalni centri za socialno delo, podružnica ženske svetovalnice in center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj so povezani z vsemi varnimi hišami, zatočišči in materinskimi domovi po Sloveniji. Diana Jerman pravi, da kadar potrebujejo namestitev za žensko, žrtev nasilja kličejo vse, kar obstaja. Ponavadi v roku treh dni tudi najdejo prosto posteljo, vendar je pglavitni problem nameščanja v varne hiše, materinske domove in zatočišča ta, da je nameščanje možno le v delovnem času teh organizacij. Edina organizacija v Sloveniji, ki omogoča nameščanje ob katerikoli uri, je Ljubljanski krizni center (glej Jerman 2007: intervju).

Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na dejstvo, da varne hiše le začasno rešujejo stanovanjsko problematiko žensk, žrtv nasilja. "Ti lahko greš v varno hišo, ma tam imaš en določen čas... kam boš šel potem? Z otroci na cesto ne moreš it. Ali se moreš vrnit nazaj tam od kjer si odšel ali pa ne vem,..." (Marija 2007: intervju). Dodaja, da pozna žensko, ki je tudi žvela v nasilnem odnosu. "Ona se je pol ločla, vendar sta ostala v istem stanovanju. To je vrag, ti ga ne moreš vržt ven iz stanovnja, ker... zakaj se jaz nisem ločla prej...ravno zaradi stanovanja in teh stvari... Kaj se bom ločla, če morem bit z njim v istem stanovanju?! Po možnosti še spat z njim v isti postelji... ma čaki, kaj imam sama sebe za neumno!" (prav tam).

Za reševanje stanovanjske problematike žensk, žrtv nasilja, se v občini Piran poslužujejo tudi bivalnih enot. Bivalne enote so najpogostejše le sobe s souporabo kopalnice. Namenjene so socialno ogroženi populaciji, ki čez noč ostane brez stanovanja.

To so prostori slabše kakovosti, v lasti javnega stanovanjskega sklada posamezne občine, za katere se prav tako plačuje neprofitna najemnina (glej Kokole 2007: intervju). Oseba, ki je nameščena v bivalni enoti, se mora prijaviti na prvi javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem in ponavadi tako stanovanje tudi dobi (glej Jerman 2007: intervju). "To je sicer začasna rešitev, ampak še vsak, ki je prišel v to bivalno enoto, in ki se ni uspel drugače rešit..., je ostal tam" (Kokole 2007: intervju).

Občina Piran je torej edina obalna občina, ki se poslužuje bivalnih enot. V slednjih trenutno nameščenih približno 20 ljudi, med katerimi so tudi ženske z otroki (glej Ličen 2007: intervju).

V koprski občini se bivalnih enot zelo malo poslužujejo. "Če je en na leto, je to dosti" (Kokole 2007: intervju). Problem se pojavlja predvsem pri dokazovanju dejanskega stanja. "V bistvu z bivalnimi enotami rešujemo res zadeve, ki so dokazljive s papirji" (npr. sklep o deložaciji). Dodaja, da je povpraševanja sicer veliko, vendar posameznike raje napotijo na javni razpis (glej Kokole 2007: intervju).

11.2 DODELITEV NEPROFITNIH STANOVANJ V NAJEM

Vsaka izmed obalnih občin ima svoj javni stanovanjski sklad. Tudi tukaj sem se usmerila na JSS Mestne občine Koper (v nadaljevanju JSS MOK), ker slednji pokriva največje območje Slovenske Istre. Koprski stanovanjski sklad je bil ustanovljen leta 1994, vendar se je v letih nekoliko preoblikoval predvsem zaradi zakonskih določil. Njegov glavni namen je pridobivanje neprofitnih stanovanj oziroma reševanje stanovanjske problematike občanov mestne občine Koper (glej Kokole 2007: intervju).

MOK trenutno razpolaga s približno 700 neprofitnimi stanovanji, od tega je približno 200 v samem mestnem jedru, ostala pa v predmestju (Semedela, Olmo, Markovec) in okoliških vaseh (Ankaran, Dekani, Hrvatini, Krkavče, Prade, Škofije,...). V zadnjih destih letih je bilo zgrajenih ali temeljito prenovljenih 290 stanovanj. Približno 400 stanovanj pa je občini Koper ostalo od prodaje občinskih stanovanj v začetku devetdestih let, ko je stanovanjski zakon tedanjim uporabnikom teh stanovanj omogočal odkup slednjih po ugodnih cenah. Nekateri pa si kljub nizkim cenam niso mogli privoščiti odkupa in stanovanja teh ljudi sedaj tvorijo glavino neprofitnih stanovanj v mestni občini Koper (prav tam).

V preteklosti so bili razpisi za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v občini Koper redki in v manjšem obsegu. Tako je naprimer na razpisu iz leta 2002, na katerega se je prijavilo 263 prosilcev, stanovanje dobilo 56 prosilcev. Od tega je 26 prosilcev dobilo neprofitna stanovanja, 30 pa socialna stanovanja (prav tam). Star stanovanjski zakon je namreč razlikoval med socialnimi in neprofitnimi stanovanji, nov zakon pa upravičence razdeli med tiste, ki stanovanje dobijo brez obveznosti plačila lastne udeležbe in varščine, ter tiste, ki to obveznost imajo.

Naslednji razpis je bil leta 2005, zadnji pa leta 2006. Na ta dva razpisa se je prijavilo približno 900 prosilcev, oddanih pa je bilo nekaj čez 200 neprofitnih stanovanj, od tega najmanj 127 na listi A in največ 55 na listi B. Med temi stanovanji je bilo kar 177 novih stanovanj, izgradnjo katerih sta skupaj financirala JSS MOK in JSS RS (prav tam).

Razpis za vsa stanovanja je vodila MOK in vsa stanovanja so pridobili izključno prebivalci te občine. Prednostne kategorije so bile naslednje: mlade družine, družine z večjim številom otrok, invalidi in družine z invalidnim članom, družine z manjšim številom zaposlenih, državljani z daljšo delovno dobo, osebe in osebe z otroki, žrtve družinskega nasilja, osebe s statusom žrtve vojnega nasilja, prosilci z doseženo višjo, visoko ali univerzitetno stopnjo izobrazbe ter magisterijem ali doktoratom, prosilci, ki so vsaj dvakrat sodelovali na prejšnjih razpisih in se uvrstili na prednostno listo, vendar niso pridobili pravice do dodelitve stanovanja v najem glede na število razpisanih stanovanj ter prosilci, ki so najemniki enot v lasti razpisnika za določen čas pod pogojem, da imajo na dan zaključka razpisa poravnane vse zapadle obveznosti. Maksimalno število možnih točk za posamezne zgoraj naštetе kategorije v obeh razpisih nekoliko niha. Naj izpostavim, da so osebe in osebe z otroki žrtve družinskega nasilja na razpisu leta 2005 na listi A lahko iz tega naslova pridobile do 80 točk, na listi B pa do 50 točk. Na razpisu leta 2006 je ta kategorija prosilcev na obeh listah, iz tega naslova lahko pridobila do 50 točk (glej razpis 2005 in 2006). Po podatkih, ki mi jih je posredovala Tanja Kokole, je na zadnjem razpisu iz naslova družinskega nasilja stanovanje dobilo 8 prosilcev na listi A.

MOK se po besedah Tanje Kokole poslužuje najvišje stopnje neprofitnih najemnin, ki so opredeljene v Uredbi o metodologiji za oblikovanje najemnin v neprofitnih stanovanjih ter merilih in postopku za uveljavljanje subvencioniranih najemnin na podlagi 117., 118. in 121. člena stanovanjskega zakona (Ur. l. RS 69/03). Mesečna najemnina tako v najnovejših in najbolj kakovostnih stanovanjih znaša 150 eur za enosobno stanovanje (40 m²), 223 eur za dvosobno stanovanje (60 m²) ter 260 eur za trosobno stanovanje

(75 m²). Najemnina v starejših stanovanjih pa je seveda nižja. Kljub vsemu pa nekateri občani nimajo dovolj prihodkov za plačilo neprofitnega stanovanja. Slednji lahko na občini zaprosijo za subvencioniranje neprofitne najemnine. Po besedah Tanje Kokole je v MOK trenutno približno 150 takih primerov (glej Kokole 2007: intervju).

V MOK se zavedajo, da je kljub že dokončanim projektom, potreba po neprofitnih stanovanjih še vedno velika, vendar glede na to, da sta bila tu pred kratkim dva močna razpisa za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem, so se na JSS MOK odločili, da bo naslednji razpis namenjen oskrbovanim stanovanjem. Skupaj z nepremičninskim skladom invalidskega in pokojninskega stanovanja iz Ljubljane nameravajo zgraditi objekt od 20 do 25 oskrbovanimi stanovanji, ki bodo namenjeni populaciji nad 65 let. V bližini objekta bo zgrajen tudi dom za ostarele, ki bo najemnikom oskrbovanih stanovanj nudil dodatno ponudbo (prav tam). Sicer pa JSS MOK do leta 2010 načrtuje še približno 200 novih neprofitnih stanovanj (glej Kandare 2007: 10).

Po kratkem telefonskem pogovoru z gospo Tanjo Adamič (opravljen 10. 12. 2007), ki dela na javnem stanovanjskem skladu v občini Izola, sem izvedela, da občina Izola trenutno razpolaga z 289 neprofitnimi stanovanji. Zadnji razpis je bil opravljen marca leta 2005, kjer je izmed 199 prošenj, do neprofitnega stanovanja prišlo 39 upravičencev. Istega dne sem poklicala tudi na javni stanovanjski sklad občine Piran, kjer mi je gospa Tina Ukmar– Obara povedala, da v občini Piran trenutno razpolagajo s 170 neprofitnimi stanovanji. Zadnji razpis so v piranski občini opravili leta 2005, ko je do novih stanovanj prišlo 24 upravičencev. Prošenj za ta razpis je bilo 150. Je pa gospa Ukmar–Obara povedala tudi, da v januarju 2008 pripravljajo nov razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem, glede natančnega števila pa se še dogovarjajo.

Najem neprofitnega stanovanja je vsekakor dobra rešitev za žensko, ki je živela v nasilnem odnosu in si hoče ponovno urediti svoje življenje. Omenila pa sem že, da je do takega stanovanja dejansko težko priti. Število prosilcev namreč zmeraj znatno presega število razpoložljivih stanovanj. Cene profitnih stanovanj pa so na obalnem območju med najvišjimi v Sloveniji. Prav pomankanje finančnih sredstev ženske velikokrat veže v nasilnem odnosu. To potrjuje zgodba gospe Marije. Najprej sta z možem in otroki živela v skupnem gospodinjstvu z njegovimi starši. Ona si je želela svojega stanovanja, zato je preko podjetja, kjer je delala, zaprosila za družbeno stanovanje. Čez čas ga je dobila oziroma je kupila majhno, staro stanovanje in ga adaptirala. Po dolgih letih trpljenja v nasilnem odnosu se je po nekem dogodku končno odločila, da odide. "Dovolj mi je, ne

boš ti več mene! Ne boš me več, pa če morem it na konc sveta s tabo žvela ne bom več. V tistem trenutku sem se jaz odločila, da jaz z njim žvela ne bom več. V tistem trenutku sem razčistila sama s sabo" (Marija 2007: intervju). Nato je še tri leta žvela s tem moškim, saj je toliko časa trajala, da je stanovanje prodala. Potem pa je odšla. Ve, da se je prav odločila, saj kot pravi: "V zadnjih treh letih sem naredila zase več kot prej v petindvajsetih". Dodaja pa: "Recimo jaz, da bi bila finančno spoosbna si plačevat eno podnajemniško stanovanje bi šla, bi šla že prej... ma nisem si ga mogla privoščit... jaz nisem imela kam it" (prav tam).

SKLEP

Rešitev stanovanjskega problema je eden izmed glavnih življenjskih izzivov vsakega posameznika. Družbene in ekonomske spremembe v zadnjih petnajstih letih so privedle do večje stopnje tveganja na stanovanjskem področju. Cenovno dostopnih stanovanj je premalo, cene profitnih pa so tako visoke, da spravljajo državljane in državljanke Slovenije v obup. Ženske, žrtve nasilja, sodijo med najbolj ranljive družbene skupine na stanovanjskem področju. Naša zakonodaja je še vedno na strani nasilne osebe in praksa dokazuje, da lahko žrtev nasilja obrne list v svojem življenju le, če odide iz skupnega stanovanja in si poišče drugo namestitev. Večina žensk, žrtev nasilja, se sooča s finančnimi težavami, poleg tega pa jih pestijo tudi različne fizične in psihične posledice nasilja. Izoblikovale so se različne oblike pomoči, ki tem ženskam pomagajo povrniti izgubljeno samozaupanje in samozavest. Mednje sodijo varne hiše oziroma zatočišča za ženske, žrtve nasilja, ki uporabnicam poleg psihosocialne pomoči nudijo tudi začasno varno namestitev. Največja težava s katero se te organizacije soočajo, je nedvomno njihova prostorska stiska, saj je prostora v njih, glede na obseg pojava, premalo.

Poleg samega obstoja varnih namestitev je pomembna tudi njihova razporejenost v posamezni državi. Obalni centri za socialno delo so v letu 2006 in prvi polovici leta 2007 v varne prostore po Sloveniji nameščali dvanajst žrtev nasilja. Sedemnajst žrtev pa je v varne prostore želelo oditi, vendar se zaradi oddaljenosti teh namestitev za to niso odločile. Podatek dokazuje velik pomen dostopnosti varnih namestitev v loknem okolju.

Območje Slovenske Istre se sooča s popolno odsotnostjo varnih namestitev za ženske, žrtve nasilja. S svojim raziskovalnim delom sem želela preučiti specifične ovire, zaradi katerih je oblika pomoči žrtvam nasilja na tem območju nedostopna. To sem storila s preučitvijo projekta obalne varne hiše. Ta projekt traja že vrsto let, dejansko pa ni bilo storjenega še ničesar. Veliki evforiji ob podpisu pogodbe o prenovi stavbe za namene varne hiše je sledilo le prelaganje projekta iz leta v leto ter višanje predvidenih stroškov. Ključni problem naj bi bil v nezadostnih finančnih sredstvih, vendar je nedvomno problem bolj kompleksen. Oblikovanje in izvajanje katerega koli javnopolitičnega programa je namreč sestavljeno iz številnih medsebojno povezanih korelacij. Projekt obalne varne hiše je pokazal, da se lahko slabo zastavljeni temelji odražajo v neuspešnosti celotnega projekta. Neenakopravnost akterjev v policy omrežjih lahko vodi v neprimerno in neučinkovito implementacijo projekta oziroma celo v neimplementacijo

slednjega. Učinkovita implementacija javnopolitičnega projekta namreč zahteva pozitivno akcijo ter konstruktivno povezanost vseh vpletenih akterjev. Lokalna oblast bi morala bolj upoštevati mnenja in nasvete ostalih vpletenih akterjev. Žal pa se v tem primeru kaže, da se vsebina projekta ne veže na potrebo samo, torej na ženske, žrtve nasilja, ampak na politični interes, in zaenkrat slednji še ni bil dovolj močno usmerjen v reševanje tega problema. Izpostavljam lokalno oblast, saj je ta tista, ki ima monopolno vlogo pri procesu odločanja. Slednja se mora zavedati, da s svojim ravnanjem odraža svoj odnos do te pereče problematike in pomen, ki ji ga namenja. Naslednji pomembni akterji so obalni centri za socialno delo, ki na lokalni ravni opravljajo večino dela na področju nasilja nad ženskami. Temu botruje slaba pokritost nevladnega sektroja na tem območju. Imamo sicer dve nevladni organizaciji, ki delata na področju nasilja nad ženskami, vendar je le ena od teh učinkovito aktivna in dejavna. To je center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, ki je uporabnikom na voljo 24 ur na dan. Menim, da je spodbudno, da imamo tako organizacijo tudi v našem lokalnem okolju, saj s svojim delovanjem zajame probleme različnih ciljnih skupin. Po drugi strani pa ji lahko v primerih nasilja nad ženskami očitamo pomanjkanje specifične pomoči. Prav to pa naj bi zagotavljala podružnica ženske svetovalnice, vendar je slednja zaenkrat nedvomno premalo dejavna.

Na slabo povezanost različnih akterjev, ki so posredno ali neposredno vezani na projekt obalne varne hiše so me opozorile tudi intervjuvane osebe. Tako je na primer gospa Šemrl z nevladne organizacije Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj navedla, da zelo malo sodelujejo s centrom za socialno delo. Na drugi strani je regijska koordinatorica na področju nasilja navedla, da sicer sodelujejo z nevladnimi organizacijami, vendar bolj s tistimi iz drugih delov Slovenije, predvsem prestolnice. Tudi Tanja Kokole z javnega stanovanjskega sklada Mestne občine Koper meni, da bi se morali vsi skupaj bolj povezati. Menim, da je dobra povezanost različnih akterjev na lokalni ravni ključna za uspeh določenega projekta. Vsako lokalno okolje ima namreč svoje specifične lastnosti. Prebivalci Slovenske Istre smo drugačni od Štajercev in Gorenjcev. Tudi moje sogovornice so poudarile, da imamo Primorci drugačno miselnost in drugače rešujemo svoje težave. Da bi torej projekt obalne varne hiše uspel, se ne smemo ozirati le po načinih, ki so se izkazali za učinkovite v drugih delih države, ampak moramo najti tudi svojega. To pa nedvomno vključuje dobro povezanost omenjenih akterjev, pa ne samo teh. Pomembno vlogo imajo tudi policija, zdravstvene organizacije, mediji ter seveda širša javnost. "*V slogi je moč.*" Če bi socialni delavci pogostejše opozarjali na to

problematiko, če bi mediji o tem več poročali, če bi bila širša javnost do nasilja manj strpna in če bi vsi skupaj bolj pritiskali na lokalno oblast, bi se projekt obalne varne hiše nedvomno hitreje odvijal.

Z raziskovalno nalogo zagotovo nisem zajela vseh pogledov in dejstev, povezanih s projektom obalne varne hiše. Mogoče bi se morala bolj usmeriti v lokalno oblast in opraviti več intervjujev s predstavniki le te. Premalo sem tudi obravnavala mnenje širše javnosti, saj sem se sklicevala predvsem na mnenja intervjuvanih oseb. Poleg subjektivnih pogledov pa so mi intervjuvane osebe posredovale predvsem številna relevantna dejstva, s katerimi sem lahko dobro predstavila sam projekt obalne varne hiše ter druge pomembne aspekte v lokalnem okolju. Med raziskavo sem naletela na zanimanje in spodbude k pisanju o tej problematiki, zato upam, da bodo vsi ti podatki in mnenja, zbrani na enem mestu, pripomogli k pozitivnemu koraku v smeri uresničitve projekta. Vsekakor bo, v upanju na uspešno zaključitev seveda, zanimivo spremljati njegovo nadaljnjo usodo.

LITERATURA IN VIRI:

- Appelt, Brigit in Verena Kaselitz (2002): *More than a roof over your head*. Vienna: WAVE. Dostopno na <http://www.wave-network.org/start.asp?ID=19&b=15> (20. junij 2007).
- Balažic, Jože (2006): V labirintu zlorab in nasilja. V Jože Balažic (ur.) in Pavle Kornhauser (ur.): *Zloraba in nasilje v družini in družbi – XII. Spominsko srečanje akademika Janeza Milčinskega*, 22–26. Ljubljana: Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- Bezenšek Lalić, Olga (2007): Strokovno delo centrov za socialno delo pri reševanju problema nasilja nad ženskami – problem zakonodaje ali/in stroke? V Klavdija Aničić (ur.), Mateja Hočevar (ur.), Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.), Irena Papež (ur.) in Špela Veselič (ur.): *Na poti iz nasilja – prakse dela proti nasilju nad ženskami*, 97–103. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Boškić, Ružica (2002): Krepitev moči na stanovanjskem področju – nemoč in tveganja. V Maša Filipovič (ur.) in Srna Mandič (ur.): *Stanovanjske študije*, 21–43. Ljubljana: FDV.
- Cerin, Mirjana (2006): Projekti o ureditvi istrske varne hiše so vse bliže uresničitvi – Darilo ob dnevu žena. *Primorske novice* 60(146), 8.
- Cvahte, Bojana, Blaž Dobre, Lucija Kovačič, Srna Mandič, Mojca Slovinc, Edit Stock in Samo Uhan (2001): *Najem stanovanja*. Ljubljana: Mestna občina.
- Cvetežar, Irena Špela (2007): Vloge zdravstvenih institucij pri celostnem obravnavanju žrtev nasilja v družini. V Klavdija Aničić (ur.), Mateja Hočevar (ur.), Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.), Irena Papež (ur.) in Špela Veselič (ur.): *Na poti iz nasilja – prakse dela proti nasilju nad ženskami*, 130–136. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Černič, Polona (2004): Institucionalne oblike pomoči žrtvam nasilja. V Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.) in Maja Plaz (ur.): *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*, 181–190. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Čulk, Dejan (2007): Nasilje v družini – podlage za ukrepanje in sodelovanje policije. V Klavdija Aničić (ur.), Mateja Hočevar (ur.), Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.), Irena Papež (ur.) in Špela Veselič (ur.): *Na poti iz nasilja – prakse dela proti nasilju nad ženskami*, 104–110. Ljubljana: Društvo SOS telefon.

- *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, sprejeta in razglašena z resolucijo Generalne skupščine 48/104, 20. decembra 1993. Dostopna na [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.RES.48.104.En](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.RES.48.104.En) (5. julij 2007).
- Dobash, R. Emerson in Russell P. Dobash (1992): *Women, violence and social change*. London, New York : Routledge.
- Dobnikar, Mojca (2001): Zgodovina ženskih skupin. Dostopno na <http://www.drustvo-sos.si/branje/zgodovina.htm> (16. junij 2007).
- Flere, Sergej (2000): *Sociološka metodologija*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Filipčič, Katja (2002): *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba.
- Fink Hafner, Danica (2007a): Znanost "o" javnih politikah in "za" javne politike. V Danica Fink Hafner (ur.): *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, 9–30. Ljubljana: FDV.
- Fink Hafner, Danica (2007b): Modeli za analizo javnih politik. V Danica Fink Hafner (ur.): *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, 33–48. Ljubljana: FDV.
- Fojan Dragica (2006): *Poročilo o delu v okviru regijske koordinacije za obravnavo nasilja v letu 2005*. Koper: Center za socialno delo Koper.
- Fojan, Dragica (2007a): *Poročilo o delu v okviru regijske koordinacije za obravnavo nasilja v letu 2006*. Koper: Center za socialno delo Koper.
- Fojan, Dragica (2007b): *Potrebe po namestitvah*. Koper: interno poročilo.
- Hanžek, Matjaž (2004): Posebnemu poročilu na pot. V Polona Selič (ur.): *Nasilje v družini – poti do rešitev*, 3. Ljubljana: Varuh človekovih pravic.
- Helweg-Larsen, Karin in Marie Kruse (2004): *Men's Violence against Women*. Dostopno na <http://www.wave-network.org/start.asp?b=3&sub=7> (15. avgust 2007).
- ID (2004): Zatočišče za žrtve nasilja v Istri – Varna hiša leta 2006. *Primorske novice* 58(79), 10.
- Internet 1: Feantsa (2007): *ETHOS*. Dostopno na <http://www.feantsa.org/code/en/pg.asp?Page=484> (15. november 2007).
- Internet 2: Društvo za nenasilno komunikacijo (2007): *Nasilje nad ženskami*. Dostopno na http://www.drustvo-dnk.si/OP_nasilje-nad-zenskami.html (16. junij 2007).

- Internet 3: Društvo za nenasilno komunikacijo (2007): *Kaj je nasilje?* Dostopno na http://www.drustvo-dnk.si/OP_nasilje.html (16. junij 2007).
- Internet 4: SOS telefon (2007): *Kdo smo.* Dostopno na: <http://www.drustvo-sos.si/> (16. junij 2007).
- Internet 5: Društvo za nenasilno komunikacijo (2007): *Dejavnosti društva.* Dostopno na <http://www.drustvo-dnk.si/dejavnosti.html>
- Internet 6: Shelters-net (2004): *Women's shelters.* Dostopno na: http://www.shelters-net.com/index.php?pagina=casas_abrigo&lang=en (20. junij 2007).
- Internet 7: Ženska svetovalnica (2007): *Krizni center ženske svetovalnice.* Dostopno na http://www.drustvo-zenska-svetovalnica.si/nasilje_4.php (3. januar 2008).
- Internet 8: Wave (2007): *Database.* Dostopno na : <http://www.wave-network.org/start.asp> (05. avgust 2007).
- Internet 9: Verein Autonome Österreichische Frauenhauser (2006): *Bedarf an Frauenhausern und beratungseinrichtungen.* Dostopno na www.aoef.at/dokumente/frauenhauserinoe06.pdf (09. september 2007).
- Internet 10: Open society institute (2006): *Violence against women – does the government care in Slovakia?* Dostopno na http://www.stopvaw.org/sites/3f6d15f4-c12d-4515-8544-26b7a3a5a41e/uploads/SLOVAKIA_VAW_FACT_SHEET_2006.pdf (22. avgust 2007).
- Internet 11: Občina Piran – Občinski svet (2007): *Seje občinskega sveta.* Dostopno na <http://www.piran.si/index.php?page=seje&item=279> (18. december 2007).
- Intervju z Diano Jerman, socialno delavko na CSD Koper. Koper, 15. 10. 2007.
- Intervju z Marjano Križman, prostovoljko na podružnici ženske svetovalnice v Koprju. Koper, 16. 10. 2007.
- Intervju z mag. Dragico Fojan, regijsko koordinatorico na področju nasilja v družini na CSD Koper. Koper, 7. 11. 2007.
- Intervju s Tanjo Kokole, zaposleno na Javnem stanovanjskem skladu občine Koper. Koper, 12. 11. 2007.
- Intervju z Ingrid Ličen, odgovorno za področje socialnega varstva in zdravstva pri uradu za družbene dejavnosti v občini Piran. Piran, 21. 11. 2007.

- Intervju s Sonjo Šemrl, svetovalko na koprski enoti centra za pomoč žrtvam kaznivih dejanj. Koper, 6. 12. 2007.
- Intervju z gospo Marijo, žrtvijo nasilja. Koper, 22. 12. 2007.
- Jazbec, Franci (2004): *Sooblikovanje politik*. Dostopno na <http://www.odnos.si/index.php?id=64&lang=sl>. (24. december 2007).
- Kandare, Ana (2007): Nova neprofitna stanovanja v Olmu. *Dnevnik* 58(150), 10.
- Kanduč, Nevenka in Jože Smolnikar (2004): Subvencioniranje najemnin in informacijska podpora. V Anton Kožar (ur.): *Poslovanje z nepremičninami – zbornik referatov*, 103–109. Ljubljana: GZS.
- *Kazenski zakonik* (2004). Ljubljana: Uradni list RS 95, 11441–11488.
- Kerin, Manja (2004): Individualni svetovalni pogovor z žensko z izkušnjo nasilja. V Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.) in Maja Plaz (ur.): *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*, 133–136. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Kobal Grum, Darja in Nuša Leskovšek (2003): ... v krogu nasilja. V Darja Kobal Grum (ur.): *Bivanje samopodobe*, 97–126. Ljubljana: i2.
- Koch-Nielsen, Inger in Lucia Caceres (2005): *Shelters in Denmark for battered women*. Copenhagen: The Danish national institute of Social research. Dostopno na http://www.sfi.dk/graphics/SFI/Pdf/Working_papers/WP2005_02.pdf (15. avgust 2007).
- Kolarič, Zinka, Andreja Črnak – Meglič in Maja Vojnovič (2002): *Zasebne neprofitno-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi*. Ljubljana:FDV.
- Krašovec, Alenka (2002): *Oblikovanje javnih politik*. Ljubljana: FDV.
- Kresal, France (1998): *Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji od liberalizma do druge svetovne vojne*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Križanič, France in Žan Oplotnik (2002): Narodnogospodarski vidiki nacionalne stanovanjske varčevalne sheme. V Anton Kožar (ur.): *Država, državljani, stanovanja: poslovanje z nepremičninami – zbornik referatov*, 20–24. Ljubljana: GZS.
- Kuhar, Roman, Peter Guzelj, Aleš Drolc in Katja Zabukovec (1999): *O nasilju*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Kuzmanič Korva, Darja (2003): Strategija oblikovanja mreže pluralnih izvajalcev. *Socialno delo* 42(3), 169–182.
- Lajh, Damjan (2007): Izvajanje javnih politik. V Danica Fink Hafner (ur.): *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, 155–174. Ljubljana: FDV.

- Lampič, Mojca in Dalida Horvat (2004): Skupina za samopomoč kot oblika pomoči ženskam z izkušnjo nasilja. V Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.) in Maja Plaz (ur.): *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priručnik*, 204 – 212. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Lebar, Jolanda (2005): Premalo se gradi in obnavlja. *Kapital* (362), 18.4. Dostopno na <http://www.revijakapital.com/kapital/nepremicnine.php?idclanka=3077> (8. junij 2007).
- Logar, Rosa (2005): *The Austrian model of intervention in cases of domestic violence*. Dostopno na <http://www.wave-network.org/start.asp?b=15&sub=40> (15. avgust 2007).
- Lybecker Jensen, Vibeke (2005): *LOKK annual statistics 2005 – Women in shelters*. Copenhagen: LOKK. Dostopno na http://www.lokk.dk/PDF/Statistik/LOKK_2005_engelsk.pdf (19. avgust 2007).
- Mandič, Srna (1996): *Stanovanje in država*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Mandič, Srna (1999): Stanovanjska tveganja, ranljive skupine in novi pogledi (uvod). V Srna Mandič (ur.): *Pravica do stanovanja*, 11–42. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mandič, Srna (2002): Novi trendi v razvoju socialnih storitev in njihov vpliv na evropske stanovanjske politike. V Srna Mandič (ur.) in Maša Filipović (ur.): *Stanovanjske študije*, 5–20. Ljubljana: FDV.
- Mandič, Srna (2006): Stanovanje in kakovost življenja. V Srna Mandič (ur.) in Andreja Cirman (ur.): *Stanovanje v Sloveniji 2005*, 15–53. Ljubljana: FDV.
- Mesec, Blaž (1998): *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mestna občina Koper (2005): *Javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem*. Koper: oglasna deska JSS MOK.
- Mestna občina Koper (2006): *Javni razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem*. Koper: oglasna deska JSS MOK.
- *Nacionalni stanovanjski program* (2000). Ljubljana: Uradni list RS 43, 5765–5792.
- NH (2007): Varne hiše ne bo prav kmalu – gradnja draga. *Primorske novice* 61(226), 8.
- Nosan, Zdenka (2001): *Po odhodu iz varne hiše*. Diplomski naloga. Maribor: Visoka šola za socialno delo.

- Papež, Irena (2004): Zagovorništvo. V Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.) in Maja Plaz (ur.): *Psihosocialna pomoč ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje – priročnik*, 137–143. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Peršak, Brigita (1997): Spraševali so me zakaj ne odidem, nihče pa ni povedal kam naj grem. *Socialno delo* 36(5–6), 409–410.
- Petrašova, Saša (2003): *Violence behind close doors*. Dostopno na http://www.piatazena.sk/engl/mon_slspect_200103.htm (22. avgust 2007).
- Pivka, Jurij (2006): Zdaj vem. V Brigita Peršak (ur.): *Varna hiša Maribor - jubilejni zbornik*, 83. Maribor: CSD.
- Plaz, Maja (2000): Kam se lahko obrne po pomoč ženska, ki doživlja nasilje. V Mojca Dobnikar (ur.) in Špela Veselič (ur.): *Moč - nemoč stanovalk in svetovalk v zatočiščih*, 17–21. Ljubljana: Društvo SOS telefon.
- Plaz, Maja (2006): Uporabnice in uporabniki zatočišča društva SOS telefon in sodelovanje z ustanovami. V Jože Balažic (ur.) in Pavle Kornhauser (ur.): *Zloraba in nasilje v družini in družbi – XII. Spominsko srečanje akademika Janeza Milčinskega*, 146–151. Ljubljana: Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- *Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem* (2004). Ljubljana: Uradni list RS 14, 1382–1389.
- *Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi* (2004). Ljubljana: Uradni list RS 95, 11501–11503.
- *Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem* (2006). Ljubljana. Uradni list RS 62, 6716.
- Rant, Marko (2004): Analiza cen stanovanja v Sloveniji v obdobju 2000–2003. V Anton Kožar (ur.): *Poslovanje z nepremičninami – zbornik referatov*, 88–96. Ljubljana: GZS.
- *Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2010* (2006). Ljubljana: Uradni list RS 39, 4190–4209.
- Rus Makovec, Maja (2006): Soodgovornost družbenega okolja za nasilje v družini. V Jože Balažic (ur.) in Pavle Kornhauser (ur.): *Zloraba in nasilje v družini in družbi- XII. Spominsko srečanje akademika Janeza Milčinskega*, 36–43. Ljubljana: Inštitut za sodno medicino Medicinske fakultete.
- Rus Makovec, Maja (2007): Vloga zdravnic in zdravnikov pri pomoči pacientkam z izkušnjo nasilja. V Klavdija Aničić (ur.), Mateja Hočevlar (ur.), Dalida Horvat (ur.), Doroteja Lešnik Mugnaioni (ur.), Irena Papež (ur.) in Špela Veselič (ur.): *Na poti*

iz nasilja – prakse dela proti nasilju nad ženskami, 122–129. Ljubljana: Društvo SOS telefon.

- Sedmak, Mateja, Ana Kralj, Zorana Medarič in Blaž Simčič (2006): *Nasilje v družinah v Sloveniji - končno poročilo*. Koper: Znanstveno-raziskovalno središče. Dostopno na http://www.zrs-kp.si/SL/institut_s3.htm#3 (27. december 2007).
- Sloat, Amanda (2002): *Mapping women's campaign for change – executive summary*. Dostopno na <http://www.qub.ac.uk/egg/Summaries/WP3comp-summ.doc> (22. avgust 2007).
- Smonker, Tea (2002): Brezdomstvo žensk in otrok, žrtev nasilja. *Socialno delo* 41(5), 301–306.
- *Stanovanjski zakon* (1991). Ljubljana. Uradni list RS 18, 589–603.
- *Stanovanjski zakon* (2003). Ljubljana: Uradni list RS 69, 10633–10658.
- Šmajdek Halilović, Nermina (2003): *Stanovanjska tveganja ranljivih družbenih skupin*. Diplomsko delo: Fakulteta za socialno delo.
- Šinkovec, Janez in Boštjan Tratar (2003): *Komentar stanovanjskega zakona in Zakon o graditvi objektov, Zakon o urejanju prostora, Zakon o nepremičninskem posredovanju z vzorci pogodb s področja gradbeništva*. Lesce: Oziris.
- Varuh človekovih pravic (2000): *Letno poročilo 1999 – Nasilje nad ženskami v družini*. Ljubljana: RS Varuh človekovih pravic. Dostopno na <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=301> (10. junij 2007).
- Zabukovec Kerin, Katja (2003): *Nasilje v družini – poti do rešitev*. Dostopno na <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=350> (30. junij 2007).
- Zajc, Kristina (2005): *"Nevidni" zločin*. Dostopno na <http://www.viva.si/clanek.asp?arhiv=1&id=874> (10. junij 2007).
- *Zakon o policiji* (2006). Ljubljana: Uradni list RS 107, 10821–10839.
- *Zakon o socialnem varstvu* (2007). Ljubljana: Uradni list RS 3, 282–310.
- *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih* (2004). Ljubljana: Uradni list RS 69, 8462–8477.
- Žvajker, Lidija (2002): Zakon o javnih skladih in njegove posledice na stanovanjskem področju. V Anton Kožar (ur.): *Država, državljani, stanovanja: poslovanje z nepremičninami - zbornik referatov*, 26–31. Ljubljana: GZS.

PRILOGE

PRILOGA A: Prepis intervjuja z Diano Jerman, socialno delavko na CSD Koper.

Intervju je bil opravljen 15. oktobra 2007, v prostorih Centra za socialno delo Koper.

Kakšna je vaša vloga na centru za socialno delo oziroma zakaj se ukvarjate s tematiko varnih hiš?

"Ma... v bistvu moja vloga na CSD ni ta pravzaprav. S tem se ukvarjam, ker sem pač delala v ženski svetovalnici,... pred leti... še, ko sem bila v Ljubljani. In ker smo potem kasneje še s par ženskami sodelovale tle na Obali, ko je takrat nastajala podružnica ženske svetovalnice. Ki še obstaja sicer, ima nek telefon dežuren, in to je tudi vse."

Ja, pred kratkim sem govorila z Marjano Križman, ki mi je povedala, da vsaketolko zberejo nekaj žensk in potem naredijo nekakšna skupna srečanja.

"Predvsem za motnje hranjenja, ja. Enkrat vmes smo vzpostavljali tudi skupino za ženske, ki so preživele nasilje ali ki ga doživljajo in se ni javla nobena. Tako, da zgleda, da pri nas na Obali... Jaz mislim, da tuki na Obali smo ena drugačna populacija in kultura in tako naprej in ženske se tle na drugačen način znajdejo, kot v Ljubljani ali pa teh večjih mestih drugih. In tretje bi znalo bit, da tle si dosti težje anonimni, ne... kar je... ker se precej vsi preveč poznajo. Tudi se mi zdi da ženske raje kličejo gor v Ljubljano, glih zaradi te anonimnosti... te ženske se nočejo izpostavljati."

Kakšna je vloga CSD Koper pri reševanju problematike nasilja nad ženskami?

"Ma... tako... prav uradna vloga CSD, ne samo pri nas, ampak povsod je... izvajanje storitve prva socialna pomoč, v trenutku ko policija izreče prepoved približevanja. Zdej naš center to tudi tako zelo... mi pokrivamo Koper, Izolo, Piran... ker imamo interventno službo, ki pokriva te tri občine... to pomeni, da kar je popoldne, ponoči in čez vikende, pokrivamo mi, kar je pa dopoldne, v službenem času, pa potem policija obvesti tisti center, ki je najbližje, kjer se to dogaja. In naše dežurne delavke CSD dejansko grejo takoj, čim nas policija obvesti, grejo na teren se pogovoriti z ženskami... večinoma ženskami, so tudi moški,... ampak večinoma... 99% žensk... grejo potem se pogovoriti z žrtvijo, tako rečejo in jim ponudijo prvo socialno pomoč in to je nekaj kar je zakonsko obvezano od novembra 2004. ... Zato ker tisto, takrat ko se dogaja, so vsi v šoku, ne. Mi ponavadi pridemo... kaj jaz vem policija nas pokliče nekje v roku dveh ur, v treh urah smo mi že tam. Ali pa... zdej smo rekle, da res... da raje najprej pokličemo, ker včasih je

še večji šok, da se ti tam en nariše sredi noči, potem ko si ti glih... tako da pokličemo, se napovemo, da se ne prestrašijo in včasih se zgodi da pol rajši naslednji dan... nekatere ženske so pol šle iskat tudi zdravniško pomoč. Zdej naša vloga je tudi... ne takoj, ampak... lahko ponudimo pomoč tudi storilcu. Zato smo mi tle ločili, nista dve isti osebi, ki na centru to delata, ker ne moreta. Seveda je to spet prostovoljno, če on želi, komot,... če se nima kam dat, če ima težave, če nima denarja,... mu lahko pomagamo tudi poiskati namestitev... če pa ne, pa ga ni, ne. Ne ene ne druge osebe ne more nihče prisilit, da pridejo na center."

Pa se moški odločajo za pomoč?

"Ma v bistvu... ja... sicer ne zato ker se odločijo za pomoč... ampak pridejo vprašat kam je zginla njihova žena... storilci se odločijo za pomoč, ker si predstavljajo, da se bomo zdej mi pogovorili z ženo in... upa, da se bo vrnila.... tu pa tam.... to je pa spet odvisno od tega, kje on pride po pomoč... imamo eno ali dve, ki sta prav specializirani za delo s storilci in v takih primerih se zgodi, da on tudi šteka, v čem je problem, zakaj se tle gre, se odloči, se vključi v kakšno delavnico društva za nenasilno komunikacijo, in se stvari spremenijo... ni prav brezupno,... tako bom rekla.... se dogaja.... se naučijo drugače se obnašat,... ne pa vedno..."

Torej, že po zakonu morate ženskam ob intervenciji nuditi prvo socialno pomoč. Kaj pa potem, se ženska sama odloči za nadaljno pomoč ali jo vi malo spodbujate k temu?

"Ženska se mora vsekakor sama odločiti,... mi ji ponudimo pomoč... je pa ne silimo v to... ma večinoma pridejo... v tistem, ko ona... Tako bom rekla, naš center je imel pred dvema leti, tremi... smo prav z žensko svetovalnico močno sodelovali in smo imeli ene dve izobraževanji, prav na to temo,... na temo nasilja, teh porcesov in tako naprej in mislim da je to kar dosti vplivalo na način kako zdej te na interventni službi delajo z ženskami, žrtvami nasilja."

Pa v praksi to res deluje?

"Ja, to full deluje... ja, ja. Mislim odkar je ta prepoved približevanja, odkar policaji to izrekajo,... morem rečt, da.... tudi sodniki to podaljšujejo. Samo v enem primeru se je zgodilo, da je veljalo samo 48 ur... ker to pol sodišče podaljša, policija to ne more... in večinoma preiskovalni sodniki nujno podaljšajo za deset dni, to je že skoraj avtomatično,... zgleda da imajo dovolj znanja in izkušenj... zdej ne vem, al so tudi oni imeli kakšno izobraževanje, ne vem. Ženske pa morejo potem same prosit za

podaljšanje, tri dni preden poteče... tako, da v teh primerih pridejo ponavadi vseeno pol na center in jim pomagamo pripraviti to vlogo za podaljšanje,... pa se jim tudi pojasni kaj in kako, kaj moraš vpisati notri."

Je torej vaše sodelovanje s policijo dobro?

"Ja,... ma se mi zdi, da imajo policaji na tem področju več izobraževanja kot mi, res (smeh). Je pa res, da... tisti, ki hodijo na teren, so ponavadi mladi, kadeti, tej ki so dežurni.... tako kot jaz opažam, če so policaji, ki so že nekaj časa... ki so že dali eno od teh izobraževanj skozi je v redu, če pa pridejo neki mladi, novi, ki so prišli pred pol leta iz šole, ne vejo vedno kaj... ne pridejo še na vrsto za ta izobraževanja, si jaz predstavljam."

Sprašujem, ker vem, da pred leti policaji niso bili toliko dovzetni za to problematiko.

"Niso imeli niti možnosti... niso imeli kaj reči... to je bil prekršek zoper javni red in mir ali nekaj takega oziroma civilna tožba. Zdej pa ga odstranijo, mu odvzamejo ključke.... včasih ga tudi pridržijo, vendar morajo za to imeti kakšen razlog – alkohol, nasilje do njih,... če ne pa mu samo povejo, da ne sme več prit, mu izročijo to prepoved, kjer piše, da se ne sme približevati njej, otrokom,... stanovanju, službi in da ne sme niti po telefonu klicati, nadlegovati, itd."

Ali morda vodite kako statistiko ali na kateri drugi način beležite število žensk, ki se na CSD obrnejo po pomoč?

"Ja, tukaj imamo evidenco, kar se tiče prepovedi približevanja, samo to je... to je kar... to je čisto evidentno. Mislim, da imamo za par let to evidenco... od kar to obstaja. Žal tega ni niti tako malo, čakte... bom pogledala... alora v letu 2005 je bilo izrečeno 14 ukrepov prepovedi približevanja, od tega je bilo 24 žrtev (ženske z otroci), in 11 storilcev, kar pomeni, da je bilo kakšnemu izrečeno večkrat. V letu 2006 je bilo 11 izrečenih ukrepov, 24 žrtev in 11 storilcev. To je bilo za vse tri občine, Koper, Izole in Piran. Za letos statistike še nimam, vendar jih je kar precej, non stop nekam letamo. Mislim da je to samo vrh ledene gore... tle je že tisto, ko se odločijo poklicati policijo. Pred tem pa prihajajo ženske na center zaradi različnih razlogov in večinoma je to evidentirano kot težave v družinskih ali partnerskih odnosih... tako da posebej evidence mi ne vodimo, ker je ne moremo,... nimamo... v bazi podatkov to ne obstaja."

Katere so najpogostejše oblike nasilja, ki jih doživljajo ženske, ki se obrnejo na CSD?

"Psihično. Sigurno je psihično najpogostejše, najprej se začne dogajati... vedno tudi če je fizično nasilje je vmes tudi psihično. Nikoli ni to.... vedno je povezano in najtežje je dokazljivo in prepoznavno, pravzaprav... Tako da to sigurno, je pa tudi dosti fizično,... mislim... dejansko s fizičnimi poškodbami. Zadnje čase pa je vedno več nasilja s strani odraslih otrok nad ostarelimi starši...to je ena taka jama brez dna."

Ali obstajajo na Obali še kakšne druge organizacije, ki nudijo pomoč ženskam, žrtvam nasilja?

"Niti ne, ženske ponavadi napotimo na brezplačno pravno pomoč na sodišču,... pol je ta dežurni telefon ženske svetovalnice, ampak tam zelo malo kličejo, ker tudi je samo po dvakrat na teden po dve urci, tako da več kot tolko... drugače pa.... mislim, da so neki politični forumi, združenja... al kako bi človek temu rekel... npr. ženske za slovensko Istro al nekaj takega, ki kao ozaveščajo javnost in tako naprej. Drugega pa ni, ne."

Kaj pa z ostalimi centri za socialno delo na Obali – sodelujete z njimi?

"Ja, ja... glede marsičesa sodelujemo. Recimo tri obalni centri imamo skupno interventno službo,... drugače pa imamo centri regijsko koordinacijo, ki jo vodi koprski center, spadajo pa sem Koper, Izola, Piran, Sežana, Ilirska Bistrica, Postojna, tako da se tudi tam o tem pogovarjajo."

Ali je med ženskami, ki se obrnejo na vas, povpraševanja po varni hiši veliko?

"Seveda. Mislim, da imam nekje celo zapisano, čakte.... v obdobju 2006-2007 (celo leto 2006 in prva polovica leta 2007) smo v Kopru nameščali 12 žrtev – žensk in otrok, iz Izole nobenega, iz Pirana 2 žrtvi. Dodatnih potreb... pa se ženske niso odločile it, ker je bilo to nekje daleč, pa je bilo v vseh treh občinah 17. Vse skupaj smo torej 14 ljudi (žensk in otrok) namestili v varne hiše po Sloveniji. 17 oseb (ženske + otroci) bi pa šle, ampak niso sle, ker je daleč. Enostavno edina....večina teh žensk ima edino varnost, ki jo ima.... je zaposlitev, ki je tukaj in pač neka mreža in tako naprej. In se ne morejo odločit, it stran, ker zgubi še to kar ima, in to je edino kar ji daja neko moč al neki...samostojnost konc koncev. Dejansko te ki pridejo in grejo v varno hišo... ali gre za nasilje, ki traja že tolko let, da prav ne more več in ji je pol že čisto vseeno... al so pa večinoma... sej pravim, ženske in nižjih družbnih slojev... kjer je včasih tudi ena taka veriga – poznajo koga, ki se mu je to isto dogajalo in pol una pove,... nek neformalen način... mi primorci ne maramo institucij... to je ena taka kulturna značilnost. ... Sicer pa sem imela tudi izkušnje z ženskami, ki imajo visoko finančno podporo... so pršle samo malo po nasvet... one v resnici so si že uredile, so imele možnosti, so imele neko mrežo,

so imele eno v redu službo. ... Tako, v tem smislu mislim, da ženske rabijo tudi namestitev, ampak pred tem rabijo en kup stvari – brezplačna pravna pomoč, informacije o tem... kakšne ima sploh pravice, kdo ima zdej tle pravico do stanovanja... imamo ženske, ki so se odpovedale vsemu... on je trdil, da je to njegovo... in..."

Če bi Obala imela svojo varno hišo, bi se več žensk odločilo za bivanje v njej?

"Definitivno."

Kako torej rešujete ta problem? Kot ste povedala nekaj žensk napotite v druge varne hiše po Sloveniji, kako še? Nekaj sem slišala o bivalnih enotah?

"Vsaka občina ima preko javnega stanovanjskega sklada svoje bivalne enote. In... zdej je tako... spet vsaka občina posebej v skrajnih primerih, zaradi zaščite otrok lahko dodeli bivalno enoto družini, ampak nujno mora bit zraven otrok. To pomeni, da če je ženska, ki je žrtev nasilja brez otroka, ji ne pripada nič. Sicer pa to niso stanovanja, ampak bivalne enote, ki so malo slabše kakovosti in dejansko jih vsi javni občinski stanovanjski skladi imajo na razpolago za posebne primere. Kakršne koli že. Ponavadi... ma jaz to ne vem točno, to bi sklad moral vedet za sebe...vem, da Piran ima prav eno hišo v starem delu, kjer so ljudje nameščeni tako. Je pa to začasno in nujno se mora, tisti ki je nameščen tam prijaviti na prvi razpis, ki je. In potem ponavadi tudi dobi stanovanje."

Ali zakonodaja pomaga ženskam, žrtvam nasilja do neprofitnega stanovanja?

"Seveda. Točke se štejejo. V stanovanjskem zakonu, zadnja dva, tri leta... ne vem točno... dobi ženska, ki je v varni hiši, zatočišču in tako naprej oziroma je bila v zadnjih treh letih obravnavana zaradi nasilja v družini, ali na centru... dobi neke dodatne točke. Tako da večina teh naših,...preteklih uporabnic, žensk z otroci in brez,... ma večinoma so bile z otroci.... pol spet so točke... so dobile neprofitno stanovanje. In tudi mi izdamo potrdilo za to... Problem je v temu, da je tu en kup enih točkovanj, to je samo ena od, ..."

Ste torej povezani z ostalimi varnimi hišami po Sloveniji? Koliko časa približno traja, da ženski najdete varno bivališče?

"Največ... v bistvu gre tako... dan, dva, tri,... zato ker... kličemo vse varne hiše kar jih je, pa materinske domove, zatočišča,... vse kar obstaja."

Se vam zdijo materinski domovi primerni za reševanje te problematike?

"Ne niso, ampak kaj češ. Če obstaja samo to... al si tu... in si v nevarnosti al pa karkoli drugega, ne. Drugače pa tam ni podpore, take, ki more bit. Materinski dom, prvo kot

prvo... tam ženske živijo... nosečnice in mamice z otroci... to ni nič takega, samo po sebi ne bi bila ovira, ampak je kot drugo... strokovno osebje ali karkoli že... svetovalke so tam prisotne samo določen čas dneva,... ponoči ni nobenega, so same te mame,... lokacija je javna,... kadarkoli lahko kdorkoli pride... sicer kao naj ne bi, ampak... se ve kje so tej materinski domovi, ... in tretje te svetovalke, pač v materinskem domu... nimajo znanj za delat z ženskami, ki so v šoku... tisti trenutek si v nekem hudem psihičnem stanju... in nisi varen. ... Sicer pa morem rečt, da se zde največ poslužujemo kriznega centra ženske svetovalnice v Ljubljani, ki je odprt 24 ur na dan in sprejmejo ... kadarkoli."

Ja, ampak krizni center načeloma omogoča le bivanje za noč ali dve?

"Ne, lahko je tudi za en mesec... lahko je tudi samo za dan ali dva.... mislim pa, da več kot tri mesece ne... se zna zgodit tudi, da je polno... vem, da imajo neka pomožna ležišča, tako da v skrajnem primeru sprejmejo tud... sej večinoma pa rešujemo v mreži... v socialni mreži vsake posameznice."

Kdaj se je na Obali začela pobuda za ustanovitev varne hiše?

"Prvo pismo o nameri je bilo podpisano leta 99,... imam nekje neko kopijo,... in so takrat bile tri obalne županije. Potem je bilo napisano, podpisano še eno pismo o nameri... ma mislim, da je bilo to že precej kasneje... ministrstvo je pa takrat že to sprejelo kot eno izmed prioritet in so eno hišo sredi Pirana, večjo hišo... namenili prav za namen varne hiše."

Pred kratkim je piranski župan Gantar izjavil, da je prenova te hiše, zaradi logističnih težav odložena za nedoločen čas (ni jim namreč uspelo najti izvajalca, ki bi to prenovo izpeljal po razumnih cenah). Kje bi bila po vašem mnenju bolj primerna lokacija za varno hišo na Obali?

"Varna hiša na Obali ne more bit varna hiša... je nemogoče... varna hiša bi morala bit na tajni lokaciji, kar je tle nemogoče, ker smo premajhni,... lahko bi bila v Trstu... tam je ne bi človek našel... ker dejansko, če se pogovarjamo o varni hiši... potem to pomeni, da je varen prostor, kjer lahko ženske z otroci vred, brez skrbi živijo, tudi pred tem da jo uni ubije konc koncev... že od začetka smo mi na centrih in ženska svetovalnica, ki je bila povabljen zraven kot strokovna podpora... opozarjali na to, da to ne more bit varna hiša,... lahko je zatočišče, ampak varna hiša pa ne. Za zatočišče ni treba da je tolko tajno, je lahko tudi odprto 24 ur na dan, in se potem uporablja varnostnike, pa alarme,... pa se povežeš pol s policijo, pa so bolj pozorni in tako,... ne more pa bit lokacija tajna... tle je onovni problem... ma to sploh ni problem,... če bi hotli, bi lahko rešli tudi to."

Zakaj po vašem mnenju na Obali še vedno nimamo varne hiše?

"Zaradi tega, ker je to ogromna, velika, stara hiša, kjer je predvideno imet okrog 20 ležišč, kar je za naše območje preveč. Mi ne rabimo tolko, mi rabimo 6-8 ležišč... ni prav da so ženske potem 3 leta v tem... glih to je osnovni problem... ker je to tako veliko in se nič ne zgodi... jaz sicer finančnih podrobnosti ne poznam, ampak tja, za to hišo obnovit v celoti so ogromni denarji potrebni... ministrstvo je dalo hišo in ne namerava več sofinancirati nič... to so pol spet te tri občine, ki vsako leto sprejemajo proračun in vsako leto tudi namenijo nekaj, tipo 2,3 milijone... lahko da tudi bo ta hiša, noben se ne bo branil hiše z dvajsetimi ležišči, ne na Obali ne nikjer drugje, ampak strokovno kar se nas tiče je to napačna investicija, cel cajt... to bi mogla bit ena mala institucija.... sej drugje je isto... v teh materinskih domovih živi noter... pa so ogromne hiše... čaki... ti bom prav povedala... na goriškem.... štiri mame in 6 otrok, ni potrebno... kaj ti bo dvajset ležišč, če jih ne rabiš, ker potem se bo zgodilo noter to, da bodo v materinskem domu oz. varni hiši reševali stanovanjsko problematiko, to je napačno. Zdej bo tam 20 ležišč in bo tam 20 žensk z otroki vred in bodo rešene... ma to ni prav... sicer je omejitev bivanja v varni hiši eno leto, vendar če bo prostor prazen, bo občina rekla:" ma dejte podaljšat še za eno leto"... seveda je včasih treba tudi čakati na prazno posteljo, vendar ti ko greš v varno hišo moreš v enem letu začeti živeti na novo, ne morejo otroci in ženske... izhod mora biti tudi narejen... sama po sebi ta varna hiša oz. materinski dom ali karkoli bo v Piranu.. z dvajsetimi ležišči.... rešuje...kaj rešuje.... stanovanjsko problematiko, ne pa žrtve nasilja.."

Sem mislila, da je na Obali več potreb...

"Ženska, ki se odloči za varno hišo, ali pa za odhod,... je to skrajna varianta. Večina žensk išče vse druge možne variante. Nobeni ni v interesu to narediti. Zdej če je pa tle nekdo pripravljen dati en denar in narediti to varno hišo v Piranu, ne bo noben od nas imel nič proti, ampak če bi se že na začetku politika naredila taka, da se analizira potrebe, bi mi stanovanje že imeli pet let. Medtem ko pa ta hiša zdej že deset let,... se dogovarjajo, se dogovarjajo, in se bo še najmanj pet let,..če sploh se bo kdaj naredilo."

Kdo je torej po vašem mnenju kriv, da varne hiše na Obali še nimamo?

"Ma v bistvu financer.... občine bi morale ali zunaj ali znoter pač uprave same, nekoga zadožiti, da to spelje. V Ljubljani je na primer uspelo zato, ker so bile vse mestne, občinske oblasti, ves čas, močno naklonjene temu. Recimo bivše ljubljanske županije, prej je bila Vika Potočnik, pol Danica Simšič... obe sta slišale to... in sta nekako prevzele pobudo... konc koncev, če župan ne da zelene luči... prostor je večinoma problem... vsaj

na Obali je tudi za druge programe večinoma problem prostor... mogoče bi morali... ko to načrtujejo... to si jaz predstavljam kot ena pametna poteza občinskih oblasti,... da bi... oni so tisti, ki rečejo javnemu stanovanjskemu skladu, kaj se gradi, kdaj se gradi, kaj se načrtuje,... morda bi morali v okviru teh... itak javnih stanovanj... vsaketoliko predvidet eno stanovanje, ki bi bilo namenjeno ali stanovanjski skupini za eno drugo polpulacijo, ali otrokom,... samo to se neki gradi... neki prodaja... pa... drugo pa kar se mi zdi, da občine delajo narobe, je to, da ne vprašajo preden začnejo načrtovat neke zadeve, da ne naredijo eno analizo stanja in potreb,... ker potem bi že takrat mi rekli, da za to hišo nima smisla, da je prevelika... smisel seveda ima, če imaš ti denar in če rešuješ ne vem kaj, ampak nam je bilo že takrat jasno, da se bo težko zbralo toliko sredstev, za tako veliko hišo, za nekaj kar ne bo moglo bit varna hiša, in tako naprej."

Kakšno je mnjenje širše javnosti (na območju Obale) o nasilju nad ženskami?

"Ma kaj jaz vem... jaz ne vem, če sem prava oseba za govorit o širši javnosti, ker se mi zdi, da vse te stvari slišim že z eno malo profesionalno deformacijo.... če bi rekla eno splošno mnenje v zvezi z nasiljem nasploh... je postalo malo bolj... ljudje so bolj občutljivi za te stvari, kar je prav. Kar se tiče pa samih žensk, ki to doživljajo, pa se ni kaj dosti spremenilo, se mi zdi, da jih je glih tako sram, kot jih je bilo pred desetimi leti, ko se o tem še ni tolko govorilo... dobro, zdej recimo, da pokličejo policijo, policija vsaj pride, da sliši to pa tako naprej, ker prej recimo sploh niso, so reševali tako znotraj."

Kdaj bomo po vašem mnenju tudi na Obali dobili varno hišo?

"Po mojem mnenju.... to v Piranu.... jaz mislim da ne bo... dvomim. Se pa pogovarjamo, da bi nekako, na nek način... centri, pa te nevladne... karkoli drugega.... mogoče kombinirali s kakim kriznim centrom za otroke, pa pol par ležišč za ženske na Obali... kar se tiče namestitev na Obali,... tle nimamo nič... najbližji krizni center je v Ljubljani, najbližja varna hiša... ma ne varna hiša... materinski dom ali recimo namestitev za ženske, žrtve nasilja je ali Postojna... tam je res večinoma polno... ali Solkan... kar je tudi daleč.... tako da tle.... drugače pa vsak center posamezno rešuje kot ve in zna."

PRILOGA B: Prepis intervjuja z Marjano Križman, prostovoljko na podružnici ženske svetovalnice v Kopru. Intervju je bil opravljen 16. oktobra 2007, v prostorih centra za socialno delo Koper.

Kdaj se je odprla koprška podružnica ženske svetovalnice in kaj je botrovalo k njenemu odprtju?

"Mislim, da leta 2002 se je odprla ta ženska svetovalnica. In kaj je botrovalo k temu... pač, v Ljubljano so tudi klicale ženske, ki so bile s Primorske... tako da... začetnica tega na Obali je Diana Jerman, ona je predsednica ženske svetovalnice..."

Kakšna je vaša vloga pri ženski svetovalnici?

"Jaz sem se tu priključila pred dvema leti, in sicer sem začela na področju motenj prehranjevanja in sicer v obliki skupin... tako se je začelo konkretno to moje delo. V dveh letih smo imeli dve delavnici za montje prehranjevanja. V prvi delavnici jih je bilo osem, povprečno, so prihajale in odhajale, enih par je bilo stalnih... v drugem letu, torej letu 2006 je potekala tudi skupina... in sicer je bilo manj punc... so bile samo 4, zdej v tem letu pa smo imeli samo eno delavnico in sicer za samopomoč... v smislu... smo govorili o samopodobi in tako dalje... ker je bilo zelo malo punc, ki so se sploh prijavle, da bi obiskovale to skupino. To je podporna pomoč, to ne more bit reševanje težav. Zdej je v bistvu zatišje, zdej ne kličejo nič."

Kakšne oblike pomoči nudite ženskam, ki se obrnejo na vas?

"Trenutno pri ženski svetovalnici, kar je telefon, in sicer na ta telefon se obrača v povprečju ena ženska na mesec... tako, če vzamem neko povprečje... zelo malo... smo pa imeli telefon... takoj na začetku, ko se je svetovalnica odprla, leta 2002, eno leto smo imeli dežurstva... vsak teden ob sredah popoldne, ko naj bi ženske, recimo smo si tako predstavljale,... ne vem, če končaš službo al ne... da popoldne imaš nekako čas... ne, to ni veljalo za vse, ampak smo nekako probali... in kaj se nam je dogajalo... Največ žensk je klicalo s področja Nove Gorice. V vsem letu so klicale 3 ženske, kar je bilo zelo malo, vse kar smo se pogovarjali, smo tudi napisali. Telefon je bil torej odprt enkrat na teden, ob sredah popoldan, zdej imamo večkrat odprt in zdej v dveh mesecih sem dobila... sta bila dva klica v zvezi z montjami prehranjevanja. Zdej je telefon odprt ob ponedeljkih, sredah in petkih. V ponedeljkih od dvanajstih do treh, ob sredah pa popoldne od treh do petih... Drugače pa je vloga ženske svetovalnice široka,... svetovanje, nudenje pomoči – v oblikah, ki jih ona potrebuje, bilokaj... ene ženske samo zanima, kje je varna hiša."

Ali bi, po vašem mnenju svetovalnica bolj zaživela, če bi bila telefonska številka odprta več ur/dni v tednu?

"Ne, jaz mislim, da je stvar v temu, da imamo toliko manj dela, da ga opravi že center. Ker pridejo ženske... poznajo center... in če imajo težave pridejo na center, al pa tudi zdravstvene službe ali pa prijatelji, ko recimo povejo kak problem... ji rečejo: "pejdi na center". Problem pa je tudi, da ženske raje pokličejo v Ljubljano, ker se bojijo, da bi jih tu kdo spoznal. Tle so tvoji sosedi in prijatli, gor jih ni, zato rajši gor pokličejo. Se mi zdi fajn vsaj da kličejo če ne drugo. Jaz mislim, da je težava tudi v temu, da smo novi, da nismo prepoznavni in da smo dve. Nasploh so se nevladne organizacije prijele bolj gor, v Ljubljani... prej so pričeli. Oni so naprimer začeli z žensko svetovalnico že v letu 1991... prepoznavni pa so postali zadnjih par let... to pomeni, da to traja nekaj časa."

Kaj je bil torej prvotni namen ženske svetovalnice? Pomoč ženskam, žrtvam nasilja ali pomoč ženskam z motnjami hranjenja?

"Nastala je za ženske, žrtve nasilja,... vendar to zajema vse zraven... recimo če pogledaš... težave žensk, katere težave imajo te ženske... ker pol smo vidle,... na začetku smo sprožili akcijo, ki je pol trajala nekako pol leta, delile smo take letake... da lahko ženske na to telefonsko kličejo... in smo probali naredit kako skupino, da bi se dobivali, ampak sploh ni bilo interesa... poklicala ni nobena ženska. Letake smo dajali po zdravstvenih domovih, v Primorske novice, na radio, in na kakšna javna mesta...jaz mislim, da smo se zmotili, da nismo delali prav, ker to je zelo javno, zelo...pol smo si predstavljali, kako bi ena ženska vzela telefon in to gledala in si vtipkala številko in poklicala... nekako se mi je zdelo... kdo bo to naredil... če se gleda eno žensko, ki doživlja nasilje... prvo kot prvo jo je sram, drugo kot drugo... vprašanje, če si prizna, recimo, ok, da si sprizna... jaz mislim, da je tale sram in neko skrivanje... ne vem, Koper je majhen kraj in če kdo vidi mene, ko toi prepisujem, si mislim... sigurno bo reku unmu, unmu in unmu.... in ni šans, da bi to prepisala dol... ne vem, tako smo si pol razlagali.... Je pa še ena stvar, da... CSD ima tudi kar razvito dejavnost... če pride ženska iskat pomoč, dobi odgovor,... ga dobi zelo hitro. Recimo, letos smo imeli samo eno žensko, ki smo jo potem premestili v varno hišo... tako, da... s centrom se da... je center v obliki prve socialne pomoči... tem ženskam se pomaga na več načinov,... v bistvu, ne rabijo tolko nekega pogovora, itd... Bolj rabijo kakšne konkretne stvari, al se gre za dnar, za pravno svetovanje, al se gre za skrit en trenutek v varno hišo."

Ali morda vodite kako statistiko ali na kateri drugi način beležite število žensk, ki se na vas obrnejo po pomoč?

"Ne, zdej smo beležili tisti dežurni telefon, ki smo ga imeli na začetku, ki je potekal ob sredah,... zdej jih je pa tako malo, da jaz si jih zapomnem. Recimo, v teh dveh mesecih sta klicale dve, in vem tudi zakaj."

Torej vi dežurate na tem telefonu?

"Telefon je tukaj, tako, da včasih ga imam jaz, včasih Diana in potem si to malo zamenjamo. Ona je predsednica, jaz sem prostovoljka in potem imamo še druge prostovoljke, ki so vpisane,... ko jih rabimo, jih pač pokličemo in pridejo, za bilokaj. Je recimo ena punca, ki dela na ŠOUP-u, Barbara, ki konkretno dela na... pisarni za študente in njihove težave... se kliče PRIMSS... ta pisarna je v Bonifiki, v zgornjem štuku in ona se ukvarja samo s temi težavami. In tam so lani potekale delavnice, tako da je prostovoljka v tem smislu, da nam posoja prostor, pomaga kej sklicat,... kajti ženska svetovalnica tle na Obali nima prav svojega prostora. Prej smo si posojali prostore na Vergerijevem trgu, ... v popoldanskem času, ker oni so tam do treh in potem grejo domov. In popoldne smo prišli mi, konkretno smo recimo prišli za skupine za mmoenje hranjenja,... smo imeli ob ponedeljkih."

Zakaj se po vašem mnenju ženske, žrtve nasilja ne obračajo k vam po pomoč?

Raje hodijo drugam? Ali je na Obali tega res tako malo?

"Ne, ne, ne... to ni da ni. To je, ampak pravim, prva stvar je, da grejo na centre, po vseh, ki so na Obali, ker nekako se mi zdi, da bolj zaupajo centru kot kaki... ženski svetovalnici, ker tudi si ne predstavljajo kaj to je."

Mislite, da bo ženska svetovalnica na Obali zaživela?

"Mislim, da je potrebno, da se izvede ena slika potreb... kaj te ženske sploh potrebujejo. Ok, smo štartali s tem, da smo jo sploh odprli... vendar ne vem, jaz tako razmišljam... ne moreš ti pridet v okolje, rečt jaz imam to za ponudit, če hočeš je prav, če ne bomo brez dela... nekako se mi zdi, da je bolj treba... poslikat te potrebe, vprašat konkretno ženske, ki to doživljajo, kaj one mislijo, kaj potrebujejo. In od tle it pol dalje... ampak sej pravim, smo dve... uspemo kar uspemo,... meni so uspelo te delavnice oz. skupine,... več pa niti ne, skupaj s službo. V bistvu, to kar smo ponudli mi, še izvaja že tle na centru, in ženske pridejo raje sem."

Katere oblike pomoči pogrešate na Obali?

"Zelo bi potrebovale brezplačno pravno pomoč... na samem centru je ni... je pa preko sodišča... tam se da vlogo za brezplačno pravno pomoč... je pa treba zbrat en kup papirjev... kar potem... si vsaka ženska reče... "Halo, preden jaz vse to zberem?" Je precej zakomplicirano."

Katere so najpogostejše oblike nasilja, ki jih doživljajo ženske, ki se obrnejo na vas?

"Ma so vse povezane med sabo.. .recimo psihično, fizično, pa tudi ekonomsko je zelo prisotno – nekako ali ne sme delat ali pa tisto kar dela, da vse možu."

Ali je med ženskami, ki se obrnejo na vas, povpraševanja po varnih prostorih veliko?

"Lani je bilo osem povpraševanj, od tega se jih ni vseh osem realiziralo. Problem je v tem, da te ženske, ali imajo službo, ki jih veže na kraj tukaj, ali imajo kakšne šoloobvezne otroke,... malo se jih odloči, da bodo zamenjale in službo, kar je velika težava, da bi sploh pustile službo in šle iskat drugo, in da bi svojega otroka dale v drugo šolo, v drugo okolje, tukaj ima svoje prijatelje in drugo... in to da nam tle manka varna hiša je še kako... se vidi."

Torej, če bi imeli na Obali varno hišo, bi se več žensk odločilo zanjo?

"Ja, definitivno."

Predvidena varna hiša v Piranu naj bi imela kapaciteto nekje 20 ležič, oziroma za 8 žensk in njihove otroke. Se vam to zdi premalo ali preveč?

"Ma vsaj, da bi bla. To zdej... v bistvu govorili so o varni hiši, ampak so vsi vedli kje je, tam bi lahko mogoče bil kak krizni center al materinski dom, bilokaj.. samo, da dejansko se lahko te ženske umaknejo. Jaz mislim, da bi bilo dovolj ležišč... sej pravim, da bi vsaj bila. Se pa o tej hiši govori že od prejšnjega stoletja... tam nekje v letu 1992 se je o tem začelo govorit, razmišljat... prav v Piranu,.. .leta 2000 al 2002, se ne spomnim, so podpisali... en dogovor, vsi trije župani obalnih občin in iz tega ni bilo še nič. Zdej lani oziroma letos so spraševali iz občine Koper, koliko žensk je iskalo pomoč... predvidevam, da so, predvidevam, da probajo iskat bilokaj, ne vem, ampak zaenkrat ni še nič."

Se vam zdi materinski dom primeren za reševanje te problematike in zakaj?

"Odkvisno od tega, kaj ženska misli, da je za njo bolj pomembno. Odkvisno od primera do primera. Če ona misli, da gre lahko v materinski dom in da se tam počuti dovolj varno, v

redu. Se ji pač pove.. .materinski dom je tudi bolj mišljen kot tisti prehodni čas, ko... v varni hiši torej nekako pride k sebi, daje ona skozi eno fazo, da si prizna, da to je to, se s tem sooči in odloči kaj bo potem, kaj bo delala potem, al gre nazaj oziroma če si bo iskala kej drugega... v glavnem.. .v materinskem domovu so tudi ženske, ki so se odločile, da se ne bodo več vrnile nazaj, ampak še nima kje bit. Katere ženske so tam, in kakšne so njihove zgodbe, je vedno odvisno od nje, od samih primerov."

Kdaj bomo po vašem mnenju tudi na Obali dobili varno hišo? Ali jo sploh bomo dobili in kdo je po vašem mnenju kriv, da je še nimamo?

"Ma bomo dobili, ja, sej bomo... mislim, da ja... si pa ne upam niti predstavljati kdaj... karkoli bi rekla, itak ne bi držalo... to je najbolj odvisno od politične volje, to je že zapisano tudi v nacionalnem programu, da naj bi to bilo, ampak ni nič iz tega,... tudi kriznega centra ni,...".

Kje bi bila po vašem mnenju bolj primerna lokacija za varno hišo na Obali? Bi bilo boljše, da bi bila locirana v mestu ali na podeželju?

"Ma ne vem, važno da ni tako oddaljeno od mesta, razmišljam zaradi šol, služb,... verjetno, če gredo od doma nimajo dovolj denarja, da si kupijo avto, al pa mož hoče imeti avto zase, al pa ne dovoli da ga vzame,... nekako.. ker ko ženska gre... si vzame tiste nujne stvari in gre... tako, ja... da je dovolj blizu."

Kakšno je mnjenje širše javnosti (na območju Slovenske Istre) o nasilju nad ženskami? Ali se vam zdi, da so o tem dovolj seznanjeni?

"Ma problem je prvo kot prvo toleranca do nasilja... to raziskavo smo tudi prav delali... prvo kot prvo se javnosti to ne zdi nič kaj takšnega, če se kaj dogaja... če žensko mož udari... ja, ipak je njen mož... jo lahko udari, ima vso pravico,... mislim, halo! Torej je toleranca najprej ta problem, druga stvar je iskanje krivde... verjetno je že kaj naredila, da si je zaslužila,... tretje je tisti sram o temu sploh govoriti... se ti zdi... sej tega pri nas ni – zanikanje... tako da javnost kot javnost... jaz mislim, da je ful visoka toleranca do nasilja. Pa ljudje nasplošno niso dovolj seznanjeni, tudi ne vem kdaj bodo. Zdej je prišel ven predlog zakona o preprečevanju nasilja v družini, ki je šel v parlamentarno obravnavo, tako, da si predstavljam, da bo zdej končno izpeljan. In ta zakon se mi zdi zelo dober, zato ker, recimo... v moji diplomski nalogi smo ugotavljali, da je bistvena težava pri tem, da če tudi žrtev pove,... se mi dogaja to pa to... če pride ali do prepovedi približevanja, al do česar koli... tale storilec se umakne, ampak se potem vrne, kar je za žrtev lahko še hujše. In tudi to, da se žrtev mora umakniti... zakaj? Če je žrtev. Zakaj ne gre storilec

ven? Dolgoročno nima smisla, da se mora umikati žrtev. Čakate, da najdem točno člen... aha, prepustitev stanovanja v skupni uporabi... torej, to pomeni, da storilec se umakne iz skupnega stanovanja in pusti to v uporabi izključno žrtvi. Bo pa res zanimivo videti, kako se bo potem to izvajalo."

Kakšno je pa vaše mnenje o ukrepu prepovedi približevanja?

"Ma glej, sej to je ok... ampak stvar je v temu, da si predstavljaš da si žrtev,... si izbereš možnost... pokličeš policijo... poveš kaj se dogaja in pol policija izreče ta ukrep... vse lepo in prav... in potem lahko to podaljšaš... ampak si predstavljaš kako je potem ko pride on domov... jaz ne bi bila žrtev takrat... mislim tako... je dvorezen meč... po eni strani je fajn, se umakneš... po drugi strani pa... ta človek se lahko dejansko ustraši, torej je ta namen dosežen, lahko pa se tudi ne, lahko je pol še bolj jezen... jaz sicer tle na centru tega ne delam, to ima čez koordinatorka in ona o tem največ ve,... vem pa le, da se izrekajo te prepovedi vse pogostejše.... kako se pa potem konča ne vem, če je kaj boljše ali slabše."

Kaj pa storilci, so pripravljeni se kaj spremenit?

"Ja, pridejo se pogovoriti.... to že... zdej kolko si pa priznajo, da to ni prav... je spet drugo. Mi je pa povedala ta gospa, ki dela na Društvu za nenasilno komunikacijo, kjer imajo prav programe za te storilce... je rekla, da je vidla, ko se pogovarja z njimi... ja, to ni prav da počnemo, ker če tako udariš,... boli, ni spoštljivo... "Kaj res?" Šele tam vidijio... njim sploh ni jasno, da ni fajn, če se udari... pol so tudi razna kulturna okolja... čeprav zdej rečt, da Bosanci udarijo, ker oni so že navajeni doma... je totalno... grozno... sej so lahko kulturni okviri, ampak so lahko al slovinci al katerikoli državljani...če nimaš ti prirojenega nekega spoštovanja, si lahko bilokatere narodnosti, ko boš udaril, boš..."

PRILOGA C: Prepis intervjuja z Dragico Fojan, regijsko koordinatorico na področju nasilja v družini. Intervju je bil opravljen 7. novembra 2007, v prostorih Centra za socialno delo Koper.

Kakšna je vaša vloga na centru za socialno delo?

"Sem regijska koordinatorica na področju obravnave nasilja v družini. Zdej to konkretno pomeni več različnih nalog... gre za novo nalogo na centru, ki je predvsem koordinativne narave in koncept mojega dela se razlikuje rečmo od tega dela, ki smo ga na centrih navajeni. In sicer... tako enostavno rečeno... je ključna razlika v tem, da jaz ne delam s strankami, samo izjemoma, če je to tako dogovorjeno, oziroma v tistem delčku, kjer pač vsak od nas izvaja storitev prve socialne pomoči. Drugače so pa moje naloge... ključne naloge so naloge strokovne podpore. To pomeni zagotavljanje strokovne podpore sodelavcem, ki delajo pač na različnih področjih in se pri svojem delu srečujejo s primeri, ko gre za nasilje, zlorabo in tako naprej. Moje delovno mesto pokriva šest centrov za socialno delo: Koper, Izola, Piran, Sežana, Postojna in Ilirska Bistrica. Tako da te naloge strokovne podpore opravljam za vseh šest centrov... Druga večja skupina nalog so naloge organizacije in vzdrževanje mreže,... tuki gre za to... da spodbujam sodelovanje z različnimi institucijami, organiziram delovna srečanja, poskušam identificirati kje so težave v medsebojnem sodelovanju, pripravljam protokol sodelovanja... gre za take precej konkretne stvari. Recimo prepoved približevanja je razmeroma nov ukrep, od leta 2004 dalje ga imamo... in pri tej izvedbi tega ukrepa zelo tesno sodelujemo policija in centri za socialno delo. In recimo, da pri obravnavah se zgodi, da prihaja do kakšnih zapletov, al pa nam kdaj ni jasno zakaj je policija določeno stvar nardila, al pa njim, zakaj smo mi,... in potem se organizira skupno srečanje in se poskuša recimo pogledat policijski postopek, naš postopek, kaj bi lahko eni naredili, da bi olajšali delo drugim, kaj je pomembno, kje dat poudarke,... V bistvu zelo sodelujemo s policijo, od teh zunanjih institucij najbolj na tem področju. ... Potem je tukaj tudi sodelovanje z nevladnimi organizacijami, konkretno tukaj jih je malo, ampak ok... seveda sodelujemo potem tudi z organizacijami, ki so zunaj tega območja, v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Potem so tretji sklop so tako imenovane razvojne naloge območnega značaja. Tuki gre predvsem za to, da se skuša zbrat potrebe, ki obstajajo na terenu... predvsem seveda potrebe uporabnic in uporabnikov... gre tudi za otroke... in pa potrebe, s katerimi se srečujejo strokovni delavci pri obravnavi.... konkretne stvari so recimo tisto, kar je ugotovljeno, da na našem področju nimamo namestitvenih programov,... problemi so recimo tudi, ko želimo ljudi vključit v kakšno družinsko terapijo, psihoterapevtsko obravnavo, ko kakšna

oškodovana oseba potrebuje tovrstno pomoč... da teh strokovnjakov na obali ni oziroma jih je zelo malo in so težko dostopni. Potem kar zadeva te namestitvene programe je tle, problem je zelo velik, ne gre zgolj za to, da nimamo varnih hiš, ampak nam manjkajo programi za različne ciljne skupine. Recimo za starostnike, za otroke, za mladostnike... tako da moja naloga je tudi načrtovanje in delo pri pripravi teh programov in implementaciji teh programov. Ena od zelo pomembnih nalog v tem okviru je tudi... monitoring področja – analiza stanja, to pomeni tukaj kar sem skušala naredit,... pa tudi druge kolegice seveda... implementirat evidentiranje, tisto kar ugotavljamo je, da vse temelji na nekih približnih ocenah, malo povzemamo zunanje te številke, iz tujine, pa nekaj kombiniramo, imamo neke delne podatke... problem je bil, da centri za socialno delo tega posebej beležili nismo. In še zdej nam naša baza, ta računalniško podprt sistem zbiranja podatkov ne omogoča posebnega zbiranja podatkov za to področje."

Se bo to kaj spremenilo?

"Te stvari se spreminjajo, se pa sigurno spreminjajo počasi. Zdej tako... recimo v tej socialni bazi podatkov mi imamo eno kategorijo, ko se pač evidentira po vrsti težave imamo tako imenovane težave v partnerskih odnosih... zdej pod to točko se da vse, od razvez, do recimo nasilja v družini. No, in ravno zaradi tega, ker se nam je to zdelo pomembno, tudi zaradi nekega vpogleda v stanje in tudi to nekih števil, ... smo se koordinatorice odločile in smo... v začetku leta 2005 izbrale eno skupno metodologijo zbiranja podatkov, skupi smo tudi oblikovale inštrumentarij... en vprašalnik je bil narejen... nekako tako dodelan, da bi na ravni cele države, smo potem začeli z zbiranjem podatkov v centrih za socialno delo. Zdej, dogajalo se nam je to, da seveda, ko smo probali to implementirat je bilo cel kup težav in cel kup odporov... od tega, da ljudje niso vidli kakšne posebne vrednosti v zbiranju teh podatkov, do predvsem tega, da je to pomenilo neko dodatno delo... pač gotovo, da so te naloge koordinacije prinesle v prvi vrsti predvsem več dela. Eden od odporov je bil tudi ta, nam centri, čeprav smo mi v nekako... kot zaposlene in pripadamo večim centrom... vsaka je zbirala za svoj center podatke... smo pač dobile odgovore, da nismo pristojne za zbiranje teh podatkov in da nam centri ne morejo posredovati imen in priimkov teh ljudi zaradi varstva podatkov, četudi smo delavke centrov. Tle je blo res veliko enih odporov,... potem smo hotle to reševati in smo dajale več predlogov, eden je bil... predlagale smo čisto konkretno zakonsko spremembo, takrat je bil v... zakon o socialnem varstvu je doživljal ene spremembe in smo predlagali, da se v en člen uvrsti,... med te, ki lahko zbirajo podatke pri nas tudi koordinatorke,... potem drug predlog je bil bolj enostaven, da naj vsaj

ministrstvo da eno navodilo centrom, nej nam posredujejo podatke, da ni problema,... pol je blo aha, pol smo dale tudi predlog, da naj se spremeni in dodela ta baza podatkov, ki jo imamo že,..na računalniku in na katerem pač vnašamo vse druge podatke in se nam je zdelo, da če se to dopolni, bo to najbolj enostavno, ker je to že utečen način zbiranja podatkov na centru, ampak nič od tega zdej v teh dveh letih se še ni konkretno tudi zgodilo. Tako da zdej vsaka zase beleži koker ve in zna. Tisto kar pa res zelo natančno beležimo so ti primeri ukrepov prepovedi približevanja, tam pa se je zadeva prijela, ker je tega manj. Ne vem, tudi to je bilo pri evidentiranju... veliko vprašanj se je pojavilo, med drugim tudi to, kako definirat nasilje, kaj navest kot primer nasilja in kaj ne... tako... se pravi poleg teh, pa imamo še neke druge naloge, ki so pa take..od priprav poročil, sodelovanja z mediji, senzibilizacija javnosti, priprava informacijskih materialov,..."

Koliko časa ste pa že koordinatorka?

"Jaz sem koordinatorka od konca leta 2004. To je nova naloga in jaz sem na CSD Koper prva. Koordinatorice torej približno tam dve do tri leta delujemo... v Sloveniji nas je 12, vsaka pač pokriva eno regijo... ene so recimo že tri leta, ta zadnja kolegica pa recimo je pol leta, osem mesecev na tem področju."

Kakšna je vloga CSD Koper pri reševanju problematike nasilja nad ženskami?

"Vloga centra, ja... deloma sem to vlogo že opisala skozi to kar delam jaz, se pravi da zagotavljamo neke okvire za to obravnavo... to bi bilo moje delo, pripraviti nek kontekst, okolje, v katerem bi bila ta obravnava karseda kvalitetna, celovita in strokovna... in potem pa seveda, tudi center kar zagotavlja je neposredna pomoč... zdej vi konkretno sprašujete po ženskah, ki so preživele oziroma preživljajo nasilje. Zdej, ker gre tukaj za odrasle osebe, sploh takrat ko ni otrok zraven, mladoletnih otrok... se te ženske kar pri nas dobijo, dobijo pomoč v okviru storitev, predvsem v okviru prve socialne pomoči in potem če želijo še v osebni pomoči ali pomoči v družini, odvisno od tega kaj od tega želi. Te naše storitve so... predpogoj je prostovoljnost, to da oseba pride, želi pomoč, nas s tem seznani in tako naprej. Tam kjer pridemo recimo... bi rekli po uradni dolžnosti, je ko je prepoved približevanja.... v primeru, da je izrečena prepoved približevanja, v tem primeru smo strokovni delavci centra dolžni takoj po prejemu obvestila se odzvati in opraviti to storitev prve socialne pomoči... zdej, če je to v nočnem času ali med prazniki, to naredi naša interventna služba, drugače pa mi ki smo tukaj v poslovnem času."

Glede statistike in načine beleženja žensk z izkušnjami nasilja, ki se k vam obrnejo po pomoč ste mi nekaj že povedali. Ali bi še kaj dodali?

"Kot sem že rekla, obstajajo neki parcialni podatki. Beležimo torej primere prepovedi približevanja, pa tudi drugo... sej pravim, kolker nam le... so vprašalniki in centri eni bolj eni manj to izpolnjujejo."

Kako pa poteka, ko se ženska s problemi nasilja obrne na vas? Si vsako, ki pride k vam zabeležite?

"Vsako si zabeležimo, kot si zabeležimo vsak primer. Tisto česar pa ni, ni neke natančne enotne evidence, da bi pa potem rekli vse... z vsakim primerom, s katerim delaš na centru ga dokumentiraš, ga zabeležiš, in ga daš tudi v računalnik... zdej nekateri bi to dali med partnerske odnose, ampak tam med partnerske so še druge stvari in je težko iz tam ven potegniti... aha, ta številka odgovarja temu. Zdej, nekateri me obvestijo, pa si jaz vodim neko evidenco o teh primerih, al pa se tudi zgodi, da se ženske naposredno name obrnejo in te primere sprejemem in si jih nekako zabeležim, ampak nimam pa vseh. Te enotne... da bi..tebi se zgodi primer tataradadam, potem pa rečeš, aha, tk en primer, drugi,... in pol bi reku, v enem letu jih je bilo tolko in tolko. Tega ni."

Zakaj se torej delavke, ki na tem področju delate, vsaketolko ne zberete in si izmenjate te podatke, ki jih vsaka zase beleži? Da bi lahko vsaj eno celoto skupaj sestavile.

"Sej pravim, to na tak način se dela, ampak je štos v temu, da ne poleg tega, da ni bilo, da se usedemo, tako različno je... tuki... nihče ne dela samo tega... plus to, je to šest centrov... in potem se zgodi, da se dobijo evidenčni listi, ampak nekdo jih bo natančno izpolnjeval pa posredoval meni,... jaz sem pa tista središčna točka, ki to zbira in eni mi ga bojo prinesli, eni mi ga ne bodo. In zdej zadeva je taka, da ko vztrajaš in težiš, stvari tudi dobiš. Zdej jaz nisem nek človek, ki bi cel čas težil in bedel nad tem, ampak... sej pravim, ta številka okvirna... je, ni pa to natančno in poleg števila so vedno pomembni tud kakšni drugi podatki, morda še bolj, neki kvalitativni... kaj se je dogajalo... predvsem kaj bi oseba ... bolj dragocen podatek, kaj je neka oseba potrebovala, da bi potem znala načrtovat... zdej nasplah, ta koordinativna vloga centra za socialno delo, kot neka nova vloga centrov, ki vključuje tudi to analizo zbiranja podatkov, spremljanja potreb,... je nekaj kar je novo in jaz mislim, da v roku par let... se bo sigurno utekla, ampak to dejansko tudi zahteva neko spremembo pogleda, da se vidi to vrednost, kaj sploh počet, kako to počet in tako."

Kakšna bi bila torej vsaj ena okvirna številka, koliko žensk, ki doživljajo nasilje pride recimo na CSD Koper v enem letu?

"Ja, ma lahko bi skoraj točno... najmanj 70,... imam zdej v glavi, ampak nisem pogledala podatka... 100 na leto. Tega ni tako malo... čakte, da malo najdem ta poročila... aha, to vam lako tudi mirno posodim, bo najbolj fajn... boste pa imela vse odgovore na ta vprašanja... recimo evidentirani primeri... vse skupaj v šestih centrih jih je bilo 155 v letu 2005, v Kopru 96, Piran 20, Izola 9, Postojna 7, Sežana 13, Ilirska bistrica 10. Plus 17 prepovedi približevanja. To so bili primeri, pri katerih se je kot vstopno težavo navedlo nasilje. Zdej seveda se pojavlja tudi vprašanje kaj beležit... tle pride ena oseba zaradi denarne pomoči, pa ti lahko ugotoviš, da je cela modra, al pa o nasilju s tabo sploh noče govorit, potem tega ne beležiš kot nasilje, ampak beležiš tisto, kar je vstopna težava. Lahko se zgodi,... seveda bom zabeležil kot nasilje tudi primere recimo, ko se nek sosed pritožuje, da en sosed dela ne vem kaj... gre se za medsosedske spore... tako da to je tudi malo problem, kaj dat kaj ne dat."

Katere so najpogostejše oblike nasilja, ki jih doživljajo ženske, ki se obrnejo na vas?

"Največ kar je tega, da pride prav v obravnavo je fizično nasilje in sicer zarad tega, ker ga ljudje... smo senzibilizirani za to nasilje... to sem nam zdi nekaj kar je problem, nekaj kar je..nekaj kar nimamo dvomov, ali to je nasilje al ni. Več al manj vsi vemo, da nas drugi ne smejo udarit, pretepat in tako naprej. Tako, da s tem pridemo, medtem ko recimo psihično nasilje je verjetno, ga je več, ampak je ravno zaradi definicije oziroma opredelitve tega kaj je nasilje in kaj ni, je tisto, ki je manjkrat pridejo v obravnavo zaradi psihičnega nasilja. Ajde ko so te grožnje "Te bom ubil", "Te bom nevemkaj", to še, ampak recimo, tam kjer je zadeva malo bolj... lahko tudi zelo jasna, da je nam zelo jasna, ampak ljudje tega ne prepoznajo kot nasilja, vsaj ne kot nasilja zaradi katerega bi se dalo in bi bilo potrebno kaj naredit. Problem je tudi ta, da ženske... določene stvari, ki so danes za nas strokovne delavce, jih mi vidimo kot nasilje, kot problem, jih recimo ženske, nekatere prepoznajo kot neko čisto običajno žensko vlogo. Tisto, kar pa tudi mislim, da je veliko, pa ne pride v obravnavo, je ekonomsko nasilje nad starostniki. Starostnike jih dosti manj obravnavamo, kot recimo žensk, v teh letih, ko so aktivne. Recimo, če bi gledali prepovedi približevanja al pa izhodi iz obravnav... ko gre za nasilje med dvema partnerjema – moški, ženska,... tam so te prognoze kar v redu. Al gredo v razveze, al se stavri poštimajo, se vključijo v kakšne oblike pomoči in tako naprej."

Medtem, ko gre za nasilje polnoletnih otrok, odraslih otrok nad starši, tam je in manj prijav, tudi izhodi so ponavadi... še veliko je nedorečenega."

Ali so na področju Slovenske Istre še katere druge organizacije, ki se ukvarjajo s problemom nasilja nad ženskami? Ali CSD Koper z njimi na kak način sodeluje?

"Je ženska svetovalnica, ki je nekako zametek. Ključni problem je to, da se ta organizacija nikakor ne uspe profesionalizirati, kar pomeni, da če ni tam čisto fizično prisotne neke osebe, ki bi bila za to odgovorna in bi bla skozi tam in bi izvajala in bi skrbela za prijave,... je zelo težko, da program zaživi. Tudi majhno število klicev očitno kaže na to, da ta pristo ni pravi, da se s tem ne da delat tako, da bi bilo pač treba iskati... ampak jaz mislim, da če bi bil tam en človek, ki bi bil tam in bi bila ta možnost in bi recimo nekdo poklical in bi ga lahko tja napotili in bi šel in... da si ti na razpolago takrat ko... ti si pač tam in problem se bo pojavil. One so šle pa... jaz sem tukaj od dveh do treh, torej žrtve nasilja med dvejo in trejo pridte sem. Če je pa to nekaj kar je kontinuirano, pa potem počasi se tudi to vidi, če so te storitve ok in da to deluje, potem verjetno zadeva zaživi. Po drugi strani je pa tudi res, da so bile te nevladne zelo močne in so veliko deleale in imele veliko strank očitno v času ko so bile nekako pred javno službo. Ko so začele o tem govorit in izvajat pogramе in je nekako javna služba capljala za njimi... zdej pa se je nekako zgodilo, da se je tudi država in javne službe so se odzvale, so se začele s tem fenomenom ukvarjat.

Sicer pa je na Obali tudi Center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, tud ena nevladna organizacija,.... sicer jaz imam stike tudi s temi organizacijami,... pri njih smo ugotavljali predvsem to, da se na njih v glavnem obračajo ljudje, ki so izčrpali druge možnosti,... taki recimo, ki so bli na centru, pa so bli na ženski svetovalnici, pa ne vem kje še, pa niso bili zadovoljni... enoostavno se ni dalo zadeve rešit in iščejo neko pravico in pa tudi, kar nek delež... tako vsaj oni... taka ocena, da gre za... ta populacija ljudi, ki imajo neke težave, v tem smislu, da se grejo pravdarje... v tem smislu, da ne rešujejo stavri, ampak kot bi rekli... ohranjajo ta problem, se z njim ukvarjajo... z leve, z desne."

Katero obliko pomoči za ženske, žrtve nasilja na Obali najbolj pogrešate?

"Tisto kar nekako najbolj pogrešamo je neka možnost namestitve, neki namestitveni programi. In sicer, no zdej tud ravno pripravljamo en tak projekt... mi nimamo, zato ker nam manka, nimamo programov za namestit niti za otroke, nimamo kriznega centra, niti zavetišča za ženske. Predvsem bi rabli nek center za interventne namestitve, to se nam zdi, da bi najbolj rabli... zato ker ne vem, stvari se zgodijo ponoči, med prazniki, je to

nekaj kar je treba hitro reševati... takoj... in recimo ko gre za te interventne zadeve nam tuki ne pomagajo niti varne hiše, niti zavetišča, ker oni sprejemajo po vnaprej določenem postopku in tudi med sobotami, nedeljami in prazniki jih ni,... razen tega kriznega centra v Ljubljani, ki lahko sprejema kadarkoli. V bistvu bi to rabli, da imaš eno možnost, človeka, žensko, ki se je znajdlja v stiski al pa ženska z otrokom, al pa tudi starostnica,... možnost nekam namestiti... rečt, ok, lahko greste sem, pa boste tle tri tedne, en teden al pa samo dve noči, dokler ti organiziraš pomoč."

Kam jih napotite, glede na to, da zaenkrat na območju Slovenske Istre še nimamo varne hiše?

"Zdej predvsem zelo veliko improviziramo. Mogoče po eni strani celo,... kaj jaz vem, mogoče se bolj potrudiš, si bolj inovativen v iskanju drugih rešitev... čeprav to ni vedno v redu. Usmerjamo se predvsem v te socialne mreže,... iščemo ne vem... med prijatelji, znanci, sorodniki...čekiramo vse možnosti in potem se poslužujemo kakšnih penzionov, poceni... tukaj je problem kako krit te stroške. Če lahko plačajo same, oziroma druga varianta je, da krijemo iz izredne denarne pomoči."

Nekaj sem slišala o bivalnih enotah – se jih res poslužujete?

"S temi bivalnimi enotami... Piran je imel variante s katerimi je reševal, ampak ne za žrtve nasilja, mislim, da je bilo predvsem za brezdomce... obstaja nekaj čemur se reče nujne bivalne enote... to ima čez stanovanjski sklad... gre za stanovanje, ki ne izpolnjuje tega stanarda... je slabše kvalitete, manjše prostornine,... pač to je prostor, ki ga dodeli stanovanjski sklad v izjemnih okoliščinah... ne vem... naprimer zgori nekomu stanovanje... to ni za neko kratkotrajno namestitev".

Ali je med ženskami, ki se obrnejo na vas, povpraševanja po varnih prostorih veliko?

"Ma niti ne, kot prvo jaz mislim tako, da... če bi gledali same številke so zelo neuporabne z vidika, da bi na podlagi številk napovedali kaj rabimo. Namreč gre za to, da to dejstvo, da mi varnih hiš in teh programov tukaj nimamo... zelo vpliva tudi na povpraševanje. V bistvu ljudje niti ne sprašujejo po tem... druga stvar je seveda, da ko začnemo govorit o varni hiši tukaj... to pomeni za žensko pustit službo če dela, prešolat otroke, to pomeni tolko težav, da v štartu se ljudje za to ne odločajo. In rajši trpijo in iščejo druge variante."

Ali bi se, po vašem mnenju več žensk z Obale odločilo zapustiti svojega nasilnega partnerja, če bi jim bila na razpolago varna hiša v neposredni okolici?

"Ja, jaz mislim da bi se. Zdej kot jaz vidim iz teh primerov, ko sem jih... zdej konkretno imela jaz v tem času... se je celo bolj kazala ta potreba, da bi bila neka možnost kratkotrajnega hitrega umika... ne vem... en teden in potem... če recimo gledam prakso pri prepovedih približevanja,... se je izkazala za zelo učinkovito... recimo prepoved približevanja omogoča centru, da vstopi v neko partenrstvo ali neko družino, kjer je konflikt... tako... policija nas pokliče in lahko vstopimo noter, dobimo možnost vstopa... nam ni treba čakati, da bodo ti ljudje sami prišli po pomoč pa tako naprej, ampak enostavno vstopimo v neko krizno situacijo. In tam se da velik narditi,... pač ponudiš neke informacije, pomagaša narditi neke načrte reševanja... dosatokrat za tega partnerja, ki povzroča nasilje je to da se mora odmakniti od doma šok... in se more okrog tega šoka znajdeti. Je neka kriza, v kateri se je treba organizirati in adaptirati na to spremenjeno situacijo in kriza je ponavadi zelo dobro izhodišče, da ljudje začnejo premišljevati in načrtovati spremembe. Tisto kar je zelo fajn kot prvo je to, da ta oseba dobi jasno sporočilo, da je to, kar počne, nesprejemljivo, in da tega ne bo mogel početi kar tako. Ljudje so šokirani, ne morejo verjeti, da so jih iz lastnega stanovanja ven vrgli. Dostokrat grede tudi v... minimizirajo to... "Pa dej, sej ni blo nič, sej nisem tega naredil,.. " al pa racionalizirajo, da zakaj so to naredili, da je blo potrebno,... in takrat dobijo nek odgovor, da je treba iskati neke druge načine reševanja težav, da to ni to... seveda oni od tega imajo neke koristi,... začnejo se o tej stvari pogovarjati in tisto kar je recimo, se naj bi izkazalo kot fajn... običajno, ko gre za prepoved, v času trajanja prepovedi... načrtujemo tudi razgovor z oškodovano osebo in storilcem tukaj pri nas. Je pač to neka priložnost, da si ljudje povejo stvari, da se tudi poslušajo na nek drug način, ker je tudi neka tretja oseba, ki lahko pogovor vodi, usmerja, ustavlja in tako naprej. In so ti izhodi v parih primerov bili prav... proti pričakovanjem."

Ali ste povezani z ostalimi varnimi hišami po Sloveniji? Koliko časa ponavadi traja, da ženski najdete mesto v kateri izmed njih?

"Jah, ponavadi par dni... zdej je pa odvisno... je kar nekaj teh varnih hiš... zdej se spomnem nazadnje, ko sem iskala je bilo tako: bi bilo treba res interventno namestiti v petek. Preklicala sem vse... Krško, Celje, Slovenj Gradec... in v tisti božji petek nisem mogla namestiti v nobenega, ampak s ponedeljkom je bilo pa recimo pet prostih mest, kamor bi ta oseba lahko šla. Tako, da... je nekaj razpoložljivih kapacitet... Ljubljana,

Goriška, je blo polno... ni blo šanse niti v ponedeljek, ampak bila pa je možnost v Velenju, Krškem... res da v zelo oddaljenih krajih za nas, ampak jaz mislim, da so to predvsem te situacije, ko res... ti počí film... zdej pa res ne gre več al pa imaš ta občutek, kar je tudi čisto resničen, realen občutek, da je ogroženo tvoje življenje. Al pa to, da boš zdej neki naredu in spremenil in pač greš."

Se vam zdi materinski dom primeren za reševanje te problematike in zakaj?

"Ma zdej, ne vem... sej tudi zavetišča, ki so namenjena žrtvam nasilja, pa niso na tajni lokaciji... zdej... kaj jaz vem... meni... gotovo je, da je delež teh primerov, ko gre osebo umaknit v neko totalno anonimnost, ko je potrebna taka zaščita... teh primerov je razmeroma malo. Mede primeri nasilja je en del tudi takih primerov, ko je to potrebno. Drugje, precej primerov je pa takih, ko te osebe pač se želijo umaknit, ampak želijo tudi to, da se dela, da se nekaj začne spreminjat v odnosu s tem partnerjem. Al grejo v razvezo al grejo v to, da bi se tukaj nekaj spremenilo, kot same želijo delat."

Kdaj se je na Obali začela pobuda za ustanovitev varne hiše?

"Ta pobuda je precej stara, zdej mislim da je enih sedem let nazaj. Zdej je občina odstopla od gradnje te varne hiše v Piranu... rekli so tudi, da vsakič ko so ble kakšne volitve al kakšna taka velika zadeva, se je začelo podpisovat pisma o nameri,... no zdaj so pa dokončno od zadeve odstopili. Se pa z njimi pogovarjamo, pač občine so pripravljene nam tukaj prisluhnut, v smislu da nam bi pomagali iskat eno drugo lokacijo."

Kje bi bila po vašem mnenju bolj primerna lokacija za varno hišo na Obali?

"V Piranu naj bi vse najbolj motlo to, da ni bilo možno zagotoviti tajne lokacije. Pač ok, bi naredili materinski dom ali pa kej drugega. In pa tudi zaradi denarja... jaz si predstavljam, da verjetno Piran... danes bi si vsak, ki ima nekaj sredstev v Sloveniji želi imeti vikend na obali. Morda res Piran ni najbolj primerna lokacija, ampak glede na to, da so to že začeli in da se je to tolko časa delalo... bi to lahko prej ugotovili. Ker nekaj denarja vem, da je tam bilo že porabljenega, zdej ne vem če samo za načrte al za kej več. Jaz mislim, da človek lahko prej kot v sedmih letih ugotovi, če se investicija izplača ali ne. Meni se je vseskozi zdelo, da mogoče bi bilo pametneje, ceneje in hitreje, če bi enostavno najeli... ne vem, če bi občina dala eno ali dve stanovanji in bi se potem iskala sredstva za zaposlitev kadrov in bi bilo to to."

Glede same lokacije pa se mi zdi pomembno, da gre za urbano okolje, tam kjer so službe. Mi smo zdej predlagale, zdej se dogovarjamo glede, da če bi namesto te varne hiše v Piranu postavili nekje na našem območju teh treh občin, sicer za potrebe

pokrajine, en tak center za interventne namestitve za različne ciljne skupine in pa potem, spet v okviru pokrajine oziroma regije razmišljamo, da bi v unem delu Ilirska Bistrica, Kozina pa skušal postaviti en projekt materinskega doma ali pa zavetišča za ženske. Se pravi tukaj nekaj kar bi omogočalo interventno kratkotrajno rešitev, razmišljamo nekje maksimalno tri tedne, pol pa bi šel nekam na Kozino. Ok, je sicer oddaljeno od Kopra, ampak ker je avtocesta, se lahko ženske s Kozine še vedno lahko vozijo v Koper v službo... ampak da približamo tudi tistim iz Ilirske Bistrice in Sežane."

Zakaj po vašem mnenju na Obali še vedno nimamo varne hiše oz. kdo je po vašem mnenju kriv, da je še nimamo?

"Jaz mislim, da je politična volja tista, ki zmanjka... recimo Falcon je bil tolko dražji...da je predvsem volja tisti, in kar bi znalo celo... ne vem, da mogoče stroka ni bila dovolj glasna, dovolj strokovna je verjetno že bila, ampak bi mogoče mogla biti bolj populistična."

Kakšno je mnenje širše javnosti (na območju Slovenske Istre) o nasilju nad ženskami? Ali se vam zdi, da so o tem dovolj seznanjeni?

"Ne vem, to je težko reči. Mislim, da to je ena tema, ki se je kar prijela. Da te žrtve so take žrtve, s katerimi javnost sočustvuje, niso recimo kot uporabniki drog... tukaj bi se jim pomagalo in tako."

Kakšna naj bi bila predvidena kapaciteta Varne hiše? Ali bo to zadostovalo potrebam po varnih ležiščih, ki jih beležite?

"Jaz o tej hiši ne vem praktično nič, razen tega, da je bila v Piranu. Sem probala večkrat pridet do kakih informacij, vendar nič oprijemljivega. Rekli so mi recimo, da naj bi bila hiša do konca prejšnjega leta končana in potem naj bi se začelo z vsebino. Sej pravim, meni se zdi nasploh... so mi bližje manjše enote, pa karkoli je že to... rajši stanovanjske skupine kot velike institucije. Ne vem, mogoče iz nekih vidikov so te bolj seveda cenejše... cenejše s tega vidika, da imate tam 50 ljudi pa dva zaposlena,... po drugi strani pa je spet... da je treba nek objekt usposobiti, da je to drago. Ne vem, meni se zdi najcenejše in najhitrejšo, da bi občina za to namenila eno, dve stanovanji... zdej tudi če bi hotli varianto varne hiše se mi zdi, da bi bilo to lahko tako imenovano varno stanovanje, ki ga lažje skriješ in lažje prikriješ dejavnost v nekem majhnem stanovanju, kot v eni veliki hiši. In če eventualno pride do tega, da se lokacija razkrije, se stanovanje enostavno menja. In tudi zdej ni potrebe, da bi to bilo 50 postelj, bilo bi dovolj 15 postelj za ženske in otroke. Z nekim učinkovitim delom, da iščeš hitro rešitve... zdej še ena stvar

velja, to je domneva in bi jo blo za preverit... kaj pomeni za potrebe po namestitvenih možnostih ukrep prepovedi približevanja? Ker ukrep prepovedi približevanja je prvi ukrep, ki umika storilca. Prej smo vedno umikali žrtve, zdej pa se umika storilca. Nastaja torej problem, kam dat sedaj storilce. Recimo en tak odgovor je,.. do zdej so ženske spale v avtu in ni to nobenega brigalo, zdej pa ko tipi končajo na ulici je cel halo, kam ji bomo dali pa to. Ampak vseeno kot institucija, ne moreš na tak način... tudi drugače je to razmišljanje sporno."

Ali zakonodaja (stanovanjski zakon) dovolj pomaga ženskam, žrtvam nasilja do neprofitnega stanovanja?

"Zakon omogoča, da oseba dobi dodatne točke, če je bila oseba v obravnavi tukaj... vendar so včasih ti postopki ugotavljanja in dokazovanja precej zapleteni in dolgi..".

Kdaj bomo po vašem mnenju tudi na Obali dobili varno hišo oziroma nekakšen center za interventne namestitve?

"Ma jaz mislim, da v roku dveh let, bi se to moglo postaviti na noge."

PRILOGA D: Prepis intervjuja s Tanjo Kokole, zaposleno na JSS MOK. Intervju je bil opravljen 12. novembra 2007, v prostorih Javnega stanovanjskega sklada Mestne občine Koper.

Kratka predstavitev JSS MOK?

"Mi smo bili ustanovljeni z namenom pridobivanja neprofitnih stanovanj oziroma reševanje stanovanjske problematike občanov mestne občine Koper. Tako... to je zdaj naš osnovni namen. Občina nam je prenesla cirka... enih 700 stanovanj s katerimi gospodarimo, upravljamo... to so stanovanja v celi občini Koper, nekaj... precej jih je v mestnem jedru, tukaj imamo kar tam nekje 200 enot sigurno in potem pa... od Semele, Markovca,... Glavnina stanovanj je mestno jedro in pa ožja okolica, imamo pa stanovanja in v Hrvatinih in Škofijah, tudi nekaj v Krkavčah,... določen... cirka tam enih 400 stanovanj je ostalo neprodanih po stanovanjskem zakonu... se pravi... takrat v začetku devetdesetih let je bila ful razprodaja teh občinskih stanovanj, tako da tisti, ki niso takrat pod tistimi zelo ugodnimi pogoji kupili,... v bistvu to je zdej naš fond, to je ostalo in tukaj gre za precej... bi rekla... ne vse, ampak vsaj 50% je tukaj socialno šibkejši sloj... to so tisti, ki niso mogli kupit, ne da niso hoteli, ampak niso bili... tisti pogoji pa so takrat bili... recimo v centru Kopa si dobil za par tisoč mark cele hiše."

Koliko neprofitnih stanovanj je trenutno v MOK?

"Torej okrog 700, zdej v teh 700 so not tista, ki niso bila kupljena po stanovanjskem zakonu, recimo ne vem... to so hiše stare 100, 150 let, so stanovanja na Markovcu in pa potem ta stanovanja, ki smo jih recimo gradili,... ki smo jih dokončali v začetku letošnjega leta,... to zavzema vse."

Na spletni strani mestne občine Koper sem zasledila tudi seznam oddanih neprofitnih enot od leta 1996 dalje. Ali so na tem seznamu vse enote, ki so bile v zadnjih desetih letih oddane?

"Tako je... pri nas, v tem fondu 700 stanovanj... so recimo stanovanja od prej in pa tudi se zgodi, da nekdo si zgradi hišo, nekdo umre, nekoga deložiramo, ker ne plačuje... in ta stanovanja ne mirujejo, če jih je potrebno prenoviti jih prenovimo in potem naprej dodelimo. To na internetu v bistvu zazvema nova in prenovljena stanovanja, kar pa ne pomeni, da smo mi v teh letih dodeljevali samo ta stanovanja. Se pravi, da smo dodeljevali tudi... mi smo recimo tudi v teh zadnjih dveh razpisih imeli mislim, da 50 plus 130, a oddali smo jih čez 200, ker se je v tem času tako ali drugače spraznilo še kakšno drugo stanovanje, ki smo ga tudi uvrstili za reševanje. Teh stanovanj, kjer je treba

recimo samo prebelit ali pobrusit parket... to so potem manjša vzdrževalna dela in taka stanovanja grejo za kakšne zamenjave ali pa nekdo, ki živi v zelo slabih pogojih... pa se odločimo recimo, da gremo v prodajo takega objekta, pa mu nadomeščamo stanovanja."

Kdaj je bil objavljen zadnji razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem?

"Zadnji razpis je bil v letu 2006 in v letu 2005 predzadnji... Zdej poznaš ti kej to gradnjo, ki smo jo mi zdej delali? V Olmu smo razpisovali 73 stanovanj, in pa še pred tem smo imeli 104 stanovanja gor pri Mercatorju, tisti 4 blokci. Tam je vse neprofitno. Edino spodnji blok je delal Stanovanjski sklad RS za varčevalce, tisti spodnji blok na križišču. To kar je pa na hribu, tisti 4 bloki, po 4 krat 26 stanovanj smo pa delali mi. Tako... mi smo vodili investicijo, sofinanciral pa je tudi Republiški stanovanjski sklad. Polovico tistih stanovanj imamo mi v upravljanju. Najemnike smo določali mi, z našim razpisom, zdej pa... najemnina gre njim, tako po domače rečeno. Lastniki so oni, reševali pa smo mi... in v Olmu je podoben princip,... tako da mi smo vodili vse postopke, navzven zgleda, da smo samo mi, delno so pa lastniki oni, približno pol pol. S tem pa, da smo reševali vse občane naše občine, tako in tudi tisto polovico kjer so oni dali vložek za gradnjo stanovanj,... mi pobiramo sicer v njihovem imenu in jim naprej nakazujemo najemnino. "

Se je pa torej šlo predvsem za prebivalce Obale?

"Samo za prebivalce Obale. Ker osnovni pogoj je... to pa boš videla tudi tam na spletu... imaš med drugim tudi pravilnik o dodelitvi neprofitnih stanovanj v najem, ki je... v grobem so pogoji določeni, v enem delu,... imamo tudi... razpisovalec lahko prilagodi pogoje,... v bistvu... prilagodi pogoje sebi in svojim potrebam. Tako, da recimo... ko boš malo pogledala ta pravilnik, kamor spada tudi točkovanje.... ta prvi del je fiksni in velja za celo državo. V drugem delu... prednostne kategorije, recimo mlade družine, družine z večjim številom otrok, invalidi, osebe z daljšo delovno dobo, ženske z otroki, žrtve družinskega nasilja... tu pa imamo mi možnost, da določimo sami točke, oziroma, da katero od teh kategorij tudi spustimo recimo, tukaj imamo proste roke pri temu."

Katere kategorije prosilcev so imele prednost na zadnjih dveh razpisih?

"Ti bom dala eno kopijo razpisa, ker zdej se ne spomnem točno... mi smo imeli... vsak razpis tudi ni nujno da je, ravno zaradi tega dela, ni nujno, da je identičen. Ti bom dala kopijo razpisa, pa boš točno vidla, kako je bilo točkovano."

Koliko ljudi se je prijavilo na te zadnje razpise in koliko jih je stanovanje dobilo?

"Zadnja dva razpisa, zdej celotno gledano smo imeli cirka 900 vlog. Za leto 2006 in 2005 torej, s tem, da v teh 900-tih vlogah je v bistvu lahko tudi nekdo, ki je dal ponovno vlogo. Tako mi smo celo v zadnjem razpisu zelo favorizirali tiste, ki so se nam že parkrat prijavljali na razpise... ker kaj smo imeli... glede na to, da smo v zadnjih desetih letih... nismo imeli tako pogoste razpise, kot smo imeli zdej v zadnjih dveh letih, mislim da je bil prejšnji leta 2002,... tako da smo imeli razpis na tri, štiri, celo pet let... in smo razpisovali 20, 30 stanovanj, nikoli tako veliko količino, kot smo jo zdej. In potem smo recimo imeli določeno populacijo, ki je prišla... ko je deset let nazaj dala vlogo, je bila mlada družina, potem čez deset let niti mlada družina ni več bila, ker je... recimo smo imeli 20 stanovanj in ona je prišla na štirideseto mesto in je izvisela, tako da smo predvsem v tem zadnjem razpisu poudarek na tiste, ki so že... večkrat, trikrat, štirikrat, tako da v bistvu nekdo, ki ima tukaj vsaj dvajset let bivanja, ki je recimo... tudi delovno dobo smo favorizirali... ki mora bit višja od tretjine in pa ki je imela vsaj dve, tri uvrščanji je skoraj sigurno zdej dobil stanovanje, ker smo točkovanje tako naštimali. Potem zmeraj je bila določena populacija, ki so prihajali mladi in tisti so zmeraj izviseli, ni bilo dovolj veliko število stanovanj in potem je nekdo zmeraj bil tam tik, tik. Ker mi lahko razdelimo le toliko stanovanj, kot jih imamo. Če imamo 20 stanovanj in če je prišlo 300 vlog,... ko nam zmanjka stanovanj... mi gremo od prvega do dvajsetega in pika. In potem ponovimo razpis. Torej smo rekli 900 vlog, in razdelili smo zdej v teh zadnjih dveh letih, v bistvu... ker... mi smo sicer razpis lani imeli, ampak ker so bila stanovanja letos zaključena, nekatera, smo v bistvu ta stanovanja, nekatera izmed njih, tudi letos. Ne vem recimo, Olmo smo delili letos. Cirka 200 stanovanj je bilo potem oddanih, za teh 900 prosilcev."

Kdaj načrtujete nov razpis?

"Za naprej... mi v teh dneh na nadzornem svetu smo pripravili stanovanjski program,... zdej v tem programu imamo, glede na to, da smo v zadnjih letih dali bistven poudarek neprofitnim stanovanjem,... je za leto 2008 predvidena oblika oskrbovanih oziroma varovanih stanovanj, nekaj o tem piše tudi na naših spletnih straneh... to naj bi bilo locirano zraven,... tudi v tisti zazidavi Olma... tam naj bi se širil oziroma povečale bi se kapacitete doma za upokojujencev koprškega, in na isti lokaciji bi mi delali dvajset do petindvajset teh oskrbovanih stanovanj. To so stanovanja za populacijo, ki je starejša od 65 let,... tukaj bomo delali s tem nepremičninskim skladom iz Ljubljane, to je nek sklad nepremičninskega in invalidskega zavarovanja iz Ljubljane, oni bodo podobno

sofinancirali kot je recimo republiški stanovanjski sklad recimo financiral izgradnjo neprofitnih stanovanj, tako se z njimi dogovarjamo, da bi šli nekako podobno v to sofinanciranje. Je pa pomembno pri teh stanovanjih, da so ti najemniki... potem imajo v okviru... ne le zgolj, da imajo v najemu tisto stanovanje, ampak imajo tudi druge usluge,... medicinske sestre, hrano kuhano,... da je to v nekako v nekem sklopu, recimo doma upokoencev, kjer ima tudi zdravnika, ima vso to potrebno oskrbo, in da je malo bolj samostojen. Nismo imeli še tukaj razpisa, v bistvu se bomo prvič podajali v to, vendar je interes zelo velik, tako da bomo ta stanovanja nedvomno hitro napolnili... niti nimamo še roka, ampak to naj bi v letu 2008 začeli s to gradnjo in tudi pripravili razpis za to populacijo. Jaz mislim, če bo šlo tako kot smo si zastavili...malo je tu težko, ker je tukaj in občina in ustrezna ministrstva, ker je vezan projekt na izgradnjo doma upokoencev, zato nismo odvisni tukaj samo od sebe, tako kot se bodo stvari tam odvijale, tako bomo tudi mi šli vzporedno. Ker v bistvu ta stanovanja brez tistih vzporednih funkcij, nimajo smisla, ni to to. So to le navadna neprofitna stanovanja."

Koliko znaša povprečna najemnina neprofitnega stanovanja?

"O da najdem,... evo tako... za to novogradnjo nad Dolinsko, imamo za 60 m², dvosobno stanovanje je najemnina nekje 223 eur, potem za trosobno stanovanje - 75 m², pride nekje okrog 260 eur in enosobno stanovanje - 40 m² pride nekaj čez 150 eur. To so v bistvu najvišje najemnine, ker so to najnovejša in najbolj kvalitetna stanovanja."

Kako to najemnino določite?

"To je... v bistvu, ko se stanovanje zgradi se ga točkuje, se opravi prav en točkovanli zapisnik, to ponavadi gradbeniki opravijo in vsako stanovanje ima... se ga torej izmeri in ovrednoti v točkah. In potem obstaja ena formula po kateri se ta najemnina izračuna. Ta formula je tudi v pravilniku o določanju neprofitnih najemnin, če si boš hotele pogledat. V glavnem... določena je najvišja stopnja neprofitnih najemnin, mi v občini Koper se je kar poslužujemo, v drugih krajih Slovenije, predvsem tam kjer gre za precej... socialno šibko populacijo, recimo Murska Sobota,... nekateri se odločajo tudi za nižjo najemnino, kot je predpisana. Zgornja meja je določena, spodnja pa... lahko lastnik reče tudi: "Bom računal pol manj" recimo. Tako, da... se pravi, da te vrednost stanovanja, ki se naredi na podlagi tega točkovanega zapisnika.. najprej se določi vrednost stanovanja in potem se na podlagi te formule se potem izračuna najemnina. Tako, da recimo neko stanovanje, ki je staro 30 let in ima isto površino, je točkovano tolko manj, z manj točkami."

Kaj pa subvencionirane najemnine? Imate dosti takih primerov?

"Ja, najemniki imajo.. tisti, ki pač nimajo dovolj visokih dohodkov, imajo možnost subvencioniranja neprofitnih najemnin... to določa stanovanjski zakon, podzakonski akt pa je v bistvu ta pravilnik tudi, ki sem vam ga omenjala, ki je osnova za obračun najemnin,... tam noter tudi piše tiste osnovne pogoje... Imamo kar nekaj takih primerov,... kaj bi rekla... cirka 150 je trenutno takih, ki prejemajo subvencijo. Morajo pa 20% v vsakem primeru sami plačati, ne glede na to kakšne dohodke imajo. V glavnem,... tu je pa premoženjsko stanje, ki šteje. Ne vem, recimo nekdo, ki ima 250 najemnine, se pravi mora 50 eur plačati sam in vse ostalo, če je prav brez dohodkov, se pravi 80% subvencionira potem občina. Odlčoba se izda in traja eno leto, tako, da,... če se pa nekomu v tem času poslabša,... ne vem, recimo, jaz danes dam vlogo, se ugotovi, da nisem upravičena, pa recimo drugi mesec zgubim službo, se pravi, da se mi situacija spremeni, potem je možno ponovno vložiti, tako da mi ni treba čakati eno leto od negativne."

Kaj so bivalne enote, komu so namenjene in koliko jih imate na razpolago?

"Bivalne enote imamo mi v naših splošnih pogojih poslovanja določene tako, da jih lahko dodeljujemo socialno ogroženi populaciji, ki ostane čez noč brez stanovanja. To so v bistvu... deložiranci,... se pravi ali iz naših stanovanj ali iz stanovanj, kjer jih.. ne vem, na trgu deložirajo, pa potem... jih pač vržejo na cesto in potem... te bivalne enote so... to niso stanovanja, to so v bistvu sobe s souporabo kopalnice,... mi jih v bistvu nimamo vnaprej predvidene: to so bivalne enote, ampak po potrebi mi rečemo: to bo bivalna enota za tega, za obdobje enega leta naprimer. Nimamo torej vnaprej določenih stanovanj oz. sob, ki bi jih uporabljali kot bivalne enote. Te stvari je zelo težko potem... nekako razmejiti, v smislu potreb... kaj hočem povedati... mi se tedensko soočamo s problemi, ko nekdo pride... ne vem, recimo: "me tepe mož", "z mamo sem se skregala, sem živela pri njej, pa zdej nimam kje stanovat"... take ljudi mi napotimo na razpis. V bistvu z bivalnimi enotami rešujemo res zadeve, ki so dokazljive s papirji. Se pravi, če mi ne moremo vržiti nekoga ven, ki ne plačuje najemnine brez sklepa sodišča, tudi privatnik ne more nekoga prijeti in ga vržiti na cesto... tako, da... da prideš do nečesa takega moreš razpolagati z nekim papirjem."

Torej se zelo malo poslužujete te oblike pomoči. Kolikim ljudem recimo letno dodelite bivalno enoto?

"Malo, če je en na leto je to dosti. Imamo veliko povpraševanje, ampak ker smo ljudje, jaz rečem:" z vsemi žaubami namazani", in jaz pravim tudi tako: tisti, ki res rabi

redkokdaj pride k nam. Ljudje se dobesedno včasih mečejo po tleh, jočejo. Smo imeli že primere, ko je bila težka situacija, mama sama z otroki in ko smo dodelili bivalno enoto, ni bilo to to, so rekli: "Mi tega ne rabimo." Tako, da... težko je stanovanje dat tako nekemu... ali pa bivalno enoto, ravno zaradi tega, ker so ljudje tako različni. To je sicer začasna rešitev, ampak še vsak, ki je prišel v to bivalno enoto in, ki se ni uspel drugače rešit... je ostal tam."

Kaj ti ljudje plačujejo za bivanje v teh enotah?

"Seveda, isti način. Samo postopek... ker načeloma je za vse javni razpis... to je pa potem mimo vsega... zato potem zahtevamo ali sklep o deložaciji,... ker če ne so zadeve zelo zelo..."

Torej ženske, žrtve nasilja ne nameščate v bivalne enote?

"V bistvu primerov niti nismo imeli,... imeli smo dva primera samo v... kjer smo...v okviru razpisa, tako da so potem dobile dodatne točke..."

Samo dva primera?

"Glejte... ena gospa je bila sigurno na zadnjem razpisu... ma mogoče, zdej kar se tiče teh točk...glejte, bom preverila, pa vam kasneje posredovla natančen podatek. Sicer pa je tudi to treba pol ustrezno dokazovat, da nekdo dobi te točke... to ni samo, da prineseš policijski zapisnik, ker te mož tepe, ker tega je ogromno, tako da ponavadi... recimo potrdilo materinskih domov je več kot dovolj, potrdila centra,... da je torej nekdo prijavil to centru"

Torej je potrdilo centra več vredno kot policijski zapisnik?

"V bistvu prijava na policiji je... jaz lahko mojega moža prijavim na policiji, ampak ne grem pa na center... v bistvu tista prijava na policiji je lahko tudi simulirana, me razumete... zdej mogoče se to sliši grdo, ampak veste, ko so ljudje... ko se prijavljajo... takrat ponavadi... se poslužujejo vsega... žal je 50% sigurno takih, ki se prijavijo, ki bi poskušali na tak ali drugačen način izigravat sistem... kaj bo več prineslo... v bistvu ljudje kalkulirajo..."

Na območju Slovenske Istre nimamo nobenih varnih namestitev za ženske, žrtve nasilja. Projekt varne hiše v Piranu se vleče že dolga leta in nič ne kaže na to, da bo kmalu dokončan. Imate vi kakšen predlog, kam namestiti ženske, žrtve nasilja? Oziroma, če vas kar direktno vprašam, ali mislite, da bi se preko občine dalo uredit nekakšna varna stanovanja? Recimo, da bi občina dala dva,

tri stanovanja v te namene in bi potem preko centra nekoga zaposlili noter in bi imeli to. Če bi se jih odkrilo, bi se jih enostavno zamenjalo z drugimi?

"Za nas bi bila taka oblika najlažja v bistvu. Samo tukaj more nekdo dat pobudo. Zdej naš center je... jaz mislim, da če bi prišla pobuda s strani centra, ki v bistvu ima te podatke... da verjetno ne bi rekli tukaj takoj 3 stanovanja, ampak bi se dalo v tej smeri. Jaz mislim, da bi in občina kot naš ustanovitelj in mi kot sklad... kakšno staro hišo ali s kakšnim starim stanovanjem... ampak zato ne moreš kar rečt, jaz to rabim, ampak tu mora bit določen program zadaj. Jaz mislim, da bi bilo posluha na občini, samo bi bilo trebna it konkretno... s konkretnim programom. In tu je center tisti, ki bi mogel te stvari nekako začeti. Sej mi smo... to je recimo samo ena populacija izmed tistih,... so brezdomci, so deložiranci,... nekateri pridejo k nam, ma nekateri gredo direktno pod most recimo... po moje so oni že v taki fazi, ko jim je vseeno že za vse, tako, da ponavadi je to še s kakšnim alkoholom ali drogami povezano, tako da to kar šepa v naši občini. Bi se mogli povezati vsi, samo...potem take stvari so ki bolj gorijo in pol zmeraj vsi delamo samo tisto kar je na mizi."

PRILOGA E: Prepis intervjuja z Ingrid Ličen, odgovorno za področje socialnega varstva in zdravstva pri uradu za družbene dejavnosti v občini Piran. Intervju je bil opravljen 21. novembra 2007, v prostorih občine Piran.

Kratka predstavitev. Kdo ste, katera področja dela pokrivате in kakšna je vaša vloga pri projektu obalne varne hiše?

"Sem Ingrid Ličen, delam na področju socialnega varstva - to je moje krovno področje v okviru urada za družbene dejavnosti. V okviru socialnega varstva spada tudi program oziroma projekt usposobitve varne hiše za žrtve nasilja.... ki je v tem trenutku... še vedno v fazi dogovarjanja... pred izvedbo in za katero je zadolžena oziroma je v domeni obalnih občin,... občina Piran je skrbnica tega projekta."

Kdaj se je na Obali začela pobuda za ustanovitev varne hiše?

"1998... mislim, da so začeli potekati prvi koordinacijski sestanki... mislim, da jih ni bilo dosti, dva ali trije, kjer so se tej prvi dogovori na pobudo posameznih strokovnih.... strokovne javnosti, civilne iniciative za urejanje te problematike na našem območju, ki je bila že takrat kar precej pereča. In tako, na podlagi teh usklajevanj se je že takoj začela oblikovati ta ideja, na kakšen način bi to izpeljali in takoj potem v roku dveh let so se začeli... tam do leta 2000 usklajevati prvi dogovori z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve za sodelovanje pri tem projektu. To je to, torej leta 1998."

Kakšen je bil predviden strošek za obnovo te stare hiše?

"Strošek za obnovo te stare hiše... torej veš za katero hišo gre... no vidiš... ta varna hiša se je še enkrat potrdilo, da to nima več definicije varne hiše... bi bilo potrebno totalno spremeniti celotno zgodbo... ja o tej stari hiši ne smeš govoriti, ne z imenom ne priimkom, ne smeš navajati niti lokacije, ker uradno je še vedno ta lokacija... javno je skrivnost,... čeprav se jasno, da se ve,... mesto je majhno, vsi se poznamo....Predviden strošek za obnovo... jaz bom zde govora o starih milijonih... je bil 50 milijonov, torej to je bil ocenjen strošek, ki ga je pripravila... ena firma, ki je ocenila glede na naš... glede na vlaganja, ki smo jih predvidli, so ocenili vrednost te hiše oziroma z vsemi vlaganji, z vso opremo, na ključ, torej za vstop in bivanje not... 50 milijonov... tako zde sem to rekla na okroglo. Torej obnova stavbe za vselitev oseb bi stala toliko."

Kakšen je strošek danes in zakaj je tako visok?

"Strošek je danes... še vedno je ocena 50 milijonov plus... zde govora spet zelo laično... plus stroški, to so ti stroški, ki nastajajo zaradi povečanja cen na trgu in tako

naprej... se usklajujejo na letni ravni. S tem da je pa cena izvajalcev bistveno višja, zaradi tega ker je dostopnost stavbe težja, kot če bi eno tako investicijo delali nekje zunaj mestnega jedra."

Zakaj pa tega niso predvideli že v prvotni oceni, sej so že od začetka vedeli, kje se ta hiša nahaja?

"Tega niso predvidevali... oceno so dali ven... to je bilo tako... zdej jaz ti na to ne morem odgovoriti zakaj tega niso naredili... jaz te kompetence nimam in niti ne morem odgovarjati na ta vprašanja... takšna je bila politična odločitev in iz politične odločitve potem izhaja vse drugo... torej, če je bila politična odločitev takšna, to pomeni, če to razložim to, da je... strošek opravičuje namen. V tistem trenutku je bila to optimalna rešitev, glede na pritisk javnosti, glede na politični konsenz, glede na... torej... optimalno glede na vse odnose, ki so nastajali znotraj stavbe, znotraj... občinskega sveta in v okviru lokalne skupnosti, ter na... če zadevo potem še apliciramo na obalni nivo, je to bila optimalna rešitev, ne glede na posledice. Bilo je sicer najbrž... jaz nisem sodelovala pri tem, tako da tega scenarija ne poznam... predvidevam, da so nekateri ljudje opozarjali tudi na to težavo, ampak so pač takrat ocenili... kljub temu gremo v to, ker v tem trenutku nimamo hitrejših rešitev... pa se je na koncu izkazalo, da ta rešitev ni bila tako hitra... zdej smo pa tu kjer smo. Mislim si, da je v tistem trenutku večina ljudi, ki je imela odločilno vlogo, odločila o tem kot o najboljši rešitvi. Ne glede na strošek, ki ga bo potem zadeva v resnici prinesla."

Rečeno je bilo, da bodo občine v enakih deležih krile stroške. To še drži?

"Še vedno je dogovor takšen,... tretinjski deleži. Vse občine prispevamo tretinjske deleže, s tem da zdej v letošnjem letu je novo na to temo to, da se je občina Piran, ki je skrbnica tega projekta, prijavila na razpis mednarodnih sredstev, na dva razpisa je plasirala prijavo in odgovorov še nimamo, jih pa pričakujemo nekje do konca leta,... kar bi za naš strošek, torej za proračunska sredstva bi to pomenilo bistveno manjši strošek, ker bi... če bi bilo to potrjeno na tem razpisu... to so sredstva norveškega mehanizma, tako se temu reče... mednarodna sredstva, ki se jih pridobiva za pomembnejše projekte, med katerimi sodi tudi to, na področju socialnega varstva izgradnja varnih hiš... oziroma materinskih domov in zavetišč. In če bi šlo vse tako kot bi moralo it, bi najbrž iz teh sredstev pridobili 90% delež stroškov, nepovratnih sredstev. Kar potem, če še enkrat redefiniramo, niti ni tako slabo, ker bi bil strošek samo 10%. Torej... na ta zelo visok strošek investitorja, bi nas to stalo bistveno manj, kot bi nas stala tista prva ocena, za katero smo rekli, da je vredna 50 milijonov. Torej bi se nam izplačalo, če pa gledamo

širše, kot dobri gospodarji, bi pa rekli, da bi ta znesek bilo morda bolj modro uporabiti na kaki drugi lokaciji, kjer bi pridobili večje kapacitete, morda tudi kakšen prostor izven objekta, torej dvorišče, vrt in tako še kej drugga za boljše, za čimbolj normalizirano življenje teh ljudi, teh žensk."

Koliko denarja je vsem trem obalnim občinam do sedaj uspelo zbrati za ta projekt?

"Nič še. Sredstva so na razpolago, sredstva se vsako leto planirajo v proračunu, porabe še ni bilo, razen nekaj malenkosti."

Torej, če se ta denar v tistem letu ne porabi za predvideni namen se ga porabi za kaj drugega? Ali ostane nekako zapečaten?

"Če se ne porabi se prenese investicija kot razvojni program v naslednje leto. Efektivno, v bistvu škode ni nobene. Nič ne ostane, ker itak v proračunu sredstva zmanjkujejo in se neke stvari porežejo stran. Ta sredstva ne grejo za nič drugega, se ne porabijo, ker proračun nima preveč denarja. Proračun že itak ima težave z likvidnostjo, da ne rečem likvidnostjo... ampak s tem da lahko zagotovi vse potrebe, za vse programe in izvajalce programov denar tako kot želijo."

Jaz sem si to zelo laično predstavljala, da občine vsako leto zberejo nekaj denarja in če tisto leto ni bilo storjenega nič, potem da denar dajo naprej in tako nekako polnejo to vrečo denarja, potrebnega za varno hišo.

"Sej je tako, če to gledaš praktično. Torej občine potrdijo v svojih proračunih denar, ki se ga ne sme tikat... oziroma cifre, ki so nedotakljive in morajo bit... iz tistih cifer, če tam razberemo, da mora bit tolko in tolko milijonov rezerviranih za varno hišo, pomeni, da v to postavko, ki je tako opredelila vrednost stroškov za naslednje leto nihče ne sme posegati, toliko časa, dokler se ne reče, da ta projekt ne bo izveden. Ampak v ta projekt se ne posega in se ga pusti pri miru, tako kot je, in se ga prenaša, seveda glede na realne zneske, ki bodo drugo leto prinesli stroški. Zdej, če gremo na hipotezo, da bodo občine šle naprej s tem projektom... v primeru, da pridobijo mednarodna sredstva, potem bo potrebno planirati za investicijo toliko kolikor je zahteva izvajalca, torej 50% več kot je bila realna ocena. Če se ugotovi, da se gre v nove variante, potem se planirajo sredstva samo za dokumentacijo, to je ravno v teh dneh poteka usklajevanje, ker proračuni še niso sprejeti, so pred sprejemom, torej grejo naši recimo v prvo branje drug teden, koprski in izolski ne vem kako stojijo, v glavnem november in december sta rezervirana za usklajevanje proračunov. Tako in do konca tega leta bo dokončno

usklajeno v kakšnih zneskih se gre v plan proračuna varne hiše za drugo leto. Mi planiramo celoten znesek, ker smo skrbniki... torej kot da bi pri nas skladiščili denar vseh treh občin, taka je pač dinamika... zakonitost proračunskih planiranj. Koper in Izola pa vsaka pri sebi zagotovi tretinjske deleže, vendar v tem tekočem oziroma v naslednjem letu, če bi vedeli da bo do konca leta 2007 zadeva zaključena, bi planirali tretinjske deleže v celoti, tako pa planirajo manj oziroma predvidene stroške, ki bodo nastali v naslednjem letu."

Koliko denarja je torej že bilo porabljenega za ta projekt?

"Zdej, ne vem v tem trenutku ti povedat, bi mogla prav pogledat v razpis, to... se lahko dogovoriva, da ti pošljem po elektronski pošti."

Če torej teoretično vprašam, če bi drugo leto to hišo želeli prenoviti, bi v enem letu bilo stroškovno to mogoče?

"Mi bomo planirali to samo v primeru, če bomo sigurni, da bomo ta sredstva pridobili... je vezano na to, torej če gremo v tako veliko investicijo, s tako velikim stroškom moramo v vsakem primeru imet sredstva iz tega vira. Če ne samostojno, sami tega ne bomo oziroma nihče na to ne bo pristal. Tako je danes, takšna je politika. Torej se gre raje v drugo varianto, ki bo cenejša in pa hitrejša kot pa v to stavbo, ki zde obstaja. To je težko razložiti, veš... to je toliko političnih interesov bilo skozi ta leta, moreš razumeti da so tu različni ljudje sodelovali, pri pripravi ideje in izvedbi projekta... verjetno razumeš tudi iz prakse, da ko se politične strukture zamenjajo, se tudi interesi spremenijo... in nismo še tako daleč prišli v naši družbi, da bi neke vsebine ne vezali na politično moč in politični interes, ampak da bi jih vezali na samo vsebino, torej na potrebo, ki se nič ne bo spremenila, torej žrtve nasilja ne bodo nič manj zlorabljene oziroma ogrožene v tem mandatu ali pa v prejšnjem ali v prihodnjem, ampak tako ni... zaradi tega se te stvari malček bolj komplicirane kot bi to lahko bilo. Se moremo včasih z nekimi stvarmi kar sprijazniti, pa morda zraven iskat druge poti, da olajšamo oziroma amortiziramo problematiko, kar sproti sicer tudi delamo, kar ni videt... poskušamo z dosti več dela, dosti več energije treba v to vložiti, ampak na drugačen način amortiziramo problematiko, z drugačnimi vrstami nastanitve recimo. V občini Piran to rešujemo z začasnimi nastanitvami za ljudi, ki so brez strehe nad glavo in med temi ljudmi so tudi ženske z otroci. Tako da, poskušamo mi... ni prav definicija teh stavb, torej pomoč ljudem oziroma ženskam z majhnimi otroci, ki nimajo namestitve, ampak je na splošno za vse ljudi, med katerimi poskušamo prioritarno reševati tudi te, če se pojavijo oziroma po drugih materinskih domovih po Sloveniji in tako dalje."

Približno koliko ljudi letno nameščate v te bivalne enote?

"Ma letno je... to bi mogli na Centru vprašat za eno oceno... koliko je oseb ki so rizične, koliko je oseb, ki... torej tako je... velika večina teh oseb, ki so rizične, ki so izredno rizične, torej da ne smemo dopustiti, da ne bi na nek način rešili namestitve, jih ni, v tem trenutku nihče ni na cesti zaradi... tako hudo ogrožen na cesti, da bi bilo to nevarno za njegovo življenje... pač obstoj. Ampak je za vse ljudi, bodisi z denarno pomočjo, bodisi z namestitvijo začasno reši problem. Ampak ne pa na način, ki bi bil najbolj zadovoljiv, ampak je vedno samo improvizacija. Ampak se... vedno je tako, da tudi ljudje, ki so nameščeni začasno, tudi zgubijo to pravico, če se pojavi nekdo ki ima prioriteto... in se potem tega človeka rešuje na drugačen način. Zdej na pamet bi lahko rekla, glede na število začasnih namestitev, je tam enih 20 ljudi z začasnimi namestitvami. Zdej ljudi, ki pa so... no delno so bili rešeni tudi z... dodelitvijo stanovanj, to je bilo v lanskem letu v malo večjem številu, se je nekaj teh ljudi rešilo tudi z dodelitvijo stanovanj, ki so bila zgrajena v Sečovljah, na Košti, pa še nekaj enot, tako da delno se je ta problematika takrat razbremenila. Sicer pa je tako z materialnimi pomočmi je pa tudi še ene dvajset še dodatno, tako da tem ene 40, 50 ljudi v letu."

Zakaj po vašem mnenju na Obali še vedno nimamo varne hiše oz. kdo je po vašem mnenju kriv, da je še nimamo?

"Ravno zaradi tega kar sem zdaj govorila, zato ker so interesi in... prvič interes je verjetno različen, ljudje z različnimi glavami različno gledajo na problem. Za ene ljudi je ta problem bistveno pomembnejši od kakšnega drugega in obratno... Ne dajo tega problema na prvo mesto oziroma njegove širine ne vidijo, ker se s tem področjem ne ukvarjajo in jim ni toliko blizu in ne vidijo vseh dejavnikov, ki vplivajo na to. Politična volja je tista, ki najbolj vpliva, in skozi politično voljo se zdeji vidi kje smo."

Po mojih informacijah, naj bi projekt padel v vodo. Kako to komentirate?

"Ma ni padel projekt v vodo, v vodo je mogoče padla hiša. Zaradi sredstev, zaradi velike vsote denarja, ki nas... ki se nam zna zgoditi, če bomo vlagali v to hišo. In zdeji nekdo, ki gospodarno gleda na situacijo, pa seveda v ozadju tudi išče rešitve...z dej nekdo, ki nekaj zavrne mora za to prevzeti odgovornost in utemeljitev za to... zakaj ne nekaj... zakaj drugače. Tisti, ki zdeji govori, da je zadeva padla v vodo oziroma tisti ki pravi, da na tak način v to ne gre, mora iskat opcijo, ki bo zadevo rešila v vsaj toliko hitrem času ko bi se rešila, če bi v to hišo zdeji šli investirat. Tako, to je zdeji moja definicija tega... jaz o tem ne odločam... jaz lahko samo predlagam, lahko dam strokovno mnenje, lahko sugeriram najpametnejše, najustreznejše rešitve... če jaz osebno gledam na ta

problem... potem bi bilo na vse to, torej na ceno, ki se postavlja tukaj... če to plasiramo na nek drug prostor, poiskati ustrežnejšo lokacijo, stakniti glave skupaj, vse socialno-varstvene službe, ki na tem področju funkcionirajo in imajo prakso, narediti eno hitro analizo stanja v tem trenutku in iz te analize izhajati ter poiskati najbolj ustrezno lokacijo nekje na območju obale. S tem da damo prednost še vedno lokaciji priranske občine, torej najprej iščemo ustrezno lokacijo, v skrajnem primeru če tega ne bi bilo moč najdet... ma naj bi tukaj... ali Izolo ali Koper in it v lokacijo v katero bi morali vložiti torej toliko kolikor bi maksimalno vlagali v objekt v Piranu. Ker bi tudi ta sredstva za katera kandidiramo, lahko placirali tudi na kakšno drugo lokacijo. To je moje mnenje, tudi na tak način sem že, ko smo imeli razgovore okoli tega... podpirala to pobudo, v tej smeri... tudi zadnji zapisnik, ki smo ga imeli... na zadnji koordinaciji predstojnikov vseh obalnih občin smo se pogovarjali na ta način... torej to kar sem zdeje povedala, je tudi že en del enega dogovora, ampak to ni končni dogovor, zato ker Ministrstvo vztraja, v tem, da ostanemo partnerji in da le vlagamo v hišo, ker so tudi oni veliko časa potrebovali, da so to hišo namenili za ta namen. Potem se postavi še eno drugo vprašanje, ki... torej se moremo vprašati oziroma se moremo zavedati še nekega drugega dejstva... kljub temu, da bi občine toliko denarje vložile oziroma investirale, nikoli ne bodo lastnice tega objekta... je še ena zgodba zraven, ki jo je treba dobro premisliti... država je še vedno lastnik... mi samo razpolagamo s tem objektom za potrebe programa, ravnamo z objektom... ga imamo v najemu za nedoločen čas. Ministrstvo vztraja, oni vztrajajo,... oni so tako malo... užaljeni, malo so jezni na nas, kar jim jaz nič ne zamerim, ker smo toliko časa s tem zavlačevali, ampak... je za razumeti... tudi oni so mogli usklajevati neka razmerja s tistim, ki je bil prejšnji uporabnik prostora, da so ga prepričali, ker bivši uporabnik te stavbe je verjetno... stavba je bila tako dotrajna, da bi bilo treba veliko denarja investirati in so imeli iste probleme... za potrebe počitniškega doma. Zdeje čisto moja hipoteza je, da državi ni v interesu... torej takrat so prepričevali bivšega izvajalca programov, da se jim bolj izplača it v to, torej v ta projekt, v dogovor z občinami, torej da občine prevzamejo... da občine vlagajo za nek določen namen socialnega varstva pa da bodo za njihove potrebe že dobili kak drug kompleks. To je bil počitniški dom za potrebe otrok, ki so nameščeni v zavodih oziroma v zavodu tle dol Boštjančič in so tu počitnikovali v času poletnih počitnic... to so osebe z duševno prizadetostjo... in tako... tudi ta zavod je en objekt na ta način izgubil v tistem trenutku, ampak očitno takrat ni nihče pomislil, da bo ta zadeva se tako izšla... se zavlekla in na koncu še izšla tako negativno, da bi vsaj v tako dolgem času zadevo usposobili... se zna zgoditi celo, da bomo stavbo vrnili, ker pobuda je bila naša. Pobudo za to stavbo so dale občine.

Verjetno predhodno so se kej pogovarjali, so bili kaki neformalni razgovori: "A, bi vi vzeli to stavbo?" Pa so pol naši formalno dali pobudo in potem so se začela ta pogajanja. In smo potem s pogodbo rekli, da bomo to usposobli, in tako se je zadeva začela vleči, in letos smo ugotovili, da vse skupaj traja že predolgo in da se draži, zelo draži ta investicija in da ko pride nov,... torej s politično strukturo, ki je prišla na oblast se je tudi interes popolnoma obrnil na glavo in so se pojavila tista elementarna vprašanja, ali mi to rabimo na ta način. To kar se je spraševalo pred osmimi leti, se je ponovno pojavilo kot vprašanje. In včasih je to zelo težko utemeljit na hitro v tako kratkem času in bi bilo treba... pač je moral minit nek čas in so se morale zgoditi neke stvari, da so počasi ljudje doumeli, da to ni tako površen problem, ampak da je to problematika za katero je res nekaj treba storit."

Je bilo na objektu dejansko že kaj narejenega oz. obnovljenega?

"Ne, nič še. Mislim stavba je verjetno,... jaz v njej sicer še nisem bila, vem sicer kje je ta objekt, vem tudi kako zgleda, ampak kakšno je stanje notranjosti tega objekta... to je pač Piran, to je stara stavba, ki je stara verjetno najmanj 150 let...tako kot velika večina teh stavb..."

Kaj pa glede velikosti? Se vam zdi stavba premajha ali prevelika glede na potrebe?

"Glede na potrebe, ki so zajame glih ta najnujnejše kar je potrebno. Tako je,... stavba bi lahko zagotovila bivališče 20 osebam... zdej razmerje je še stvar dogovora, glede na potrebe bi to bilo... za 20 oseb,... torej recimo z 12 odraslimi z 8 otroci, tako nekako, čeprav pol v praksi bi bilo to lahko čisto drugače."

Kritike so namreč padle tudi na to, da se je obnova zavlekla tudi zaradi velikosti te stavbe, češ, da če bi bila manjša, bi jo verjetno prej obnovili.

"Ma niti ne, tlele strošek ni bil tolko na kvadraturu stavbe ampak na dostopnost objekta. So ozke ulice, če ti hočeš material pripeljat do neke novogradnje ali do nekega objekta, ki je na odprtem ali na robu nekega centra, lahko prideš tja z dovozi, s kamioni, z mešalci,... tle pa je treba vse na roke pripeljat oz. s temi majhnimi kamiončini in bi recimo eno rundo, ki bi jo furali... materiala gradbenega s kamionom, bi morali furat s tem mičkinim ne vem... desetkrat, petnajstkrat... in tako... je polno takih majhnih stvari, ki otežujejo delo in izvajalec, ker mu dela ni težko dobit, se ne trudi in postavi tako ceno... zdej če vzameš, vzameš, če ne... nič hudega... njemu se nikamor ne mudi... in niti se ne rabi truditi, ker ima zagotovljeno delo za sto let naprej kje drugje. Žal je tako."

Torej je zaenkrat še vse odprto?

"V tem trenutku je še vse odprto, čeprav se po korakih spet malo premikamo v neko smer,... jaz upam, da... zdej glede na to, da jaz do lanskega leta nisem bila kej dosti aktivna v tem, ker je na tem projektu delala bivša predstojnica in ko je ona odšla, je zadevo predala meni in je potem tudi v dogovoru s predstojnico, ki je prišla na novo, bilo tako dogovorjeno, da jaz prevzamem skrbništvo in sem se tudi malo bolj poglobila v vsebini, tako da... ne bom... vsaj z moje strani ne bom dopustila, da bi zadeva... da bi zaspali. Tako da bom poskušala maksimalno pritiskati, da gremo naprej, torej da se ti koraki premaknejo iz mrtve točke, da ko enkrat pridemo do enega konsenza, določimo termine kaj zdej od tu naprej,... do kdaj najkasneje gre naslednji korak..."

Kdaj bomo torej po vašem mnenju dobili varno hišo?

"Ta stavba... ali katerakoli druga varianta... vse bi bilo rešljivo v letu, letu pa pol, če bi se res lotili takoj,... ker sredstva imamo... zdej jaz ne vem... nov objekt, če je to kakšna taka nerazčiščena zadeva, s kakšno stavbo... tako, vedno smo rekli, da če gremo v spremembo, potem je treba absolutno gledat na stavbo, ki je v celoti v lasti ene izmed treh občin, da se potem ta rezmerja med nami uredijo takoj in breznekih zadržkov, da je kje še kakšno solastništvo, pa da je treba še kom razčiščevati še kakšne zadeve... ta rezmerja, oziroma da gre za lokacijo, ki je v celoti v lasti občine, potem postopki lahko stečejo. Čim to meji na kakšne privatne lastnine, potem se stvari že zakomplicirajo in lahko te stvari zelo dolgo trajajo. Jaz zdej spet laično gledam na to, ker nisem gradbenik, nisem arhitekt, nisem ekonomist, ampak gledam čisto iz prakse za nazaj oziroma iz drugih takih investicijskih projektov kako stvari tečejo."

Kakšno je mnjenje širše javnosti (na območju Slovenske Istre) o nasilju nad ženskami? Ali se vam zdi, da so o tem dovolj seznanjeni?

"Ma jaz bi rekla... premalo... osveščenost je tista, ki je največji problem... seznanjeni smo vsi, o vsem... medijsko so te zadeve že tako močno pokrite, da ni to bojazen, da ne bi vedeli zakaj gre. Gre za razumevanje problema, ta je bistven... če človek stvari samo gleda kot... doganjanje, kot neko dejstvo, to še ne pomeni, da to razume kot nekaj, kar je absolutno nedopustno, nedovoljeno in se ne sme tolerirati, niti za en procent. Torej, če... ljudje velikokrat toleriramo to, ko na ulici nekdo z otrokom grobo ravna, to so recimo najbolj pogosti primeri zlorab na katere smo navajeni in so nekje v naši kulturi kot nekaj sprejemljivega... ko starši svojega otroka maltrahirajo sredi ulice, bodisi z agresivnim glasom, bodisi s stresanjem, in tako naprej... s fizičnim obračunavanjem na nek način... to vsi mirno gledamo ponavadi in se ne vmešavamo in ne.... torej tu se

začne ta zavest o tem, kaj pomeni zaščititi nekoga, ki je zlorabljen... kaj šele potem zaščititi nekoga, ki... za katerega samo domnevamo, da je zlorabljen... tega niti vidimo ne. Tako da to jaz mislim, da je bolj problem... zavest ljudi, seznanjenost... ta preventiva še vedno doseže tiste ljudi, ki so o tem osveščeni, tisti ki pa,... ki pa imajo prav osebni problem s tem, pa jih ne doseže zato ker se tega niti ne udeležijo oziroma se izogibajo kakršnim koli razpravam o tem."

Ali bi se, po vašem mnenju več žensk z območja Slovenske Istre odločilo zapustiti svojega nasilnega partnerja, če bi jim bila na razpolago varna hiša v neposredni okolici?

"To bi potem bila praksa, torej ko bi enkrat bili tik pred tem, da se s programom začne, bi se potem tudi bilo potrebno iskati izvajalca, ki bi se potem prijavil na razpis Ministrstva za sredstva in tako naprej in bi Centri za socialno delo takrat morali spet aktivno dat glave skupaj in ugotoviti dejansko stanje v tistem trenutku, kakšna je situacija, koliko žensk je morda že kje nameščenih, pa imajo urejene razmere, pa bi posegali potem v to, pa... bi iskali v tistem trenutku tiste, ki so brez, torej, ki so brez kakršnekoli rešitve in najbrž bi se velika večina ljudi odločila, ker boljših rešitev ni... za namestitev. Ne glede na to, da je v nekem... en tak dogovor, je treba poskrbeti za tiste osebe, nad katerimi se izvaja nasilje v tem kraju, da so tako življenjsko ogrožene, da jih je treba... izolirati prav iz te lokacije, se jih seli na druga območja... torej, princip varne hiše, tako kot smo si jo mi zamislili je ta, da nekdo ki je nasilen ne ve kje se nahaja zlorabljen oseb. Torej, če zdej rečem stereotipno, mož, ki pretepa ženo in ji grozi, da jo bo ubil, ne sme vedeti... torej, da se ona lahko umakne, če se seveda za to odloči, ker se ponavadi zelo težko odločijo,... da se umakne in takrat je najboljša in najbolj učinkovita možnost, da dobi namestitev nekje v Mariboru, na lokaciji, ki ni znana nobenemu, da si tam začne urejati življenje na novo. To je tisto kar ima smisel, ampak v praksi...varna hiša, mislim da je taka ta pravim, mislim da je v Ljubljani nekje pa mislim, da še ena lokacija. Drugo pa mislim da so vse sprejemališča, zavetišča za ureditev razmer... da lahko ljudje živijo normalno, v tistem trenutku ko je stiska zares huda, ko so vrženi dobesedno na cesto oziroma ko sredi noči zbežijo na ulico,... in materinski domovi, teh je največ... so najbolj enostavne variante, tudi kar se tiče... kadrovske niso toliko zahtevne,... čim gre za varno hišo, pol morejo v teh programih delati visoko usposobljeni ljudje, dosti težje jih je tudi izpeljati, tudi kandidirati za sredstva na ministrstvu je toliko težje, ker je veliko društev, ki tudi skušajo s temi programi in tudi z objekti, ki jih sami usposobijo... recimo Karitas je kar veliko lastnih objektov... z lastnimi sredstvi in viri usposabljal."

Ali sodelujete s centri za socialno delo?

"Ja zelo, zelo... mi sicer sodelujemo z našim centrom že po pristojnosti, ostale občine s svojimi, ampak koordinacije so skupne. Komunikacija med strokovnimi službami je... ni problematičnam tukaj ni problemov."

PRILOGA F: Prepis intervjuja s Sonjo Šemrl, svetovalko na Centru za pomoč žrtvam kaznivih dejanj. Intervju je bil opravljen 6. decembra 2007, v prostorih Centra za pomoč žrtvam kaznivih dejanj v Kopru.

Kratka predstavitev

"Sem Sonja Šemrl, tukaj na centru za pomoč žrtvam kaznivih dejanj delam od letošnjega avgusta. Center v Kopru je odprt od poletja 2004 in prvi obiski so bili takoj v začetku avgusta... Delo v bistvu ni lahko, je kar zahtevno, ampak dejansko komaj potem ko si vržen v vodo, vidiš kako je... In je težko. ... Preden začnemo delat imamo v Ljubljani enodnevno izobraževanje, kjer imamo tudi simulacije pogovorov, seznanijo nas o osnovnih postopkih pri policiji in pravosodju.. ampak to je samo uvod, potem se moremo itak stalno izobraževati in biti na tekočem o vsem,... na začetku sem jaz prebrala vse evidenčne liste, ker se v bistvu na primerih učiš, če ne smo pa mi vsak dan na zvezi z ostalimi svetovalci, za nasvete, izkušnje,... Poudariti pa želim, da smo mi edina taka organizacija v Sloveniji, ki imamo telefone odprte res 24 ur na dan. Ki, ko nekdo rabi pomoč in nekam pokliče, pa telefon zvoni v prazno ali pa se javi ena tajnica, ki pove, da so dosegljivi od te do te ure... to ni to. Človek potrebuje pomoč takrat, ko kliče in mi smo mu zmeraj na razpolago. Če slučajno grem jaz kaj na teren, potem naredim preklon na katerega drugega svetovalca, tudi ponoči dežuramo."

Kaj mi lahko kaj poveste o sami organizaciji?

"Papilot, ki je krovno podjetje, je s svojimi dejavnostmi v Sloveniji prisoten od leta 1998. Že tudi leta 1998 je takoj začel z dejavnostjo, ampak je bila to takrat pilotska, poskusna dejavnost, Center za pomoč žrtvam. Ko se je to začelo se je reklo: "Čeprav nismo tako velika država, moremo biti dosegljivi skoraj v vseh regijah, ali pa da vsaj iz sosednje regije lahko nekdo pride." Na začetku je začel delovati v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju, Novem Mestu, Murski Soboti, Veljenju, Ravnah na Koroškem in Sevnici. Skozi leta so se nekatere pisarne zaprle, pa spet druge odprle. Na začetku smo sicer imeli probleme predvsem s kadrom, ponekod pa tudi s prostori. Včasih je bila posamezna pisarna,... recimo tudi koprška... tudi par mesecev brez delavca,... enostavno številka je obstajala, človeka pa tukaj ni bilo. Se je oglašala pisarna v Ljubljani oziroma kakšen drug delavec, ki je bil takrat dežuren. So bili pa primeri, ko bi se ljudje radi oglasili osebno in potem se je to reševalo, da so prišli svetovalci tudi bližje, to se pa da.... Sedež imamo v Ljubljani in od tam se koordinira naše delovanje, tam je naša vodja, sicer pa smo vsi svetovalci obenem tudi vodje naših enot. Mi skrbimo za pomoč samo, torej dosegljivost,

tako po telefonu kot osebno, za prepooznavnost v okolju, za promocijo (leplejenje naših plakatov, deljenje letakov),... ta promocijski material delimo po podjetjih, zdravstvenih domovih, policijskih postajah,... skrbim za sponzorstvo, osveščam nasploh javnost... tudi v neformalnih razgovorih, stike z mediji, torej promocija, dobro bi bilo usposabljat tudi kake prostovoljce... drugod po Sloveniji jih recimo imajo, pol sodelujemo z zdravstvom, policijo, centri za socialno delo – oni napotijo uporabnike k nam,... ko jih oni "obdelajo"... jih pošljejo k nam, ker mi smo za take stvari, ki jih oni kot inštitucija ne morejo nuditi... Mi se vedno postavimo v vlogo tega človeka, ki je k nam prišel. Te osebe, ki je v stiski. Mi ga ne obravnavamo kot druge državne inštitucije... zviška... čeprav je to odvisno od vsakega posameznega uslužbenca. Ravno to je pa tisto, kar mi ne počnemo. In človeka umirimo, če se je recimo že na druge obrnil, pa je dobil negativne odzive, nepravšnje napotke in podatke. Mi ga spremljamo, usmerjamo, naredimo poti namesto njega če je potrebno.. temu se reče zagovorništvo. Torej mi smo ves čas ob osebi, ko recimo teče kazenski in predkazenski postopek. Vedno samo toliko dolgo in v takem obsegu kot oseba želi. Nobenega koraka ne naredimo brez odobritve človeka, ki se na nas obrne. Mu pa seveda svetujemo. Ves čas gre za stremljenje k najboljšim rešitvam za tega človeka."

Ali morda vodite kako statistiko ali na kateri drugi način beležite število oseb, ki se obrnejo na vas?

"Mi vodimo za nazaj celoten arhiv in tudi beležimo vsak primer pod šiframi, vse je strogo zaupno. Vsak naš uporabnik dobi tako imenovani evidenčni list in je potem shranjeno nekje v neki priročni beležki ali zvezku, glavnina, globina vsakega problema je pa v računalniku. Za stike z uporabniki vzamemo kakšne številke, njihove gsm ali številke stacionarnih telefonov, ampak to nikjer ni zabeleženo zraven njihovih sicerjšnjih zgodb. Evidenčni listi so vodeni po... torej kronološko kot so se pojavljali z vrstilnim števnikom 1 pa do danes, ko jih imam 249.... 249. primer zdej te dni obravnavam, poleg ostalih štirih ali petih, ki so zdej vsi aktualni. Torej šifra je pač zaporedna številka primera, pol zraven recimo pripišemo črko T, če nas je oseba kontaktirala po telefonu, če nas je kasneje še obiskala dodamo še črko O (osebno). Tako jih potem vodimo v računalniku in tako so vodeni v mojem zvezku. Sicer pa je vsak posamezen primer zabeležen... vsak klic oz. obisk je zabeležen... na kratko kakšen je pogovor, od te in te ure,... to najprej v zvezek, potem pa, ko odpiram evidenčni list na novo vpišem najprej osebne podatke o človeku, že odprte evidenčne liste pa po potrebi ažuriram z dnevnimi novostmi. Potem vse te klice... morem uvrstit v mesečno poročilo... to vam lahko kar pokažem kako zgleda, ker

itak je vse v šifrah... torej: datum in ura vsakega klica, šifra kdo je klical, delovni čas – reden ali med dežurstvom, iniciativa kdo je poklical – ali je poklicala žrtev... mi našim uporabnikom rečemo žrtve, če smo poklicali mi, damo svoje ime, če je klical za njih najprej policist ali pa center za socialno delo, damo pač te šifre not,... potem, kako smo se pogovarjali – po telefonu ali osebno, pol ko oseba prvič pokliče še te osnovne podatke: spol, število otrok, približna starost – imamo te razpone od do, akutnost problema (zelo nujno, manj nujno, po dogovoru), potem vrsta kaznivega dejanja... najprej pravni vidik (po kazenskem zakoniku), potem pa še vsebinski vidik (to je pa, kako občuti žrtev to, npr. duševna stiska, psihična nemoč...)... to je vse v šifrah... Imamo tudi poseben računalniški program za vodenje tako mesečnega poročila, kot evidenčnih listov, ki ga je izdelal eden naših svetovalcev. Prej smo to vodili ročno, do konca decembra prejšnjega leta se je to vodilo ročno, zdej je pa vse v računalniku, excelova datoteka,... čeprav zdej baje bomo šli še na nekaj novejšega."

Torej če vas recimo zanima koliko primerov žensk, žrtev nasilja ste imeli v enem mesecu to vidite preko tega programa v računalniku?

"Ja, lahko bi gledala noter po posameznih evidenčnih listih, ampak je to lahko zamudno, zato imam jaz še en zvezek (poleg tistega vsakodnevne, kamor si na hitro zabeležim kdo je klical in zakaj, ker pol na podlagi tega odprem evidenčni list)... imam torej še ta drugi zvezek, kjer so le najpomembnejša dejstva, ko si hočem osvežit spomin... npr primer 269... za kaj je že šlo? Ali pa če je imel ta primer kolega še pred mano... in vidim takoj... aha, to je primer osebe toliko in toliko stare, imela je ta in ta problem... čisto osnovno in na kratko. Tako, da sem pol tukaj jaz za vas pogledala, koliko primerov nasilja nad ženskami smo imeli mi tukaj od ustanovitve, sem pa gledala izključno za žrtve iz tega območja, ker vem da vas to zanima... no, imeli smo 27 primerov. Prevladujejo uporabnice srednjih let, predvsem med 40 in 60, pa tudi 25 do 40 let."

Ali na območju Slovenske Istre sodelujete še s katerimi drugimi organizacijami? Recimo s centri za socialno delo?

"S centrom sodelujemo bolj malo... z njimi sem samo tolko, da so mi poslali dve osebi, da jim bom lahko še dlje in drugače pomagala. Drugače pa nam morejo ljudje povedat, kje so bili prej v obravnavi in dostikrat se mi potožijo, ker so bili nezadovoljni s točkami, na katere so se prej obrnili. Sem spada tudi center za socialno delo."

Ali kaj veste o pobudi za ustanovitev varne hiše na Obali in predvsem zakaj po vašem menju na Obali še vedno nimamo varne hiše oziroma kdo je za to

odgovoren?

"Tukaj absolutno ni od nas nič odvisno, na sploh od nevladnih organizacij. Ker to je državna zadeva. Sej imamo tukaj članke, ki govorijo o tem, ko so to podpisovali župani in... za zgrozit se... veste, da sem bila in verjetno kot jaz tudi mnogi drugi... na začetku navdušena... pogledjte, če se dajo ti ljudje skupaj... pogledjte hiša je.. .to pa nekaj bo. Ampak sem pol kmalu razumela, da, ni bilo glih tako. Menim, da so krive predvsem občine, ki niso znale zagotoviti sredstva za obnovo."

Bomo po vašem mnenju na Obali dobili varno hišo, bodo občine uspele najti ta sredstva?

"Kaj nej človek reče v tej Sloveniji leta 2007, ko je vse tako najprej obljubljeno, najprej je tak zagon, evforija, pretirana velikokrat za marsikaj,... in potem... potem pa... jaz tako težko rečem, mogoče nekoč, nekoč bo,... ampak kdaj... ker to je ena velka sramota, ker varna hiša, ki bi mogla biti vpeta v naša vsakdanja življenja, zato ker je potrebna, ker smo lahko vsi jutri žrtve nasilja, če malo pretiravam,... da se to zgodi, to je več kot sramota. Jaz si nič ne upam napovedati, ampak mogoče nekoč bo."

Kaj pa mnenje širše javnosti (na območju Slovenske Istre) o nasilju nad ženskami? Ali se vam zdi, da so o tem dovolj seznanjeni?

"Toliko nimam vpogleda, da bi to lahko rekla, ker noben ni nikoli delal kake raziskave, ankete na to temo, ampak jaz mislim, da vsak ki spremlja kolikor tolko medije, torej spremlja svet okrog sebe, dogajanja, sploh pa v naši regiji,... bi rekla, da če bi ga ustavili na ulici, bi vsak rekel ja, absolutno. Jaz mislim, da kdor pozna problematiko, bi rekel ja, so ljudje, ki rečejo kaj me briga.."

Okvirno koliko klicev na dan imete?

"So dnevi, ko ni nobenega, ko je eden, poleti je bilo tako zatišje, tudi na drugih centrih, ker ljudje so bolj na prostem, so dopusti,..."

Zaradi česa pa vas ljudje največkrat pokličejo?

"Ja,... kar se na nas obračajo je največ nasilja, čeprav so tudi druga kazniva dejanja. Zdej za moje področje jaz ne morem niti reči, ker sem malo časa tu, so mi pa prejšnji rekli, da ja,... ma tudi če ni bilo nasilje prav družinsko, je bilo sicer nasilje... delodajalec nad zaposlenimi, sosedje med sabo, širše sorodstvo, tudi policija – nepravilno vodenje postopkov, tudi to je nasilje v bistvu,..."

Verjetno ljudi, ki vas kličejo tudi povprašate, kje so izvedeli za vas. Kaj odgovorijo?

"Veliko pravijo, da imajo doma že nekaj časa kako zloženko, ki so jo kje pobrali, naprimer v kakšnem zdravstvenem domu, vidijo plakat, potem jih včasih policija, ki ureja njihove zadev napoti k nam, včasih jih kaki prijatelji ali znanci opozorijo na nas."

Se vam zdi, da ste na Obali dovolj prepoznavni?

"Jaz sem sicer kar presenčena, ker se je začelo zdej... z oktobrom dalje imam vsaj 4 primere na mesec, take, ki jih resno obravnavam. Medtem ko prej moji predhodniki jih niso imeli toliko,... pa še vedno se mi zdi, da bi jih lahko imeli več. Želimo si večje prepoznavnosti, radi bi imeli kakšne okrogle mize, ampak za vse te stvari so v bistvu potrebna sredstva, okrogle mize bi itak priredili v sodelovanju s centrom, recimo s to koordinatorico,... na tem je bolj delala moja predhodnica... kar imamo redno... kar lepo teče je... kriminalist, ki je zadolžen za stisko nasilja na obali, je tisti, ki nas vedno pozove, zadnji dve leti mislim da to poteka, k sodelovanju pri delavnicah, ki jih policija organizira za osnovnošolsko mladino, četrti, peti razred. Tam se otroci seznanjajo s tem kako skrbeti za lastno varnost, kako delovati samoobrambno, pa tudi, če vedo za neke kaznive zadeve na koga se obrnit in to sporočit. Policija povabi še gasilce, reševalce in medicinske sestre."

Je med ženskami, žrtvami nasilja, ki se obračajo na vas veliko povpraševanja po varnih prostorih?

"Ja... zdej težko rečem za primere, ki so bili tu pred mano, ampak nikjer nisem zasledila, da bi koga prav napotili od tukaj. Tako akutno ni bilo, ker so se vsi imeli kam za umaknit, bodisi k staršem, bodisi znancem ali prijateljem. Odkar sem jaz tukaj, sem imela štiri primere nasilja nad ženskami in ena gospa recimo sploh ni vedela za obstoj tega. Gre za res preprostega človeka, tudi sorodniki, ki so prišli z njo, so le kak mesec nazaj izvedeli, da je ona 19 let živela v zakonu, v peklu. Sploh niso vedli. Če ne bi se mogoče tudi oni prej kej pozanimali. Zdej sicer začasno živi pri prijateljici in je razvezana, ampak ona ima težave, ker jo zasleduje in jo psihično nadleguje ta bivši partner. Zato sem jo uvrstila na seznam materinskega doma v Postojni, čeprav ta uporabnica ni mama, ampak če je le mesto take primere, ki so sicer za varno hišo, sprejmejo tudi v materinskih domovih."

Se vam torej zdi potrebno, da bi na Obali odprli varno hišo?

"Absolutno! In še se bojim, da če bi bila, bi bila stalno zasedena."

PRILOGA G: Prepis intervjuja z gospo Marijo, žrtvijo nasilja. Intervju je bil opravljen 22. decembra 2007 v njenem stanovanju.

Kako se je vse skupaj sploh začelo?

"Moja štorja z njim se je začela pravzaprav tako: midva sva se spoznala tam, ki sem delala... kdo je takrat razmišljal o poroki! Pol me je peljal v Piran, pol sem zanosila in pol se je začelo. Ko sem prvič zanosila, je hotel, da naredim splav. Sem rekla: če nisi pripravljen imet družino, grem jaz po svoje, ti pejdi po svoje... če bova za skupaj, se bova že najdla. In on: "Da kaj si jaz dovolim, da to je njegov otrok"... veš, ko si tako mlad, imaš človeka rada, misliš, da ima on tebe tudi, vodi te srce, ne pa razum. Veš, pri meni je ena taka čudna zgodba,... jaz sem šla k njemu v Piran živet, prej ko smo se mi poročili, zato ki me je mama vrgla ven iz hiše. Veš, mogoče se jaz z njim ne bi nikoli poročila, če bi ga boljše spoznala."

Je imel v Piranu on svoje stanovanje?

"Ne, ne... kje pa... to je blo stanovanje njegovih staršev. Tam smo živeli vsi skup. Moja tašča je rekla: "To je moja hiša in bo tako kot hočem jaz!" Sama hudobija jo je. Nekaj tako hudobnega nisem še vidla v mojem življenju, pa bom imela 50 let drugo leto. Jaz sem hotla, da gremo stran od tam, on ni hotel. Stalno je hodil okrog, je pil, je klatil, je bil povsod, samo doma ne. V glavnem, jaz sem bla večno sama s temi otroci... V glavnem, moja mati... kje da bi ji jaz rekla, da kaj se dogaja, da bi prišla domov... ni šans... kje... mene je vrgla ven z bajte... jaz nisem imela kam it. Če bi bil moj oče pokojni še živ, meni ne bi bilo potrebno tega prenašat... ker moj oče pa me je oboževal... v glavnem, ko sem zanosila za drugega sina, sem bla osem mesecev noseča, je prišel domov pjan ko marel, sin je jokal, ker je imel vročino, je bil bolan... me je okloftal, ki je mogel zjutraj vstat ob petih, za it delat..."Da kaj za ena mati sem, da ne znam otroka uspat". In tisto jutro potem, ko je šel on delat, jaz sem vstala, začela pripravljat stvari, plenice, začela dajat robo od tamalega v potovalko in moj tast me gleda... moj tast je bil pa dober ko kruh. Samo, da je bil tudi on en velik revež, ki se je pustil, da ga una coprnica komandirala. "Kaj delaš?" Sem mu povedala, da jaz ne bom prenašala, da me on tepe... prihaja domov pjan in me tepe. Tast je takrat ponorel. Jaz tega človeka nisem vidla nikoli jeznega razen takrat. Je reku: "Ti boš ostala tle z otroci, če je kdo, ki bo šel ven od tle, je to on!" Je prišel domov z dela, smo se usedli k mizi za kosilo in je njegov oče rekel: "Glej, ni prvič, da si prvič prišel domov pjan in da si kričal na ženo in da si jo udaril. Ženo osem mesecev nosečo. Glej, da se ne zgodi več, pod mojo streho, da si ti dvignil roko

nad tvojo ženo, ker isti trenutek, si poberi stavri in zgini! Ona bo pa z otroci ostala tukaj!" ... In moja tašča je skočila... "In ti, če ti kaj ne paše, boš šla z njim!" Takrat se ji je menda prvič v življenju postavil po robu. Ona mi ni to nikoli več oprostila, on me ni nikoli več udaril pri njih. Je prihajal pjan, je vse, samo ni več upal dvignit roke, ker je vedel, da je oče dobričina, ampak če bo oče ponorel, ga bo res vrgel iz hiše. ... Mi smo bli trije v eni sobi, gor v stanovanju pa so ble dve sobi fraj na mansardi, in sem rekla: vpraši očeta če si lahko gor naredimo eno kuhno in eno sobo, da imamo posebej... bomo bli v isti hiši... ma vsak posebej. Ajde, zato je bil, ker ni blo treba it stran od matere. Pri kosilu pravi očetu kaj in kako..."Čuj, bi ti dovolil, da si mi naredili gor?" in oče nardi: "Magari otroci moji, jaz sem o tem že razmišljal, samo nisem hotel, da bi se Marija užalila." On je mel pač riguardo. Ko je una to slišala, je skočila gor z mize: "V moji hiši bo bla samo ena kuhinja, in to moja!" Jaz sem rekla, dobro, vi držte si vašo kuhinjo, jaz si bom poiskala stanovanje. Sem se pobrala stran z mize in šla v sobo. Jaz sem takrat takoj dala prošnjo za stanovanje..."

Ste se prijavila na razpis na neprofitna oziroma socialna stanovanja?

"Takrat so podjetja delila stanovanja... kje midva nisva nikoli prišla na vrsto za tisto socialno stanovanje, ki takrat ni bilo ko zdej, da si pri starših podnajemnik... takrat si živel pri starših in ti je bilo dobro. In pol smo mi dobili eno stanovanje v Izoli, mini... glih grem pogledat to stanovanje, so mi dali že odločbo... moj tast bužec konča v Ljubljani na onkologiji. On je pa živel samo za moje otroke. On ko je čul, da smo dobili stanovanje v Izoli, on je začel jokati... zaradi otrok... ne zaradi nas... za nas je bil kontent, da se nas reši, da nas ne vidi, kako se kregamo... zaradi otrok... joj, da mi je it nazaj, ne bi ponavljala več teh napak, samo veš kaj, ko si takšen, da so ti drugi bolj važni kot ti sam... tako se mi je zamislil, ker on me je res tretiral kot svojega otroka... tolko se mi je zasmilil... sem rekla: ne moremo it stran, ne moremo otrok odpeljat zdej, ki ima raka, bo živel še leto, dve, tri največ in bo edino veselje, ki ga ima v življenju. In sem odbila to stanovanje. Ma ki šupida, ki sem bla!"

V to stanovanje bi morali iti vsi štirje?

"Vsi štiri ja... sej, da sem bla pametna bi si pobrala otroke in bi šla, on pa če hoče prav, če ne pa kaj me briga. Samo kaj čem, če sem... moji otroci mi pravijo: "Mama ti ne boš nikoli nič imela, ker ti skrbiš vedno za druge in ne za sebe." In sem ostala, in spet je bila kalvarija, in vedno slabše, in moj tast je bil bužec bolan,... in potem hvala bogu... hvala bogu... zdej sem grda... je umrl eden, ki je delal v Mehanotehniki, ki je imel eno stanovanje dvosobno, 39 kvadratov tam v Piranu. Nisem bila sicer na vrsti, ampak takrat

je bil ful moderen Markovec, stanovanja v blokih... in vse te gospe, ki so bile pred mano na listi, so hotle novo stanovanje v bloku. Tako, da to stanovanje v Piranu ni hotel nobeden. In me pokliče ta gospa in mi pravi: "Čuj... tam v Izoli sem te razumela zakaj si odbila, je bolezen in si taka, ti imaš tega človeka rada..." Ma kako ga ne bom imela rada, če mi je kot oče! In je rekla: "Je stanovanje 39 kvadratov, samo ga boste mogli adaptirat." Hvala bogu! Glej, smo ga adaptirali,... on ni reku, da ne... kupli pohištvo po meri in vse... ko je blo za se selit, ni hotel it, da on ne gre stran od tam. Jaz sem si vse stavri na roke znosila na drugo stran Pirana. In zadnjo rundo sem imela še eno torbo in otroke in sem mu rekla: Glej, tam imaš robo, če hočeš pridet, pridi, če ne ostani tle! Ki sem ga bla anka že štufa in sem molila Boga, da niti ne pride. In takrat moj tast bužec, ki je mislil, da mi dela dobro... magari, da ne bi tega naredil... ga je dobesedno vrgel ven iz hiše..."Tam imaš ženo in otroke, tam ti je družina, poberi si stvari in pejdi k tvoji družini." In je prišel. Magari, da ne bi bil... potem pa sem šele vidla Boga."

Kdaj je bilo to?

"To je bilo 86 leta. Starejši sin je imel šest let, mlajši pet. In šele pol sem vidla boga... zjutraj sem peljala otroke v vrtec, laufala v službo,... smo šli skupaj z dela, on je šel v gostilno, jaz sem šla v vrtec po otroke. Veš kakšna situacija je bila doma... recimo ob petkih, ko so bli lahko otroci malo več pokonci, ker v soboto sem bla ponavadi doma... ko se je približevala deveta in pol deseta... prime starejši sin mlajšega za roko: "Andemo a dormir, che venira papa." Takšna je bila situacija, da so se otroci bali, ko je on prihajal domov. Si ti predstavljaš kolko so ti otroci trpeli? Jaz ko danes pomislim, jaz se čudim, da ga nisem ubila! To sem ti hotla še rečt... on recimo mene mogoče nebi niti tepel, ampak on je enkrat sina stepel... jaz sem takrat ponorela... in sem poslala otroke v sobo in mu rekla: Še enkrat takni otroka, še enkrat položi roko na otroka... te bom ubila! Te bodo nesli ven z nogami naprej. Nikoli več si ne dovoli dvignit roke nad otroka! Za sebe nisem vprašala, za njih te bom ubila!" Potem jih ni nikoli več udaril, je vedno imel pripombe take, da je bolelo, ker on je njih klical: "Poco e niente." Je pa mene se lotil. Je pa prasec, morem prav rečt, ker on ni mene nikoli tepel tako, da bi bila jaz črna, on me je samo po glavi tepel, vedno me je zagrabil za lase in me udaril po glavi. Ker tle se ne vidi. Jaz sem bla parkrat na slikanju za glavo, sem imela pretres možganov, veš kakšne glavobole sem imela, dok sem bila v Piranu... sem imela take glavobole, da jaz enostavno, ko me je začela bolet glava, jaz nisem bila v stanju prit do kopalnice... jaz sem se zrušila po tleh in sem bruhala na sredi kuhinje. Ti povem... katastrofa! In kaj češ

nardit? Sej sem kriva, ker sem si dovolila, jaz pravim, da sem kriva, ker sem si dovolila... samo takrat ne vidiš to tako, takrat... ma naj mene ubije, samo da mi otrok ne tika."

To stanovanje je bilo torej na vas pisano?

"Ja, jaz sem to stanovanje 90-ega leta,... to stanovanje je blo majhno, 39 kvadratov... in pol sem iskala zamenjavo. Sem najdla eno stanovanje od 90 kvadratov... smo zamenjale z gospo, ki to so bila stanovanja od stanovanjske... malo smo ga renovirali, ki je bilo zelo staro... on ni hotel delat nič... čim je blo doma kej za delat, je najdel zmeraj način za se skregat... nikoli ga ni brigalo nič... enkrat ni bil v šoli za otroke, enkrat ni vprašal, če so ti otroci jedli,..."

Kako to, da ste se odločila, da ga boste zapustila?

"To se je ponavljalo vsak dan... ni bilo dneva, da ni bilo kreganja, on je mene poniževal, jaz sem bila za njega gnila. Enostavno je pol prišel trenutek, en dan... moj sin je imel za it ven..."Mami, jaz bi v soboto šel ven." Ja pejdi, sem mu rekla. "Ma bi spal tam, da me ne hodiš ponoči iskat." Ker dokler nista imela vozniške, sem jih jaz zmeraj peljala in šla iskat ponoči, on nikoli. Tisti dan, ko je ta otrok šel ven, on je ponorel..."Da kaj je on tle, da ga noben nič ne vpraša". On je začel tako kričat, on me ja zagrabil za lase, drugi sin je skočil vmes: "Pusti mamo pri miru" In pol je: "Ja, če se mu kej zgodi boš ti kriva! Ko ti ga bojo prinesli domov v krsti boš ti kriva! Ga boš imela na vesti!" Jaz sem se začela vsa trest, prav živčni zlom sem dobila. Se spomnem, da sem v kuhinji, v vogalu zraven hladilnika počepnila po tleh, sem se tresla in jokala. Nisem mogla se pomirit. In moj sin zraven mene, ki je jokal in mu rekel: "To ti ne bom nikoli oprostil!" Sin me je poskušal pomirit, ma mu ni ratalo,... pol je v moji torbici najdel tablete za živce in mi je to nekako stlačil v usta, da sem se jaz potem s časom umirila. Ko sem se pa pomirila... glej, ta občutek ne bom nikoli pozabila... ko sem se umirila, sem se dvignila gor... jaz ne vem koliko časa sem čepela po tleh, kot da se je nekaj zlomilo v meni, kot da bi nekdo nekaj odrezal, sama pri sebi: Dovolj mi je, ne boš ti več mene! Ne boš me več, pa če morem it na konc sveta s tabo živela ne bom več. V tistem trenutku sem se jaz odločila, da jaz z njim živela ne bom več. V tistem trenutku sem razčistila sama s sabo. Morem pač vztrajati, ker nimam kam... jaz sem pol začela prodajati to stanovanje, sem že skoraj obupala, ker ni šlo, jaz sem tri leta prodajala tisto stanovanje."

Kdaj ste ga končno prodala?

"To je bilo oktobra 2004, pol sem šla stran. Najprej sem kupla eno staro hišo na podeželju... tam sem kupla to staro hišo in dve parceli, hišo sem kmalu prodala, ta malo

parcelo, ki sem zdej prodala je bila gradbena že takrat, in uno kmetijsko še imam in mogoče bo kmalu ratala grabena in jo bom pol prodala, da kej zaslužim, za odplačat kredit za to stanovanje. Prej sem živela še na Markovcu, tam pa tolko, ki je bilo stanovanje bolj poceni, tolko je bilo več stroškov,... Tudi zdej recimo veš, smo v podnajemu, pa plačuješ, pa te primejo tiste krize, ko ne vidiš konca temu, kolkokrat mi sin reče: "Kaj nam manjka? Sej živimo boljše kot prej, živimo v miru. Kaj rabimo še? Sej bomo počasi prišli tudi do dvojega." Mislim, res, hvalabogu, da imam take otroke. Mi trije smo ekipa in res delujemo dobro skupaj."

Kako se je on odzval, ko ste mu povedala, da greste stran od njega?

"Jaz sem njemu vedno govorila, da se bom ločila in on je vedno mislil, da to ne bo res. Nikoli me ni resno jemal. Ko sem začela prodajat stanovanje, sem najprej hotela it s Pirana, da gremo vsi skupaj, da bo mogoče kaj boljše. Ma sem vidla, da tudi če gremo na Mars, bo kvečjemu še slabše in zato sem ga hotla prodat, da z otroci kaj dobimo, da gremo vsaj v podnajemniško. Potem enostavno nisem govorila več nič, ne o ločitvi ne o stanovanju. Enostavno sem utihnila. Pol, ko sem prodala stanovanje je denar šel na moj račun in sem mu rekla: Jaz s tabo živela več ne bom. On je takrat tudi podpisal papirje, ampak ni verjel, da bom šla res stran. Ko sem šla je bil najprej šokiran. "Ti ne moreš živeti brez mene" je govoril, potem je začel groziti, da me bo ubil, da me bo zažgal,... potem pa je začel prositi, da mu dam še eno šanso. Veš kaj, jaz sem pa tak karakter... jaz prenašam dok morem, dok me ne ubiješ, ker ko je meni dovolj, glej lahko umiraš jaz se ne bom obrnila in šla nazaj. Petindvajset let mojega življenja je več kot dovolj. Pol je še sin rekel: "Vsak dan, petindvajset let si imel novo šanso, čisto vsaki dan in če ti da, če ti jo da je neumna, je za jo zapret na psihiatrijo!"

Kam je šel pa on potem, ko ste prodala stanovanje?

"On je šel k materi."

Ali ste se po pomoč obrnila na kakšno institucijo ali organizacijo in kakšne so bile vaše izkušnje z njimi?

"Jaz nisem bila nikoli na socialni prijavit te stvari, zato ker nimam zaupanja v njih. Kako bom šla jaz povedat moje osebne stvari eni osebi recimo, ki jo poznam, naprimer, ker Piran je majhno mesto in se srečava, greva na kavo in ona potem razglablja tuje probleme pred mano. Razumeš... kako bom šla jaz moje probleme taki osebi povedat?! Ker to so stvari, ki bi mogle ostati tam notri... meni se zdi tako... ker če grem jaz nekomu zaupat, to je za njega. Al pa če boš ti meni nekaj zaupala, je to za mene, to ni za cel

svet, za babe po kavarnah... mislim, ne vem... potem normalno, da se človek ne odloči za tako stvar. Vsaj jaz ne. Ker že tako mi je bilo hudo, da sem imela tako situacijo doma, še da mi drugi razpravljajo ob kavi o mojih problemih. Lepo te prosim!"

Kaj pa menite o telefonskem svetovanju? Bi vam bilo mogoče lažje poklicat nekam, kamor ne veste kdo točno je na drugi strani in se tako izognili osebnemu stiku?

"Ja, lažje bi poklicala. Kot prvo ker če bi poklicala, ti je lažje govorit z nekom, ki ga ne vidiš in te ne vidi. Da se izkašljaš, da si olajšaš dušo, ker pol ti je lažje... dočim pa, tam veš... to je nakako lažje."

Niste nikoli niti policije poklicala?

"Ne, sem bla pa parkrat pri zdravniku in na slikanju, ker me je po glavi tepel in sem imela pretres možganov. Kaj češ tudi policaji... sem jih klicala, ko mi je sosed vdrl v klet, ki si je hotel prisvojiti mojo klet in dvorišče, pa so rekli, da niso kompetentni za to pa bodo kompetentni za mi reševati moje probleme! Ma lepo te prosim! Pri nas je to tako neurejeno!"

Ne vem, če ste seznanjena z ukrepom prepovedi približevanja. Sedaj, če žrtev pokliče na policijo in prijavi nasilje, imajo policaji pooblastila, da nasilnežu odvzamejo ključke od stanovanja, in mu izrečejo prepoved približevanja, ki traja vsaj 10 dni...

"Ja in potem, ko pride nazaj je še slabše. Recimo, jaz nisem mogla verjet... moja teta iz Avstralije mi je pravila, ko je prišla na obisk... pri njih, da žena pokliče, ma tudi mož, da pokliče, da ga partner maltrati, zadosti, da pride pjan domov, pa dela kažin, ga vržejo iz stanovanja in pripada vse ženi ali otroku ali pa njemu in otrokom. Ni važno, uni ki je kriv mora iti ven... zato, da tisti, ki je maltrahiran, v glavnem so ženske, da prvo, da zaščitijo otroke in njo..."

Ste kdaj pomislila, da bi se umaknila v varno hišo?

"Ne, ravno zaradi teh razlogov, ker komu češ zaupat? Sicer pa se prej niti ni govorilo o tem, kdo je vedel za varno hišo. Pa tudi recimo, zdej ti meni povej... ena ženska z dvema majhnimi otroci, recimo kot sem bla jaz... ja, ti lahko greš v varno hišo, ma tam imaš en določen čas... kam boš šel potem? Z otroci na cesti ne moreš iti. Ali se moreš vrniti nazaj tam od kjer si odšel ali pa ne vem, za preživet recimo v mojem primeru, ki sem nazaposlena, ki imam probleme z zdravjem, sem zaradi zdravja brez službe in take

stvari, kaj da se začnem prodajat, da otroke preživim. To je čisto realno gledano. To so težke stvari. Mogoče nekdo reče: "Ja, baba neumna, kaj govori" ampak je tako."

Ali ste kaj slišala o projektu obalne varne hiše?

"Ma, tu pa tam čujem kakšen krat omenit,... ma se bojim jaz, da ne bo moke iz tega kruha, veš. Ker, glej... žalostno je, da sploh ni poskrbljeno za te stvari in nobebega nič ne briga. Te stvari se omenjajo le ko so volitve in take stvari, drugače pa..."

Rekli ste, da ste se po tem, ko ste se odločila zapustiti moža, še tri leta živela z njim, ker ste stanovanje prodajala in niste imela kam drugam iti. Če bi bila takrat varna hiša na obali, bi se odločila del tega časa preživet v njej?

"Ne, mislim da nebi. V tem slučaju ne bi šla zaradi mojih fantov. Otroci so že tolko prizadeti in potem še tam... sploh moj mlajši, ki je tolko zaprt... ne vem, pa tam prideš, pa vsak te vpraša kaj to, pa uno... se pogovarjaš o teh stvareh, ker več al manj si v isti situaciji. Mislim, da oni ne bi... zaradi njih... zaradi mene bi lahko šla, ker itak bi prespala in bi šla, ampak če imaš otroke ne moreš, moreš bit tam notri. Veš tudi, ne vem kako bi ti rekla...da bi imela sredstva... it v podnajemništvo, da smo sami: ja, ma tam ne. Sej mogoče v situaciji, da bi tepel otroke, mogoče bi... ampak ker njih fizično ni tikal, potem je to že drugače... za zaščitit njih in da če ne drugo imajo oni svoj svet, ki ga rabijo... onadva sta se dala v svojo sobo in tisto je bil njun svet. Ki v takih sitacijah po moje otrok mora imet svoj prostor, da se v njem sprosti toliko kot se lahko. V tej hiši pa kot sem jaz razumela dobiš eno sobo skupaj z otroci, kje češ da se bodo otroci sproščali in se pogovarjali to kar oni mislijo in čutijo pred mano, veš da se ne morejo. Ker ona dva se ogromno pogovarjata, onadva sta te stvari tisočkrat premlela med sabo, tako da...recimo jaz nisem niti mislila, da se onadva pogovarjata o določenih stvareh in da sta tako zrela..."

Pravite, da imate občutek, da varne hiše tu ne bomo dobili...

"Jaz močno dvomim, upam, srčno upam, ker bi marsikomu prišla prav, ampak močno dvomim."

Kdo je po vašem kriv, da je še nimamo?

"Ne vem, na sploh premalo... ni... nekega... kdo je kriv? Vsi po malo. Konc koncev tudi ljudje kot sem jaz, razumeš, ker nam je nekako težko it svoje stvari tam potožit, ker nam je nakako... jaz sem bila navajena svoje probleme reševati sama."

Kaj pa mnenje širše javnosti na Obali. Se vam zdi, da nasilje preveč tolerirajo?

"Veš kaj, ljudje tle so preveč zaprti, vsak je sam zase. Potem tudi v takih situacijah se ne obračajo na nobenega. Dobro, recimo prišleki so drugačni, ampak tej ki so tle doma so čisto nekaj drugega. Ne res, to je poseben narod, mu težko prideš do živega,... posebna mentaliteta, poseben,... ne vem kako bi opisala, so preveč posebej, samosvoj... mogoče nimam prav, ampak jaz vidim stvari tako in potem veš... recimo Štajerci, oni so dosti bolj odprti."

Je torej res pogojeno z lokalnim okoljem?

"Je, je. Veš kaj, stvar je v tem: več ljudi, žensk, ki pride jokati, več kot se jih pritožuje... več razlogov je za kej naredit. Če pa pride njim na leto pet žensk jokati... potem..." Kaj za unih pet bomo mi delali hišo? Bomo rajši naredili kej drugega." Tako je... sej mogoče tudi jaz sem drugačna... že govorila nisem nobenemu svoje probleme... to so zares težke stvari."

Kakšne oblike pomoči po vašem mnenju ženske, žrtve nasilja potrebujejo?

"Recimo, ženske, ki se odločijo narediti ta korak, ker dosti žensk ostane in trpi, ker ni finančno sposobna. Recimo, jaz da bi bila finančno sposobna si plačevati eno podnajemniško stanovanje bi šla, bi šla že prej... ma nisem si ga mogla privoščiti, ker pol otroke ne bi mogla vzdrževati... da bi recimo v taki situaciji, ko vedo za tako situacijo, ženski priskrbeli službo, pa ne vem, da ne bi otroci v šoli plačevali malce, al pa da vrtce ne bi plačali recimo, da bi nam nekako s te strani nam olajšali, bi se ženske lažje odločale. V takih familijah, zdej jaz gledam z mojega stališča, če se ve za take probleme, recimo potem ko otroci končajo šolo, se jim pomaga tudi njim pri zaposlitvi. Ker ta mularija, zakaj so taki problemi: prvo je doma vse narobe, pol so brez službe, živeti morejo, mama mu ne more dati, oče mu noče dati, tudi če ima, ta otrok enostavno je prisiljen ali it krast, al preprodajati drogo,... to so dejstva, ki pač pripeljejo do tega. Dobro ne more biti tako kot ko smo bli mi mladi, ki ni bilo problem s službami, sej ne zahtevam tega, ampak ta država... glej recimo kaj so zdej Hrvati naredili: zato, da jim mularija ne zbežlja in da naredijo vsaj šolo... srednja šola je obvezna in brezplačna. Zdej ni več samo osemletka. V enem takem smislu, da se poskrbi za prihodnost teh otrok. Ker recimo tam, ki so take stvari so tudi finančni problemi in potem ne moreš... jaz mojim fantom ne morem plačevati ne vem kakšne fakultete, ne morem enostavno, še za sebe nimam. In kadar je taka finančna situacija, potem pelje otroke v sto hudičev, enostavno tako je. Jaz sem imela srečo, moja dva nista taka, da klatita, da morata za vsako ceno it

ven. Ampak so tudi taki, ki postanejo uporniški zaradi situacije doma, ki jim to totalna uniči bilokake odnose, otrok zaide,..."

Poznate še kako drugo osebo, ki je imela težave podobne vašim?

"Ja, tam zraven sem recimo imela sosedo, ona ima tudi otroke,... on je bil pa ubibože. Ona ni smela nič, ona je lahko prišla samo k meni. Ona se je pol ločila, vendar sta ostala v istem stanovanju. To je vrag, ti ga ne moreš vržt ven iz stanovnja, ker... zakaj se jaz nisem ločila prej... ravno zaradi stanovanja in teh stvari... Kaj se bom ločila, če morem bit z njim v istem stanovanju?! Po možnosti še spat z njim v isti postelji... ma čaki, kaj imam sama sebe za neumno! Ne moreš tako! Recimo, če se jaz ločim in on more it stran, da jaz in otroci živimo v miru, to je en konto, ampak da se ločim in morem ostati tam z njim... ni logike. On pa zakaj bi šel stran konec koncev... in te glih tako lahko gnjavi."

Bi radi še kaj dodali, kaj kar vas nisem vprašala, pa se vam zdi pomembno?

"Veš kaj je... enkrat, ko se mladi dajo skupaj, pod mus morajo živeti sami. Od prvega dneva naprej. Lahko so v isti hiši, samo da se zaprejo za drugimi vrati. Zato, da se navežeta drug na drugega, da se spoznavata,... recimo bit v istem gospodinjstvu s starši ali z njenimi ali njegovimi, to je katastrofa za zakon. Pa so lahko dobri, ko kruh, ampak to so dve generaciji, dve različne mentalitete, različna razmišljanja, različne vzgoje, dva različna sveta enostavno povedano."